

SETKÁNÍ PŘÁTEL HASIČSKÉ HISTORIE

IV. ROČNÍK

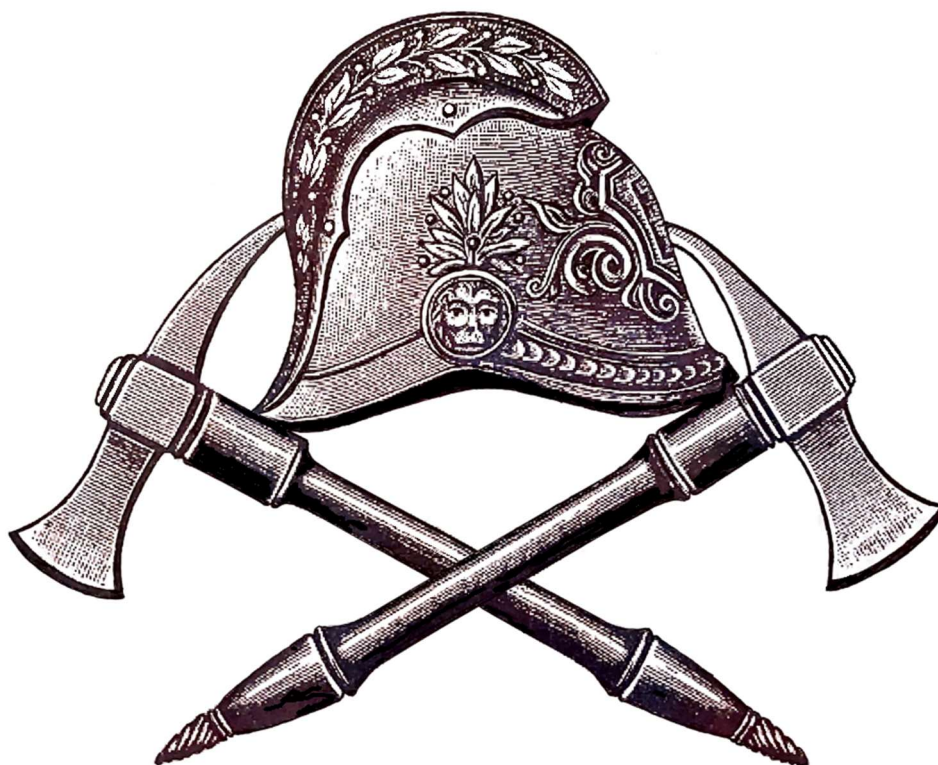
SBORNÍK PŘEDNÁŠEK A PREZENTACÍ Z KONFERENCE ČERNOVICKÝ KOHOUT 2025

Sbor dobrovolných hasičů Černovice

Sborník sestavil Ing. Jaroslav Maděra

Černovice 2025

Sbor dobrovolných hasičů Černovice 2025

***Historie je svědectvím času,
světlo pravdy, život paměti, uči-
telka života, zvěstovatelka dáv-
ných dob.***

Marcus Tullius Cicero

Účastníci setkání přátel hasičské historie v Černovicích v roce 2024

Úvodní slovo starosty sboru

Vážení bratři hasiči, vážené sestry hasičky, vážení kolegové, vážené kolegyně a dnes již s hrdostí mohu napsat i milí kamarádi. Dovolte mi touto cestou všem poděkovat za účast na čtvrtém ročníku našeho Setkání přátel hasičské historie a našim sponzorům a organizátorům poděkovat za pomoc s přípravami a samotným průběhem akce.

Když jsme se před čtyřmi lety s kamarádem Mildou Hovorkou z Pacova rozhodli zkusit uspořádat společné setkání pro nadšence do hasičské historie, vůbec nás nepadlo, že během tak krátké doby se náš záměr rozroste do takových rozměrů. Nyní se nás schází kolem stovky, významní hosté se sami hlásí o účast a obavy z nedostatku zajímavých přednášek nahradily obavy z toho, abychom někoho neurazili odmítnutím, protože nabídek na velmi zajímavé a jedinečné přednášky máme více, než můžeme časově za jedno setkání zvládnout. Velmi nás těší i spolupráce se sběrateli, kteří vždy zaplní zbývající prázdné místo sálu skvosty a zajímavostmi ze svých sbírek, které často nejsou k vidění ani v muzeích. Nemluvě o jejich výkladu k jednotlivým exponátům, který je neméně zajímavý. Další tradicí, která se nám daří udržovat je ocenění jednotlivců, věnujícím se hasičské historii, kronikářství nebo šíření hasičské myšlenky. Jsme rádi, že sami účastníci nám doporučují oceněné a my tak můžeme vyvrátit tvrzení některých odpůrců této akce, že si vyznamenání dáváme jen mezi sebou. Toto tvrzení nás mrzí, ale myslím si, že kdo jezdí na naší akci, může potvrdit, že tomu tak není. Jde nám o ocenění mnohaleté práce sběratelů a historiků, ne o naši pověst. Kladný ohlas má i naše ocenění hasičských muzeí, síní tradic, pořádaných akcí nebo zásadních počinů. I zde přihlížíme především k doporučení účastníků.

Nyní ale k tomuto samotnému sborníku přednášek. Je sestaven z dodaných podkladů přednášejících tak, aby zůstaly zachovány jejich velmi zajímavé, a především na tvorbu časově náročné přednášky pro naši konferenci. Účastníci jej dostávají v digitální podobě na paměťových kartách a později je společně s předešlými.

Jménem celého organizačního týmu děkujeme všem účastníkům, jejichž zájem je velkou motivací pro přípravu dalších ročníků. S mnohými z nich jsme přáteli a jsme v kontaktu i během celého roku. Velkou radostí pro nás bylo společné setkání v našem stánku na hasičských slavnostech v Litoměřicích, kde nás mnoho našich účastníků navštívilo.

Za celý organizační tým David Štěpán - starosta SDH Černovice

Obsah

Předmluva	8
Přednášející a přednášky	9
Hasičské přílby - jejich vývoj v čase	11
Vývoj spolkové legislativy a administrativní praxe povolování spolků	
před rokem 1900.....	43
Co se rozumělo spolkem kolem roku 1900?.....	43
Vývoj spolků a spolkové legislativy do roku 1867	43
Vydání zákona č. 134/1867, ř. z., o právě spolčovacím	45
Úřední praxe při povolování spolků	46
Hasičstvo v době Protektorátu Čechy a Morava.....	49
Situace v hasičstvu	49
Mnichovská dohoda.....	51
Protektorát.....	52
Prvotní odboj	53
Heydrichiáda.....	54
Akce gestapa „HASIČ“	57
Terezín	60
Bombardování Prahy 14. února.....	61
Květnové povstání.....	61
Nezapomeneme	63
Vývoj požárních automobilů I	65
Praga	65
Magirus	67
NW - Tatra	68
Laurin a Klement	70
Hasiči na poštovních známkách	72
Václav Ignác Stratílek	77
CTIF - Mezinárodní asociace hasičských a záchranných sborů	94
Přílohy	100
XI. Propagační jízda Pardubickým krajem	100
Spolupracující	106
Poděkování.....	107

Předmluva

Vážení přátelé hasičské historie,

předkládáme Vám „Sborník přednášek a prezentací“, které jejich autoři zpracovali pro letošní již čtvrtý ročník konference. Stejně jak každý předešlý rok je konference určena pro širokou odbornou veřejnost zajímající se o historii hasičství, a to nejen zemí Koruny české.

V letošním roce jsme si připomněli 80. výročí od konce druhé světové války, proto nesmíme zapomenout na hrdinný odboj hasičů proti německé okupační správě. Chtěli bychom Vás také touto cestou požádat o pomoc při tvorbě dvou materiálů, které se chystáme v nejbližší době vydat. Prvním je doplněný seznam obětí z řad hasičů pod názvem „Naši mrtví v době Protektorátu Čechy a Morava“, který vychází ze seznamu zveřejněného Hasičskými rozhledy v roce 1946. Druhým je publikace popisující život a práci hasičů v protektorátu pod pracovním názvem „České hasičstvo v době Protektorátu Čechy a Morava“. Žádáme Vás, pokud máte cokoli v této tematice, o pomoc při práci na těchto dvou materiálech. Důsledné zmapování hasičské historie považujeme na nezbytné, hasiči a veřejnost by nikdy neměli zapomenout na hasiče, kteří byli připraveni obětovat v boji proti okupaci německým státem i vlastní život.

Budeme velice rádi, pokud nám k této konferenci, případně k celému setkání hasičských historiků poskytnete své názory, poznatky či doporučení. Jsme připraveni vše toto využít pro přípravu dalších ročníků.

Naše kontakty:

Miloslav Hovorka

Jaroslav Maděra

David Štěpán

mi.hovorka@seznam.cz

jaroslav.madera@seznam.cz

sdhcernovice@seznam.cz

606 502 055

776 635 040

728 040 747

Ing. Jaroslav Maděra

Přednášející a přednášky

Jiří Kremz – sekce sběratelů při CHH Příbyslav

Hasičské přilby - jejich vývoj v čase

Mgr. Iveta Krpálková – Centrum hasičského hnutí Příbyslav

Josef Procházka hasičem v Terezíně

Miroslav Kružík, - Ústřední odborná rada historie a muzejnictví SH ČMS

Vývoj spolkové legislativy a administrativní praxe povolování spolků před rokem 1900.

Ing. Jaroslav Maděra - Asociace Svatého Floriána ČR

Hasičstvo v době Protektorátu Čechy a Morava

Ing. Jaroslav Maděra - Asociace Svatého Floriána ČR

Vývoj požárních automobilů I

Petr Motl - sekce sběratelů při CHH Příbyslav

Hasiči na poštovních známkách

Petr Motl - sekce sběratelů při CHH Příbyslav

Václav Ignác Stratílek

plk. Ing. Bc. Zdeněk Šach – příslušník HZS ČR

CTIF - Mezinárodní asociace hasičských a záchranných sborů

Hasičské přilby - jejich vývoj v čase

Helma

Prapůvod slova sahá až k protoindoevropskému kořeni "kel-", který znamenal "krýt, skryt, chránit". Stará angličtina také používala slovo "helm" ve významech "ochrana, pokrytí; koruna.

Dále má slovo "helma" původ v germánských jazycích. Pochází ze starohornoněmeckého slova "hēlm", které souvisí se starosaským, starofríským, anglosaským "helm" (přilba, ochránce), staroislandským "hjalmr" a gótským "hilms". Všechny tyto výrazy směřují ke společnému teutonskému kořeni "helma", znamenajícímu přilbu.

Slovo "helma" bylo také brzy přejato do latiny jako "helmus" a do praslovanštiny jako "šelma". Moderní české slovo "helma" je přímou výpůjčkou z německého "Helm" (prostřednictvím středohornoněmčiny). Použití slov "helma" a "přilba" se v češtině mírně liší. "Helma" se často používá pro moderní typy přileb, jako jsou hasičské nebo vojenské, zatímco "přilba" může mít širší historické a literární uplatnění. Existence dvou českých slov pro "přilbu", jednoho slovanského původu ("přilba") a druhého germánského ("helma"), odráží komplexní jazykovou historii češtiny a její interakce se sousedními kulturami.

Přilba

První písemné zmínky o přilbách na našem území pocházejí z 9. - 11. století, ale jejich přesná podoba není popsána. "Přilba svatého Václava" je zmíněna poprvé v roce 1354. V "Chvalořeči o sv. Cyrilu a Metoději" je metaforicky použito spojení "přilbicí spásy". Nejstarší doloženou podobou slova "přilba" ve staré češtině je forma "prielbicě". Tento tvar se objevuje v historických textech a starých slovnících. Postupem času došlo k transformaci "prielbicě" na "přilbice".

Například je zaznamenáno, že obrozenecký dramatik V. K. Klicpera použil tvar "přilba" již v roce 1820. Spisovatelé 30. let 19. století se pak zasloužili o rozšíření a ustálení této podoby v spisovném jazyce. Nejpersvědčivější etymologické vysvětlení původu slova "přilba", které se objevuje v dostupných materiálech, spojuje tento výraz s konceptem něčeho, co se dává "přes hlavu (lebku; přes lbí; co bylo při lbí)", tedy přes lebku nebo v její blízkosti. Závěrem lze konstatovat, že slovo "přilba" má pravděpodobně slovanský původ, který je hluboce zakořeněn v konceptu ochrany hlavy, přičemž jeho název popisuje jeho primární funkci ve vztahu k lebce.

Následně se tato forma zjednodušila do podoby, kterou známe dnes, tedy "přilba". Synonymně se v současném jazyce užívá také výraz "helma"

Povoleno je psaní oběma způsoby, tedy přilba i přilba.

ROZDĚLENÍ ÚKOLŮ U DOBROVOLNÝCH HASIČŮ.

Dobrovolný sbor hasičský dělí se na:

- **Lezce** - tito se pak dělí na hajitele a bourače. Hajitelům přísluší vlastní služba hasičská a hájení. Bouračům připadne bourání a poklizení na místě požáru.
- **Stříkačníky** - tito konají službu při stříkačkách, donášečích vody, k tomu patřící dopravě hadic a opatřování vody.
- **Ochránce** - tito mají za úkol ochraňovati jak spáleniště, tak cvičiště, a taktéž zachráněné věci z požáru.
- **Velitele a trubače** - velitel řídí hasičský zásah povelý a pomocí trubače, který tyto povelý pomocí smluvených signálů šíří dále, usměrňuje činnost všech družstev.

Sbor se podle počtu mužstva i nářadí rozděluje na čtyř, zvýší-li se poměrně počet mužů, může více čet tvořit společné oddělení.

ZÁKLADNÍ POJMY PŘILBY

VÝROBA KOŽENÝCH PŘILEB

Výroba starých kožených přileb byla náročná ruční práce, která vyžadovala zručnost a znalost tradičních řemeslných postupů. Při výrobě přileb se v mnoha případech jednalo o rodinné řemeslné dílny, kde se znalosti a dovednosti předávaly z generace na generaci. V některých městech mohli existovat specializovaní výrobci hasičských přileb, kteří zaměstnávali řemeslníky z různých oborů - např. Smékal Čechy pod Kos. Každá přilba byla unikátní ruční prací, odrážela zručnost a umění řemeslníka. Kvalitní kožené hasičské přilby byly velmi odolné a mohly sloužit po mnoho let. Určení stáří přileb z 19. a 20. století je obtížné, neboť během času se přilby předávaly z otce na syna a jen se měnily odznaky.

VÝROBA KOŽENÝCH PŘILEB

Výroba kožených přileb prošla dlouhým vývojem, který se odvíjel od dostupných materiálů a technologií.

Materiály:

Kůže: používala se kvalitní, silná hovězí kůže, která byla odolná vůči ohni a mechanickému poškození. Musela se pečlivě vybrat.

Mosaz: byla oblíbená pro svoji odolnost proti korozi a svůj vzhled.

Kovové nýty, spony a silné nitě: sloužily ke spojování mosazných prvků a sešití kožených částí přilby.

VÝROBA KOŽENÝCH PŘILEB

PŘEHLED MATERIÁLŮ

Jádrová kůže je typ hovězí kůže s charakteristickou zrnitou strukturou. Je mírně prodyšná, pomalu se ohřívá má voskovaný a leštěný povrch.

Alpaka neboli nové stříbro je slitina mědi, niklu a zinku. Poměr kovů je přibližně 60% mědi, 20% niklu a 20% zinku. Je známá též jako niklové stříbro nebo bílá mosaz.

Tombak je slitina mědi a zinku s vyšším poměrem mědi, a to 80 až 90 procent. Vzhledem k vysokému poměru mědi má načervenalý odstín. Je odolný vůči korozi.

VÝROBA KOŽENÝCH PŘILEB

Postup výroby.

Tvarování kůže: tato se namočila do vody, aby se změkčila a dala se tvarovat. Pomocí dřevěných forem a nástrojů se kůže vytvarovala do požadovaného tvaru přilby. Po vytvarování se kůže nechala uschnout a ztvrdnout.

R.A.Smekal Čechy pod Kosířem

VÝROBA KOŽENÝCH PŘILEB

Sešívání a nýtování: jednotlivé kožené části se sešily dohromady koženými nitěmi. Pro zesílení spojů se používaly kovové nýty.

Upevnění mosazných prvků: hřebeny a ozdoby se připevnilly k přilbě pomocí nýtů a šroubků. Hřeben sloužil nejen jako ozdoba, ale i jako ochrana proti padajícím předmětům.

Povrchová úprava: kůže se ošetřila např. voskem nebo jiným ochranným prostředkem, aby se zvýšila odolnost proti vodě a ohni. Mosazné prvky se vyleštily.

Vnitřní vybavení: do vnitřní části přilby se vložila kožená vložka, která zajišťovala pohodlné nošení.

VÝROBA KOŽENÝCH PŘILEB

vyžadovala několik specializovaných řemesel

Koželuhové: zpracovávali kůže, její výběr, zpracování, činění, změkčení a tvarování.

Sedláři: specialisté na sešívání a nýtování kůží, připevňování mosazných prvků.

Kovotepci: zpracovávali kovy, zejména mosaz. Vyráběli hřebeny, ozdoby a další kovové prvky, které se připevňovaly na přilby.

Pasíři: se specializovali na výrobu ozdobných předmětů z drahých kovů a jiných materiálů.

Podíleli se na výrobě ozdobných prvků přileb.

Řemenáři: se specializovali na výrobu kožených řemenů a pásek. Vyráběli kožené pásky, které se používaly k upevnění přilby na hlavu.

Z HISTORIE POKRÝVEK HLAVY

Již v roce 1757 nosili Corps of pompiers v Paříži plechové nebo mosazné přilby. V Německu byl v roce 1852 vydán dekret, že hasičská přilba může být vyrobena z mosazi.

V roce 1878 se v Hasičských novinách objevila zpráva, že firma F.X.Kusterer vyrábí přilby z jednoho kusu. Hlavní výhody přileb vyrobených z jednoho kusu oproti sestaveným lze shrnout následovně: jsou lehčí při stejné tloušťce mosazi, mají větší upínací sílu a tím větší odolnost proti tlaku a nárazu, nepodléhají opravě švů, mají hezký tvar a jsou cenově levnější než složené přilby.

Z HISTORIE POKRÝVEK HLAVY

Předpokládá se, že chochol z koňských žíní byl zaveden kolem roku 1850. Chocholy na přilbě označovaly taktickou pozici nositele přilby, ale často se to zvrhlo v symbol postavení. Bylo plánováno následující značení: velitel bílý chochol z koňských žíní, zástupci bílo-červený chochol, velitelé oddělení červená barva vrchní chochol, červená na bočním chocholu, nadporučík červenobílý chochol, poručík červený chochol, rekvizitář černý chochol, palivový mistr červený chochol a vlněnou housenku na boku.

Z HISTORIE POKRÝVEK HLAVY

Konec chocholů jako značení hodností se uvádí kolem roku 1902, ale mnohde toto značení přetrvávalo, např. v Německu se používalo až do roku 1915, kdy se počaly používat plechové přilby.

Wúrtemberská přilba mužstva byla podle nařízení z roku 1912 opatřena barevným koženým páskem, který označoval funkci nositele - červený pásek byl pro lezecký odřad, modrý pásek pro hydrantový odřad a bílý pásek patřil pro pořádkové mužstvo.

CHOCHOLY NA PŘILBÁCH

Z HISTORIE POKRÝVEK HLAVY

Zkoušky přileb se prováděly pevnostní - běžné cihly o hmotnosti 2,290 až 2,700 kg byly volně shazovány na přilby, které byly posazeny na hlavě ze dřeva. Měřila se velikost prohlubně od horní části přilby a horní části lebky. Běžná vzdálenost činila 22 až 30 mm.

Zkouška probití - byl použit hranol 10x10 cm o délce 2,20 m a váze 4,4 kg. Do něj byl zaražen hřebík o průměru 7 mm.

Tento byl nechán spadnout hřebem na přilbu.

Zkouška sálavým teplem - přilba byla umístěna do pece, kde byla vyvinuta teplota cca 95 stupňů Celsia. Asi po 10 min - tách byla teplotními čidly měřena teplota na vnějším povrchu přilby nad předním kšiletem a teplota v prostoru mezi horní částí lebky a horní částí přilby.

ZKOUŠKY PŘILEB

Testovací zařízení firmy Karl Weinberger

Z HISTORIE POKRÝVEK HLAVY

Mosazná přilba zdobí hasiče, ale pouze po jejím vyčištění. Osvědčený dobový recept zní: vezměte rybí tuk, rozetřete ho po helmě a třete holou rukou, dokud není sliz zelený. Bavorské vápno - to je vápno, které má delší dobu trvanlivosti a odolnosti vůči povětrnostním vlivům, ponechte předem rozložit na vzduchu a kousek z něj dejte do vypraného plátna tak, aby vytvořilo dětskou kaši a přepudrujte s ním přilbu - poté potřete vatou, aby se rozjasnila. Aby byla čistá, vezměte trochu olivového oleje a potřete přilbu vatou.

Z HISTORIE POKRÝVEK HLAVY

Rakouský vliv na hasičské přilby ve východní Evropě je těžké popřít. Země, které patřily do rakousko-uherské monarchie, byly Vídní obecně ovlivněny i z hlediska uniforem, takže se používaly převážně standartní modely přileb. Regionální rozdíly byly velmi velké a tehdejší Československo nabízelo variantu přileb, která se dala srovnávat pouze s Rakouskem a Německem. Byly nabízeny přilby cínové, mosazné i kožené, stejně jako vojenské přilby s širokou škálou hřebenů. Hasičské jednotky nosily také německou protiletdeckou přilbu, francouzskou přilbu Adrian a českou ocelovou přilbu. Přibližně od roku 1970 společnost přešla na plastové přilby.

Z HISTORIE POKRÝVEK HLAVY

V počátcích hasičských sborů mohla být špičatá čepice nebo plstěný klobouk zcela dostačující jako pokývka hlavy.

Tyto čepice byly často vyztuženy buď dráty nebo cínovými pláty. Ale sloužily spíše pro dekoraci a identifikaci než k ochraně hlavy.

Kožená pokrývka hlavy
provinního hasiče -řemeslníka

Z HISTORIE PŘIKRÝVEK HLAVY

U ŘÍMANŮ STÁLO POUZDRO PŘILBY VŽDY PŘÍČNĚ NA PŘILBĚ, NA ROZDÍL OD FRANCOUZSKÝCH VOJENSKÝCH PŘILEB, NA KTERÝCH BYLO PŘIPEVNĚNO PODÉLNĚ.

Z HISTORIE POKRÝVEK HLAVY

V 17. STOLETÍ NOSILI ŽODNĚŘI VOJENSKÝ KLOBOUK Z ČERNÉ NEBO ŠEDÉ PLSTI ZE ZVÍŘECÍCH CHLUPŮ - KRÁLÍČÍCH, KOZÍCH, VELBLLOUDÍCH A BOBŘÍCH. PŮVODNÍ TVAR SE ŠIROKÝMI OKRAJI NEVÝHOVOVAL A TAK BYL NEJPRVE OHRNUT JEDEN OKRAJ, POZDĚJI I DRUHÝ A NAKONEC BYLA VZTYČENA I ZADNÍ KREMPA A VZNIKL TŘÍROHÝ KLOBOUK. TOTO BYLA PŘIKRÝVKA HLAVY 18. STOLETÍ A POUŽÍVALI JEJ I HASIČI NAPŘ. V HAMBURKU.

Z HISTORIE POKRÝVEK HLAVY

V ZÁVISLOSTI NA TVARU PŘILBY EXISTOVALY PŘILBY STUŽKOVÉ, VZPĚROVÉ A LAMELOVÉ. JAKO SPOJOVACÍ MATERIÁL SE ČASTO POUŽÍVALA MĚĎ, PROTOŽE JÍ BYLO MOŽNO BEZ PROBLÉMŮ ZPRACOVAT.

Z HISTORIE POKRÝVEK HLAVY

V roce 1786 obdrželi hasiči na základě nařízení vídeňského magistrátu poprvé vlastní livrej - její součástí byl i černý plstěný cylindr, jehož přední stranu zdobil městský znak.

Od roku 1860 nosili kočí a muži vídeňských hasičů obsluhující stříkačky čepici s voskovaného plátna, černě lakovanou, s krátkým rovným kšiletem. Od roku 1886 nosili o něco lehčí tzv. „kočovskou helmu“.

OZDOBY NA PŘILBY

OZDOBY NA HŘEBEN

BOČNÍ OZDOBY

KŘÍŽOVÁ PODLOŽKA

ŠUPINATÝ PODBRADNÍK

Podbradníky z katalogů

Podbradník německého typu
dubové listy

Rybí šupinaté podbradníky

Český typ podbradníku - vavřínové listy

PŘICHYCENÍ PODBRADNÍKU

Lvíčci na podbradník   Různé typy rozet na podbradník

VNITŘNÍ POLSTROVÁNÍ

Vychází 4krát ročně.

Vyřazení
na více výstavách:
Zlatá medaile:
Hradec Králové r. 1894.
Praha 1903
České Osl. Hra. Jednoty
Markrabství Moravského.
Pardubice 1903
Zemské Osl. Hra. Jednoty
Jižní Moravy.
Stříbrná medaile:
Dobruška r. 1892.
Praha r. 1894.

Čís. 2. Ročník 18.—1902.

ILLUSTROVANÝ CENNÍK
firmy
JOSEF LUX V CHOCENI.

Ryze česká továrna výroba zahradních
i požárních stříkaček, hasič-
ských ————— potřeb. ::

Mimo kartel.

Praha r. 1895.
Vysoké Mýto r. 1895.
Klatovy r. 1901.
Bronzová medaile:
Píseň (Bohemia)
r. 1892 státní cena.
Praha r. 1893.
Přerov r. 1893.
Čestný diplom:
Praha r. 1893.
Chrudim r. 1893.
Vysoké Mýto r. 1902.

KARL LUX.

speciální velkovýroba vysokotlakých zahradních,
assanačních a požárních stříkaček

CHOCEŇ.

TELEFON ČÍSLO 57

JOSEF LUX
1857 - 1928

ZAKLADATEL FIRMY

**VÝROBA
HASIČSKÝCH
STŘÍKAČEK**

Josef Lux se narodil ve Vamberku v roce 1857. Vyučil se klempířem a v roce 1879 založil v Chocni firmu na výrobu rozmanitých stříkaček. Své výrobky pravidelně a úspěšně propagoval na různých výstavách. Lux se postupně propa- coval mezi hlavní výrobce hasičské techniky. Vedle patentovaných stříkaček jeho firma vyráběla i široký sortiment všeho druhu - přilby, pásy, sekerky, žebříky, navijáky, koše na vodu, šrou- bení, spojky, savice, svítilny a pod. Všechn sortiment měl schválen dle předpisů Zemské ústřední hasičské jednoty. Po jeho smrti v roce 1928 jeho syn Karel - 1890-1955 pokračoval v rozjetém podnikání.

Z KATALOGU FIRMY LUX

PŘILBA PRO MUŽSTVO

Přilbice z katalogu Lux v Chocni
Podle ustanovení výboru Zems. ústř. hasič.
jednoty král. Českého ze dne 15. dubna 1894

Přilbice pro mužstvo z nejlepší jádrové kůže,
černě lakovaná, s plechovými štítky, mosaznou
obrubou, s černým hřebenem s mosaznou
obrubou a podbradníkem uvnitř.

PŘILBA PRO ČLENAŘE

Přilbice pro členaře, (staršího, zkušenějšího
hasiče), z nejlepší jádrové kůže, černě lako-
vaná, s mosaznou obrubou, s mosazným hřebe-
nem, s podbradníkem uvnitř přilby.

PŘILBA PRO ČETAŘE

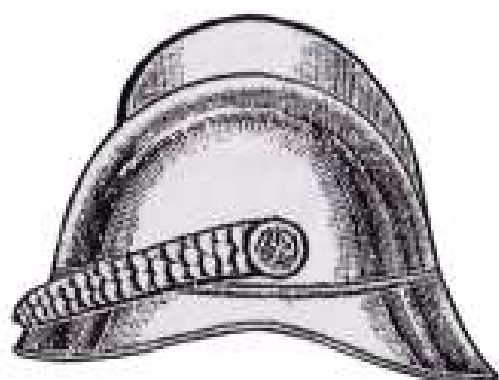
Přilbice pro četaře, z nejlepší jádrové kůže, černě lakovaná, s plechovými štítky, s mosaznou obrubou, s mosazným hřebenem s mosaznou podložkou a s podbradníkem uvnitř.

PŘILBA PRO NÁČELNÍKA ODDĚLENÍ

Přilbice pro náčelníka oddělení, z nejlepší jádrové kůže, černě lakovaná, s plechovými štítky, mosaznou obrubou, mosazným hřebenem s křížovou podložkou a s podbradníkem se lvími hlavami.

PŘILBA PRO NÁMĚSTKA VELITELE

Přilbice pro náměstka velitele z nového stříbra, jemně leštěná, s úzkým hřebenem a pozlaceným tlačným vrchním a koženým vnitřním podbradníkem a jemnou hedvábnou podšívkou.

PŘILBA PRO VELITELE NEBO STAROSTU

Přilbice pro velitele nebo starostu z nového stříbra, jemně leštěná, s úzkým hřebenem s podložkou, s pozlaceným tlačným vrchním a koženým vnitřním podbradníkem a jemnou hedvábnou podšívkou.

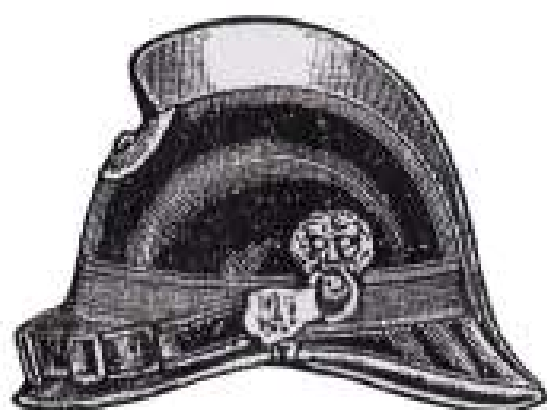
PŘILBA PRO MUŽSTVO VÍDEŇSKÝ TYP

Přilba pro mužstvo z nejlepší jádrové kůže, černě lakovaná, s plechovými štítky, mosaznou obrubou, s černým hřebenem a podbradníkem uvnitř přilby.

Tatáž se vyrábí i z nového stříbra.

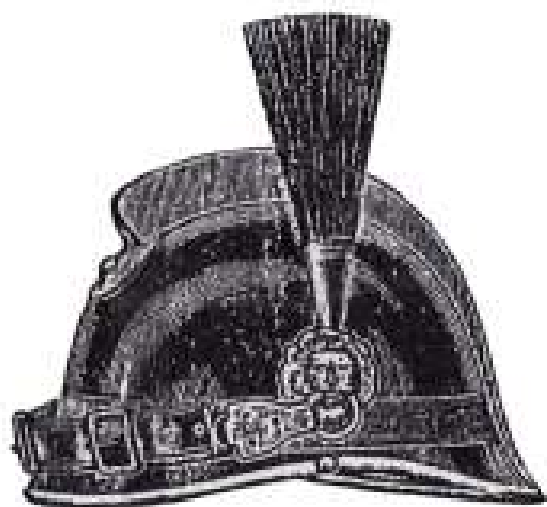
PŘILBY PRO ČLENAŘE

Přilba pro členaře z nejlepší jádrové kůže, černě lakovaná, s plechovými štítky, s mosaznou obrubou, s mosazným hřebenem, s podbradníkem se lvími hlavami.

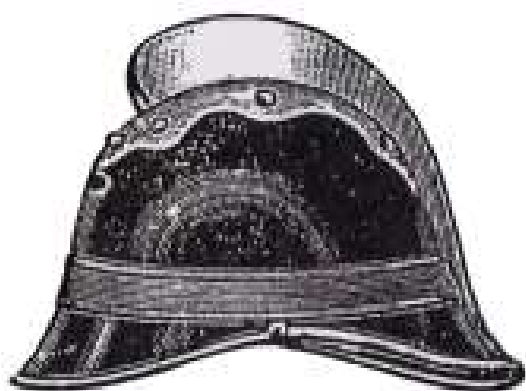
Tatáž se vyrábí i z nového stříbra.

PŘILBA PRO HUDCE – TRUBAČE

Přilba pro trubače z nejlepší jádrové kůže, s plechovými štítky, s mosaznou obrubou, s mosazným hřebenem, s podbradníkem se lvími hlavami a s červeným chocholem. Tatáž se vyrábí i z nového stříbra.

PŘILBA PRO ČETAŘE

Přilba pro četaře z nejlepší jádrové kůže, černě lakovaná, s plechovými štítky, s mosaznou obrubou, s mosazným hřebenem, mosaznou podložkou a podbradníkem uvnitř přilby.

Tatáž se vyrábí i z nového stříbra.

PŘILBA PRO NÁČELNÍKA ODDĚLENÍ

Přilba pro náčelníka oddělení, z nejlepší jádrové kůže, černě lakovaná, s plechovými štítky, mosaznou obrubou, mosazným hřebenem, mosaznou křížovou podložkou, pozlaceným tlačným pohyblivým šupinatým podbradníkem, uvnitř s koženým páskem. Tatáž se vyrábí i z nového stříbra.

PŘILBA PRO VELITELE

Přilba pro velitele z nejlepší jádrové kůže, černě lakovaná, s mosazným hřebenem s podložkou, s postranními okrasami, pohyblivým mosazným šupinovým podbradníkem. Tatáž se vyrábí i z nového stříbra.

PŘILBA PRO MUŽSTVO CIZOZEMSKÝ TYP

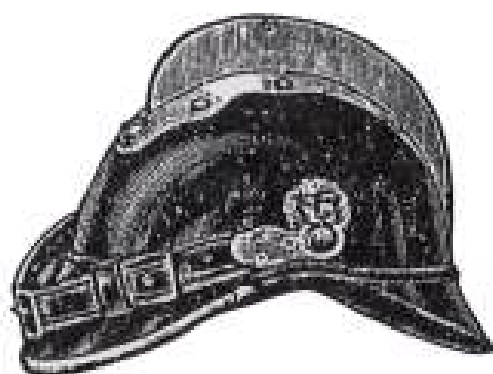
Přilba pro mužstvo z nejlepší jádrové kůže, černě lakovaná, s koženými stínidly, koženou tlačnou čelní proužkou, s obrubou předního stínidla, černým hřebenem, s podbradníkem uvnitř přilby. Taktéž se vyrábí s mosazným hřebenem.

PŘILBA PRO ČLENAŘE

Přilba pro členaře z nejlepší jádrové kůže, černě lakovaná, s koženými stínidly, koženou tlačnou čelní proužkou, s obrubou předního stínidla, s podbradníkem se lvími hlavami, s mosazným hřebenem. Taktéž se vyrábí kovaná z nového stříbra.

PŘILBA PRO ČETAŘE

Přilba pro četaře z nejlepší jádrové kůže, černě lakovaná, s koženými stínidly, koženou tlačnou čelní proužkou, s obrubou předního stínidla, s mosazným hřebenem, mosaznou podložkou a podbradníkem se lvími hlavami. Tatáž se vyrábí i kovaná z nového stříbra.

PŘILBA PRO HUDCE – TRUBAČE

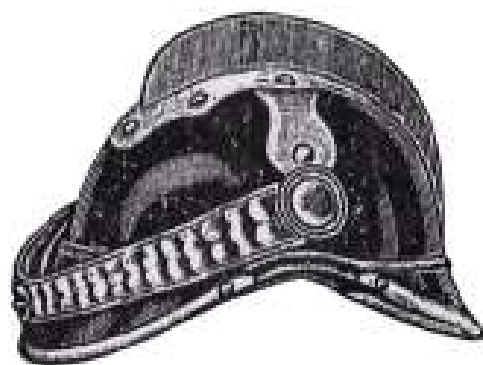
Přilba pro hudce z nejlepší jádrové kůže, černě lakovaná, s koženými stínidly, koženou tlačnou čelní proužkou, černým nebo červeným hřebenem, s podbradníkem se lvími hlavami. Tatáž se vyrábí mosazí kovaná nebo kovaná z nového stříbra.

PŘILBA PRO NÁČELNÍKA ODDĚLENÍ

Přilba pro náčelníka oddělení z nejlepší jádrové kůže, černě lakovaná, s koženými stínidly, s koženou tlačnou čelní proužkou, obrubou předního stínidla, mosazným hřebenem, mosaznou křížovou podložkou, s podbradníkem se lvími hlavami. Tatáž se vyrábí i kovaná z nového stříbra.

PŘILBA PRO NÁMĚSTKA VELITELE

Přilba pro náměstka velitele z nejlepší jádrové kůže, černě lakovaná, s obrubou stínidel, mosazným hřebenem, mosaznou křížovou podložkou, s pozlaceným tlačným vrchním a koženým vnitřním podbradníkem. Taktéž se vyrábí kovaná z nového stříbra.

PŘILBA PRO VELITELE

Přilba pro velitele z nejlepší jádrové kůže, černě lakovaná, s mosazným hřebenem, mosaznou podložkou, s obrubou stínidel, pozlaceným vrchním tlačným a koženým vnitřním podbradníkem, s bohatě zlacenou okrasou a jemnou hedvábnou podšívkou. Tatáž se vyrábí i kovaná z nového stříbra nebo celá zlacená.

Mgr. Iveta Krpálková

Mgr. Iveta Krpálková
Archiv Centra hasičského hnutí Příbyslav
Filozofická fakulta MU Brno

Centrum hasičského
hnutí Příbyslav
OFICIÁLNÍ STRÁNKA

„ZTRACENÝ“ PŘÍBĚH HASIČE-ODBOJÁŘE

ANEKDOTY JAK TO CELÉ ZAČALO?

- Paměti byly dokončeny 15. 12. 1945
- na den přesně, kdy byl zatčen
- Rozsah: 71 stran, A4
- Dokument není svázan
- Věnováno příteli Václavu Pávkovi

JOSEF PROCHÁZKA

- *20. ledna 1901, Líbeznice
- † 9. dubna 1946, Líbeznice
- 19. září 1925 svatba s Marií Drahozalovou (Dolní Město u Lipnice n/S).
- Družka – Marie Sutnarová
- Vyučil se pokrývačem

JOSEF PROCHÁZKA – DOBROVOLNÝ HASIČ

- SDH Líbeznice
- 8. března 1931 – vedoucí dorostu v župě **Karlínské č. 95**, později v ženském odboru
- 1937 – referent brannosti
- 6. března 1938 – župní jednatel
- O tématech brannosti, hasičského dorostu a jeho praktického výcviku či o ženách v hasičství sepsal nepřeberné množství článků:
  - Hasičské rozhledy
  - Věstník župy Karlínské č. 95

Sbor dobrovolných hasičů v Líbeznici.
Procházka sedí v dolní řadě, druhý zprava (1938–1944).
Zdroj: Rodinný archiv Krausů

Nově zvolený župní výbor hasičské župy Karlínské č. 95.
Procházků stojí ve třetí řadě, první zprava (8. března 1931).
Zdroj: soukromá sbírka SDH Líbeznice

REORGANIZACE HASIČSTVA ZA PROTEKTORÁTU

- 15. května 1939 zánik hasičských žup (*70. léta 19. století)
- -> **Okresní hasičské jednoty (OHJ)**

CELKEM: 97 OHJ, 177 obvodů, 7 363 sborů, 194 244 mužů, 12 789 žen

samaritánů: 19 499 mužů, 7 614 žen

- Celková čísla se během existence Protektorátu několikrát změnila

JOSEF PROCHÁZKA – DOBROVOLNÝ HASIČ

- Od 1939 – jednatel v OHJ č. 43 Praha-venkov
– jednatel v I. obvodu Praha-východ
- 13. září 1942 – pobočník velitele

DEMÍNKA

- Po vyhlášení Protektorátu se začal scházet s dalšími hasičskými činiteli v restauraci **Demínka**
- ilegální činnost - trojky
- Antonín Weiss

TROJKY

1. Trojka

1. František Procházka
2. Bohdan Wegner
3. Josef Žoha

2. Trojka

1. Josef Dědek
2. Václav Dřevo
3. Emil Karpaš

TROJKY

3. Trojka

1. Antonín Weiss
2. Josef Procházka
3. ???

ANTONÍN WEISS

- (1898 Újezdec u Mělníka – 1945 Terezín)
- Bankovní úředník, sokol, hasič – jednatel Svazu československého hasičstva
- Od r. 1944 – zemský požární ředitel Svazu českého hasičstva v Čechách a na Moravě
- Hlavní organizátor hasičského odboje
- Velký přítel Josefa Procházky

ANTONÍN WEISS

- 27. 10. 1944 zatčení – Pankrác
- 13. března 1945 – deportován do Terezína
- Zemřel na nádvoří IV. dvora dne 18. dubna 1945 rukou nacisty Stefana Rojka

Zdroj: Paměť národa

ZATČENÍ JP

- Za odbojovou činnost – 15. prosince 1944
- při pokrývačských pracích v Provaznické ulici v Praze
- Četníky předán do rukou gestapa – Petschův palác

ZATČENÍ - PANKRÁC

- Petschův palác - věznice na Pankráci

Staví [nás] obličejem ke zdi. Gestapáci a SS-mani řvou, vyprazdňujeme kapsy, špendlíky a podobné [věci] odevzdáváme. Gestapáci konají prohlídku. Rány a křik dopadají na kolegu vedle mě. Klesá k zemi a ještě tam dokonává své dílo hnáta s těžce okovanou botou – gestapácká hyena. [Důvodem je] křížek od maminky na krku. Hrůza kolem nás, ale jsme pevní. My hasiči jsme u sebe. Jeden druhému dodává důvěru.

Již nás jednoho po druhém volají. Odevzdáváme nám odebrané věci a cennosti, pak každý dostáváme žlutý lístek s číslem..

Trýznění vězňů bylo skoro denně. Vždy sadističtí gestapáci a SS-mani si dovedli najít oběť pro ukojení krvelačnosti. Bití vězňů kolbami a klacky, surovým kopáním a fackováním, tím [vším] oslazovali život vězňů. Na dvoře dávali rádi klencáky (dřepe) anebo kačení pochod, a to hned stokrát, lumpové sami počítali, asi takto: „Eins, zwei, drei, vier, fünf, vier, fünf, zwei... sechs,“ a ubohý vězeň padl slabostí. Rány jej postavily na nohy a znova.

Darebáci tloukli nejvíce do hlavy, anebo tomu, co padl, kopanci přerazili žebra.

Jejich metodou bylo vězně ráno postavit, a po celý den je ponechat před celou, a každý gestapák i SS-man, který šel kolem něho, do něj kopl anebo mu nafackoval.

TEREZÍN

• 10. dubna 1945:
deportován do Malé
pevnosti Terezín

-až do května 1945

Zdroj: Sbirka Památníku Terezín

Smečka sadistických vrahů v čele s velitelem pevnosti Jöcklem (řečeným Pind'ou) neznala žádného slitování a vyhledávala stále oběti mezi vězni, bez ohledu [na to], zda [se jednalo o] muže, ženy anebo děti. [Hlavně], že mohli způsobovat bolest zvířecky mučeným obětem. To jim působilo rozkoš.

Jít k výslechu znamenalo jisté ublí k smrti vyšetřovaného. I celé rodiny s dětmi byly při výsleších ubity. Sám jsem slyšel pláč a prosby malého dítěte, před jehož očima ubíjeli rodiče.

Židé byli ubytováni v celách po osmi mužích a tam [je] klacky ubíjeli. Stravování židů bylo následující: v pondělí dostal žid asi 30 dkg chleba, v poledne polévku, večer a v úterý nedostal nic. [Stravu dostal] až ve středu [v] poledne, a pak [až] v sobotu asi ¼ [litru] čisté polévky.

Židé zde vykonávali nejhrubší práce, a to odklízování mrtvol a kopání šachet hromadných hrobů.

Bývali význační muži v národě byli přiděleni k různým pracovním četám. Bývalý československý ministr zahraničí – Dr. Krofta zametal dvory. Bývalý přednosta vojenské kanceláře prezidenta republiky – divizní generál Bláha – loupal brambory. Ostatní byli přerozdělováni na jiné práce, většinou [se jednalo o] vysoké kněžstvo. Na výslech museli čekat vyšetřování celé hodiny, ba i celou noc venku na dvoře, postaveni obličejem ke zdi. Otevřenými okny k nim doléhal hlas zvířecky týraných vyšetřovaných.

Zvláštní metodu měli nacistické bestie, když do cel pro čtyři muže nacpali až třicet lidí, [cely] uzavřeli a tito ubožáci byli většinou ráno mrtví. [Dále] odsávali vzduch z cel komínem, a tak věznění byli nedostatkem vzduchu většinou udušeni. Ostatní přežili gestapo utlouklo.

Taková cela se nazývala celou smrtí. Pověstná byla cela smrti č. 39 ve zvýšeném čtvrtém dvoře. Také zde jsem byl vězněn a z této cely [jsem byl] od jisté smrti vysvobozen.

Zdroj: Archiv CHH

ZPÁTKY DOMA

- Na počátku **června 1945** se vrátil zpátky do svých rodných Líbezní
- Věznění si vyžádalo svou daň – vážil **necelých 30 kg** a prodělal **skvrnitý tyfus**

*Projíždíme Prahu a než jsem se rozhlédl, vidím náš kostel, obec... Auto odbočuje do naší ulice před náš dům.
Vynášejí mě z auta, jdeme po dvorku. Nic se nezměnilo, hladím svého dobrého psa Vencu.*

Ve světnici se nic nezměnilo, ukládají mě na lůžko, je půl jedné odpoledne, zavírám oči, nechci ani věřit, že po takovém několika měsíčním životě jsem opět mezi svými doma – doma.

Tak končí jednu životní kapitolu hasič – „velezrádce“, v boji proti nacistické bestii.

- Zemřel **9. dubna 1946** ve 45 letech
- Pohřben je v rodinném hrobě v Líbezních

HASIČSKÉ ROZHLEDY, ROČNÍK LII/1946, Č. 6, 1946, S. 86–87.

Okresní hasičská jednota č. 43 Praha-venkov-sever doprovodila 13. dubna 1946 na poslední cestě jednoho ze svých nejobětavějších pracovníků, br. Josefa Procházku z Líbeznic ... Činnost br. Procházky byla všestranná. Organizační schopnosti, neúnavná pracovitost a bratrský poměr ke každému, to byly nejedny z dobrých vlastností, o které se dělil s každým příslušníkem hasičského bratrstva. A přišel Mnichov. Zrada na našem národě zasáhla i naši hasičskou organizaci. Zatýkáni – věznění – mučení – smrt! A v řadách neohrožených bojovníků nechyběl ani br. Procházka. Pankrác – Terezín. Ze spáru nacistického ho vysvobodila jej hrdinná epopej českého povstání a Rudá armáda. Vrátil se mezi své pracovníky vyrván smrtí s podlomeným zdravím, ale s velkou radostí a vírou ve šťastnou budoucnost. Již se zdálo, že zvítězí chrabré srdce bojovníka, ale zákon smrti byl úpornější než vůle žít. A tak ušlechtilé srdce našeho bratra dotlouklo 9. dubna navždy. 260 bratři z blízka i z daleka přišlo vzdát poslední poctu mrtvému. Odešel nám v něm neohrožený bojovník, význačný pracovník a opravdový bratr!

Zdroj: Archiv CHH

A CO BUDE DÁL?

• KNIHA:

DOBROVOLNÝ HASIČ VĚZNĚM V TEREZÍNĚ
Hasičstvo v druhém odboji a paměti Josefa Procházky v letech
1937–1945

• Nakladatelství ACADEMIA Akademie Věd ČR

A CO BUDE DÁL?

- Únor-březen 2026
- Web CHH či
fb stránky ACHH

Centrum hasičského
hnutí Příbyslav
OFICIÁLNÍ STRÁNY

MEZINÁRODNÍ ROZHOVORY SALZBURG 7. – 11. 10. 2025

*28th meeting of the commission History of Fire Services and
CTIF, Museums and Documentation and the subsequent 32nd
Conference of the International Study Group for the History
of Fire Service and Fire Protection at the CTIF*

LETOŠNÍ TÉMA: HASIČSKÉ SIGNÁLY A KOMUNIKACE

- Hlášení požárů a mimořádných událostí
- Požární poplachové systémy
- Upozorňování záchranných služeb
- Signalizace
- Přenos dat – telegrafy, telexy, rádio, telefon
- Řídící centra a rádiová centra
- Řízení mobilních operací
- Systémy řízení operací a programy pro řízení situací
- Požární řády

LETOŠNÍ TÉMA: HASIČSKÉ SIGNÁLY A KOMUNIKACE

- Krpálková, Iveta – Karel, Jan: **Warning Signals and Firefighting Order for Prague Towns issued on 3rd February 1755 by Maria Theresa**
- Pekar, Silvestr Vasil: **Means of Summoning Firefighters and Communication Used in Bohemia**

FOTOGRAFIE

**DĚKUJI ZA
POZORNOST!**

Vývoj spolkové legislativy a administrativní praxe povolování spolků před rokem 1900.

Období druhé poloviny 19. a začátku 20. století vnímáme dnes s více než stoletým odstupem jako zlatý věk spolků a spolkové činnosti. A vnímáme jej tak zcela oprávněně. Z hlediska relativně dlouhé historie novodobého spolčování to bylo období, kdy v českých zemích panovaly nejliberálnější poměry a spolčování získalo zcela nový rozměr, kdy jeho bouřlivý rozvoj šel ruku v ruce s prudkým hospodářským, sociálním a společenským rozvojem středních vrstev bez ohledu na to, zda šlo o národnostně německou nebo českou část dobové společnosti. Prudký rozvoj spolků se stal jedním z podstatných průvodních jevů vzniku občanské společnosti.

Co se rozumělo spolkem kolem roku 1900?

Na tuto otázku nejlépe odpoví „Ottův slovník naučný, ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí“ shrnující dobový stav poznání na přelomu 19. a 20. století. Jeho XXIII. díl zahrnující písmeno „S“ vyšel v roce 1905 a k heslu Spolek uvádí: „V mluvě obecné výraz povšechný, kterým se rozumějí rozličné formy sdružení. V technickém (právním) slova smyslu rozumí se však spolkem (německy Verein) jen taková forma sdružení, kde soubor jednotlivců (členů spolku) tvoří nový subjekt právní, tzv. právnickou osobu.“ Srovnáním s dalšími hesly v Ottově slovníku (Spolčování, Spolčovací právo, Společnost, Společenstvo, Společenství, Korporace) zjistíme, že spolkem se rozumělo v první řadě sdružení osob za jiným než hospodářským nebo výdělečným účelem. Předpokládalo se pouze, že vzniklý svazek osob bude mít trvalý společný účel.

Je to výrazný posun oproti první polovině 19. století, kdy byl pojem spolku chápán daleko širším způsobem a kdy byla jako spolky označována také společenství osob vzniklá za účelem podnikání (např. akciové společnosti), sdružení a zhodnocení finančních prostředků (spořitelny), nebo za jinými účely hospodářského charakteru. Prudký nárůst počtu a tím i významu občanských spolků od 60. let 19. století si vynutil větší specializaci i co se týče pojmů, takže během poměrně krátké doby se termín spolek přestal užívat pro jakékoliv formy sdružení s hospodářským účelem a redukoval se na užší význam, jak jej zachytilo uvedené heslo Ottova slovníku naučného a jak je chápeme i dnes.

Vývoj spolků a spolkové legislativy do roku 1867

Je všeobecně známým faktem, že nejstarší hasičské sbory vznikaly na našem území od 50. let 19. století, nejprve to byly sbory národnostně německé, od 60. let 19. století vznikají sbory i v národnostně českém prostředí. Historie spolčování lidí a vzniku spolků na našem území však nezačíná až v polovině 19. století, je staršího data a prošla zajímavým a spleťtým vývojem. V archivních dokumentech můžeme fenomén spolků sledovat zhruba od poloviny 18. století. Souvisí s politikou osvětského státu, kdy se začíná podporovat veřejná činnost a iniciativa v ekonomické oblasti tam, kde již nedostačovala péče a finance poskytované panovníkem. Přímou na našem území vznikla v této době například nejstarší učená společnost v rakouské monarchii, tzv. Societas incognitorum založená v roce 1746 v Olomouci z iniciativy barona Josepha Petrasche. Současně ale ve stejné době vznikaly i tajné spolky a společnosti, které státní policejní složky absolutistického státu považovaly za potenciálně nebezpečné. Ať už šlo o spolky působící veřejně, nebo o tajné spolky a společnosti (zejména lóže svobodných zednářů, ale i další), bylo pro osvětský absolutistický stát příznačné, že chtěl mít jejich působení pod kontrolou.

Spolkovou činnost v době 18. století tak můžeme sledovat hlavně prostřednictvím různých předpisů, patentů, dekretů a instrukcí majících za cíl spolkové záležitosti usměrnit a dostat spolky pod státní dohled. Jedním z nejstarších předpisů v této oblasti je nařízení z 26. června 1754 vztahující se k činnosti tajných společností. O deset let později, v roce 1764, vyšel výnos stanovující zásadu, že bez povolení panovníka nelze založit žádnou společnost. Tato zásada je pak základem všech předpisů regulujících činnost spolků v dalších 100 letech.

Vztah státu a spolků byl do značné míry ambivalentní. Tajné společnosti a politické spolky stát vnímal jako nebezpečné, naproti tomu obecně prospěšné cíle řady osvětových, čtenářských, vědeckých, a také dobročinných či charitativních spolků byly v souladu s jeho potřebami a částečně suplovaly některé jeho funkce, na které se ve státní pokladně nedostávalo prostředků (např. v sociální oblasti).

Od začátku 19. století v návaznosti na zvyšující se četnost vzniku spolků registrujeme vydávání legislativních předpisů upravujících vznik a fungování některých typů těchto sdružení. Tak v roce 1816 byly vydány zásady pro zakládání ženských spolků s dobročinnými a užitečnými cíli. Stát zde vyjadřoval podporu spolčování za účelem dosažení obecně prospěšných cílů v oblastech průmyslu, řemesel, zemědělství, vynálezectví, vědy a umění. Jak je vidět, význam pojmu spolku byl v dané době značně široký. Postupně byly během první poloviny 19. století upravovány podrobnosti vzniku spolků v jednotlivých oborech lidské činnosti, mimo jiné i v oblasti spolků výrobních. Dekretem svorské komerční komise z října 1821 byla stanovena zásada svobodné tvorby akciových společností v oblasti realizace privilegiovaných vynálezů a v dolování. Zemským úřadům bylo pouze vyhrazeno právo kontrolovat stanovy akciových společností, zda neodporují zemským zákonům a neškodí obyvatelstvu. Tvoření akciových společností pak v dané době upravovala ještě celá řada dalších předpisů. Dalším specifickým typem spolků byly dělnické, tzv. pokladní (podporovací) spolky vznikající v Čechách ve 40. letech 19. století v návaznosti na výrazný růst průmyslových provozů a s tím související nové společenské vrstvy průmyslového dělnictva. Do oblasti norem pro specifické typy spolků spadá také regulativ pro zřizování a činnost spořitelů z roku 1844. Spořitelny byly v dobovém vnímání obecně prospěšné instituce, jejichž činnost měla směřovat ke zlepšení životních poměrů chudších vrstev obyvatelstva. Zřizovat je mohla sdružení jednotlivých osob, nebo také obce. A takto bychom mohli v uvádění dalších typů spolků a jejich speciálních právních předpisů pokračovat. Jak je vidět, dobové vnímání termínu spolek bylo značně široké a výrazně se lišilo od toho, co si pod pojmem spolek představujeme dnes.

Početní nárůst spolků si nakonec vynutil vydání obecné normy upravující jejich vznik a fungování. Nařízení bylo připravováno už od roku 1840, kdy byl prvotní návrh zásad o poměru společenských soukromých spolků ke státní správě rozeslán zemským úřadům (guberniím) jako provizorní směrnice a současně materiál k připomínkování. Definitivní znění bylo publikováno o tři roky později a publikováno dekretem dvorské kanceláře z 5. listopadu 1843 (nejvyšší rozhodnutí z 19. října 1843). Základem této úpravy byla opět zásada, že ke zřízení spolku je nutné povolení státní správy. Nejvyšší, tedy císařské povolení bylo třeba k založení spolků pro rozvoj vědy a umění, spolků zemědělských a průmyslových, spolků k provozování železnic a paroplavby, pro provoz zaopatřovacích a rentovních ústavů a spořitelů. Pro jinou skupinu spolků se vyžadovalo povolení dvorské kanceláře jako centrálního státního úřadu. Byly to spolky, jejichž působnost se týkala několika korunních zemí a pak komerčních spolků, jejichž podnikatelský fond byl zcela nebo zčásti založen na akcích. Povolení ostatních spolků spadalo do kompetence zemských úřadů (gubernií).

Tato právní úprava se stala základem dalších předpisů, které následovaly poměrně rychle za sebou. Přispěly k tomu události revolučního roku 1848. Mezi základními požadavky liberálních občanských práv bylo i právo petiční a právo tvořit spolky. To bylo zakotveno i v tzv. oktrojované ústavě z dubna 1848. V revoluční době se řada dosud nepolitických spolků zpolitizovala a vytvořila se řada nových spolků za vcelku benevolentního dohledu

státních orgánů. V osnově nové ústavy vypracované ústavním výborem říšského sněmu bylo spolkové právo formulováno velmi progresivně. Jedním z hlavních autorů byl jeden z českých politických vůdců František Ladislav Rieger. Po opadnutí revoluční vlny a rozeznání říšského sněmu se poměry i ve spolkové oblasti začaly vracet do stavu před revolucí. Spolčování bylo nadále provizorně upraveno císařským patentem ze 17. března 1849 a s postupujícím časem se zostřoval policejní dohled nad spolky. Utužení poměrů dovršilo nejprve zrušení ústavy provedené tzv. Silvestrovskými patenty z konce roku 1851 a dále pak vydání spolkového zákona v listopadu 1852 (zákon č. 253/1852, ř. z.), který navazoval na předrevoluční spolkový zákon z roku 1843. Byla obnovena stará povolovací praxe, kdy o povolení určité skupiny spolků rozhodoval osobně císař, jinou skupinu spolků povolovalo ministerstvo vnitra, které nahradilo bývalou dvorskou kancelář, a o dalších spolkách rozhodovaly zemské úřady, nyní pod názvem zemské místodržitelství. Politické spolky nebyly vůbec povolovány a existující spolky byly postaveny pod důsledný dohled územních orgánů státní správy (zemských místodržitelství a okresních úřadů). Tyto orgány schvalovaly stanovy, důsledně sledovaly činnost spolků a pokud to uznaly za nutné, určovaly spolkům zeměpanského komisaře, který dohlížel na spolkovou činnost.

Vydání zákona č. 134/1867, ř. z., o právě spolčovacím

Na přelomu 50. a 60. let 19. století bylo zřejmé, že dosavadní absolutistický způsob vlády v rakouské monarchii není nadále udržitelný a císař František Josef I. byl nucen přistoupit k uvolnění politických poměrů a k postupné liberalizaci. Přitom je třeba zdůraznit, že 50. léta 19. století byla v jiných oblastech v Rakousku dobou modernizace a reforem – jednalo se např. o komunikační systém, organizaci správy, nebo oblast hospodářství. Právě modernizace hospodářství má určitý vztah i ke vzniku hasičských sborů. Novým živnostenským řádem z roku 1859 došlo ke zrušení cechů, jejichž členové se do této doby významným způsobem podíleli na organizovaném hašení požárů. Formální zrušení cechů jistě okamžitě neukončilo zažitou praxi při hasebních zásazích, ale připravilo půdu pro to, aby hlavní tíhu požární represe postupně převzaly sbory organizované na spolkovém základě.

Odrazem liberalizace poměrů bylo vydání nového spolkového zákona v listopadu 1867. Zákon byl vydán o více než měsíc dříve než nová liberální ústava, nazývaná podle měsíce vydání prosincová. Spolkový zákon byl vydán pro předlitavskou část Rakouska-Uherska (zákon č. 134/1867 říšského zákoníku, o právě spolčovacím, z 15. listopadu 1867). Právě v roce 1867 došlo k rakousko-uherskému vyrovnání a přeměně dosavadního unitárního rakouského státu na faktickou konfederaci. Přijetí spolkového zákona iniciovala jednak sama vláda, jednak zástupci německých liberálních stran, jejichž pohled na svobodu spolčování do značné míry odrážel.

Nový zákon se netýkal všech spolků. Z jeho působnosti byly vyňaty spolky výdělkové, spolky pojišťovací, spolky úvěrní (včetně spořitelén a spolků poskytujících půjčky na zástavu), spolky bankovní, spolky pojišťující důchody, dále svépomocná společenstva (záložny, konzumní spolky a další typy) a samozřejmě také akciové společnosti. Tyto spolky a společenstva zůstaly v působnosti původního spolkového zákona č. 253/1852, ř. z., který nebyl novým zákonem zrušen. Pro výše uvedené typy spolků byly postupně přijímány speciální zákony upravující jejich činnost a v některých případech také měnící jejich charakter (např. na korporace družstevního typu). Zákon č. 134/1867, ř. z. se nevztahoval ani na duchovní řády a kongregace, ani na náboženská společenstva a měl řadu dalších omezení.

Na rozdíl od předchozí právní úpravy neobsahoval zákon zásadu tzv. koncese. Zjednodušeně řečeno, pro vznik spolku až do roku 1867 byl potřeba výslovný souhlas politických úřadů. Naproti tomu podle nového zákona stačilo ke vzniku spolku jen oznámení učiněné politickému úřadu na úrovni země a předložení spolkových stanov. To říká § 4 zákona takto: „Kdo chce zřídití nějaký spolek tomuto zákonu poddaný, povinen jest oznámiti to, prvé než spolek ve skutek vejde, písemně politickému řízení zemskému a předložiti mu statuta.“ V §

6 zákona je upravena pravomoc zemského politického úřadu zakázat zřízení spolku v případě „...byl-li by spolek dle svého účelu nebo dle svého zřízení proti zákonu nebo právu aneb státu nebezpečný...“ Když zemský politický úřad neshledal v předložených stanovách nic závadného, měl spolku sdělit ve lhůtě 4 týdnů, že jeho zřízení nezakazuje, což z hlediska práva osvědčovalo existenci spolku. To je v § 7 formulováno takto: „Nebyl-li spolek v této lhůtě zakázán aneb proneslo-li se řízení zemské již dříve, že spolku nazakazuje, tedy může spolek vejíti ve skutek.“

Stanovy spolku měly obsahovat alespoň tyto základní údaje:

- jaký je předmět činnosti spolku, z jakých prostředků a jak se tyto prostředky opatří;
- jakým způsobem bude spolek zřízen;
- kde bude sídlo spolku;
- jaká práva a povinnosti budou mít členové spolku;
- jaké volené orgány budou spolek řídit;
- co je potřeba k platnosti přijatých usnesení a jaké formální náležitosti mají spolkové dokumenty (podpisová práva);
- jak se budou řešit spory mezi členy spolku;
- kdo bude spolek zastupovat navenek;
- jaký je postup v případě, že se spolek rozejde.

Spolky měly vůči úřadům v určitých případech ohlašovací povinnost i v rámci své běžné činnosti. V případě voleb nového výboru byly povinny do tří dnů ohlásit příslušnému úřadu složení výboru s uvedením bydliště členů a s vyznačením, kteří členové budou spolek zastupovat navenek. Pokud spolek vydával pro své členy zprávy o činnosti, účetní zprávy nebo jakékoliv výkazy, tři exempláře těchto zpráv měly být dodány také dohlédacímu úřadu. V případě pořádání spolkových schůzí bylo povinností spolkového výboru ohlásit konání schůze alespoň 24 hodin předem s uvedením, kdy a kde se schůze koná a jestli je veřejná. Dohlédací úřad pak měl podle zákona možnost vyslat na schůzi svého zástupce (úředníka), jehož úkolem bylo sledovat jednání. Jinak bylo v § 17 ustanoveno, že je odpovědností předsedy spolku, aby byl na schůzích zachován pořádek a nebyl porušen zákon. V případě, že by se na schůzi mluvilo nebo činilo cokoli protizákonného, bylo povinností předsedy schůzi ukončit. Tuto pravomoc a současně povinnost měl i úředník vyslaný dohlédacím úřadem v případech, že by se ve schůzi jednalo o věcech, které nesouvisejí s předmětem činnosti spolku podle stanov, nebo kdyby shromáždění nabývalo povahy veřejnému pořádku nebezpečné.

Úřední praxe při povolování spolků

I když zákon č. 134/1867, ř. z. označujeme jako liberální, a přestože oproti předchozí právní úpravě znamenal nepochybně značné zjednodušení, stanovoval pro spolky a jejich funkcionáře velké množství povinností. Stejně tak dával dohlédacím politickým úřadům řadu pravomocí. Z výkonu těchto pravomocí pak vznikalo množství úředních dokumentů. Do dnešní doby se jich bohužel dochovala jen menší část.

Zatímco povolování činnosti spolků měl na starosti politický úřad na úrovni země, v dané době zemská místodržitelství, samotná evidence a dohled na činnost spolků byly v kompetenci úřadů na úrovni okresu – okresních hejtmanství. Ty vedly jednak ve zvláštní knize či v několika knihách evidenci spolků, tzv. spolkový katastr nebo spolkový rejstřík. Do něho se zaznamenávaly základní údaje o spolcích (datum vzniku, číslo jednací, pod nímž se založení vyřizovalo, změny znění stanov, jména hlavních funkcionářů a jejich změny). Pro každý spolek pak byl založen zvláštní sběrný spis, do něhož se zakládaly dokumenty zaslané spolkem okresnímu hejtmanství nebo vzniklé přímo z úřední činnosti hejtmanství (stanovy a jejich změny, korespondence s místodržitelstvím, povolení nošení odznaků, uniforem, povolení užívání trubkových signálů, hlášení o výročních valných hromadách, hlášení nových

funkcionářů sborů atd.). Tyto spisy se vedly kontinuálně od vzniku spolku až do jeho zániku, nejpozději do začátku 50. let 20. století, kdy byly všechny stávající spolky buď zrušeny, nebo přeměněny na společenské organizace Národní fronty.

Samotný proces vzniku spolku začínal zpravidla tím, že se sešlo v daném městě nebo vesnici několik lidí s podobnými zájmy, kteří se chtěli ve spolek sdružit. Konkrétně u sborů dobrovolných hasičů docházelo k jejich zakládání docela často v případech, kdy v obci došlo k požáru a projevila se nedostatečná organizovanost hasebního zásahu. Mohlo jít také o nebezpečný požár v bližším nebo vzdálenějším okolí. Iniciátory byli zpravidla lidé se zájmem o hasičství, nebylo ale výjimečné, že impuls k založení sboru vyšel od představitelů obecní samosprávy. V menším množství případů se sbory oddělily od sokolských jednot, které od 60. let 19. století vznikaly v některých místech jako smíšené sokolsko-hasičské spolky.

Zájemci o ustavení spolku vytvořili tzv. přípravný výbor. Hlavním úkolem tohoto výboru bylo vypracování stanov spolku, jejich schválení a předložení politickým úřadům k dalšímu řízení. I v případech, kdy členové přípravného výboru nebyli členy obecního zastupitelstva, nechali si návrh stanov schválit zastupitelstvem a podepsat starostou obce. Stanovy se podávaly okresnímu hejtmanství v pěti exemplářích spolu se žádostí o registraci spolku. Okresní hejtmanství mělo na vyřízení žádosti 4 týdny. Hejtmanství zaslalo žádost i stanovy zemskému místodržitelství, které zpravidla rozhodlo během několika dnů a sdělilo okresnímu hejtmanství, že vznik spolku nezakazuje. Hejtmanství pak tuto zprávu předalo dál členům přípravného výboru a vrátilo mu také exemplář stanov, na němž byla vyznačena úřední registrace. Celý povolovací proces vypadá možná komplikovaně, ale tehdejšími úřady stačila na jeho provedení ve velké většině případů doba výrazně kratší, než byly 4 týdny stanovené zákonem. U spolku následovalo svolání ustavující valné hromady, kde byli zvoleni funkcionáři a potom faktické zahájení činnosti. Okresní hejtmanství provedlo založení záznamu nového spolku ve spolkovém rejstříku a vytvořilo si pro daný spolek spis. Do něho byly původně založeny žádost o povolení, dva (někdy tři) exempláře stanov a korespondence s místodržitelstvím. V případě hasičských sborů do něho brzy začaly přibývat další dokumenty. Prakticky hned po ustavení žádaly hasičské sbory o povolení, aby členové sboru mohli nosit stejnokroj. Žádost obsahovala také popis nebo vyobrazení uniforem. Okresní hejtmanství si následně vždy vyžádalo stanovisko nejbližšího vojenského sborového velitelství, zda navrhovaný vzhled stejnokroje a jeho součástky nekopírují části vojenských uniforem a nebudou s nimi zaměnitelné. Stejný postup byl i u povolení signálů používaných při cvičeních a zásazích, kdy rovněž sborové velitelství dávalo vyjádření, zda signály nejsou stejné jako signály používané v armádě. V některých spisech se tak zachovaly i notové záznamy signálů jednotlivých sborů.

V dalším průběhu činnosti sborů pak do spisů přibývaly dokumenty vztahující se ke změnám či doplnění stanov. K těm docházelo např. při pořízení praporu, pokud nebylo užívání praporu řešeno již při vzniku sboru. Dále měly sbory na okresní hejtmanství zasílat hlášení o konání výročních valných hromad a hlásit měly také změny funkcionářů. Ne ve všech případech ale tyto povinnosti plnily a hejtmanství vzhledem k velkému množství spolků nemělo kapacitu zasílání těchto dokumentů důsledně vymáhat. Spisy i spolkový katastr tak často obsahují jen omezené množství informací. Co ve spolkových spisech naopak nacházíme v téměř všech případech, jsou dokumenty související s transformací hasičských sborů na místní jednoty Svazu československého hasičstva na začátku 50. let 20. století.

Většina spolkových spisů v průběhu doby podlehlá skartacím buď ještě u okresních úřadů před rokem 1945, případně vzala za své v 50. letech 20. století. Údaje pro tento příspěvek jsem čerpal ze souboru spolkových spisů dochovaných ve Státním okresním archivu Žďár nad Sázavou. Jedná se o soubor několika stovek spolkových spisů, z nichž významnou část tvoří spisy hasičských sborů. Geograficky pokrývají oblast českomoravského pomezí od Nového Města na Moravě po Přibyslav, území částí původních politických okresů Nové

Město na Moravě a Chotěboř, na němž byl v roce 1949 vytvořen správní okres Žďár nad Sázavou.

Hasičstvo v době Protektorátu Čechy a Morava

Chceme-li hovořit o hasičstvu v době protektorátu, musíme začít rokem 1933, kdy se v březnu v Německu konaly volby, které vyhrála Národně socialistická německá dělnická strana (NSDAP) v koalici s pravicovou německou nacionální stranou. Dne 7. dubna 1933 následovala „rasová očista“ mezi úředníky státního aparátu a vyvrcholilo to přijetím norimberských zákonů. NSDAP byla 14. července 1933 ustanovena jako jediná legální politická strana v Německu, ostatní politické strany byly zakázány, začalo se s budováním koncentračních táborů pro politické odpůrce a židovské občany a s masivním zbrojením.

Zbrojit se začíná v celé Evropě a i Československo se intenzivně připravuje na válku.

V roce 1938 odhalila československá rozvědka německý plán Wernera Eduarda Fritze von Blomberga na útok proti Československu z východu soustředěním pěti armád. Tak zvaný „Fall grün“ do určité míry a zpochybnil mimo jiné budovně mohutného opevnění na hranicích s Německem. Německo se poté uchýlilo k hledání diplomatické cesty k obsazení Československa.

Situace v hasičstvu

Příprava hasičstva na válku se stupňovala, a to v závislosti na horšící se politickou situaci v Německu, kde nacistická ideologie zcela ovládala veřejný život.

V roce 1934 se v československém pohraničí začaly projevovat nepřátelské aktivity přívrženců německého nacizmu, proto byly vytvářeny hasičské hlídky pro asistenci na společenských akcích, aby se předešlo například úmyslnému zakládání požárů apod.

V roce 1935 vyšel zákon č. 82 Sb. jako právní podklad pro zřízení Civilní protiletecké ochrany, tím hasičstvo dostalo nové úkoly a muselo začít rozšiřovat své vybavení.

V předvečer 7. března 1936 byly hasičskými sbory pořádány „Druhé hasičské Masarykovy vatry“ jako podpora idejím T. G. Masaryka a pro odhodlání bránit republiku před německým nacizmem.

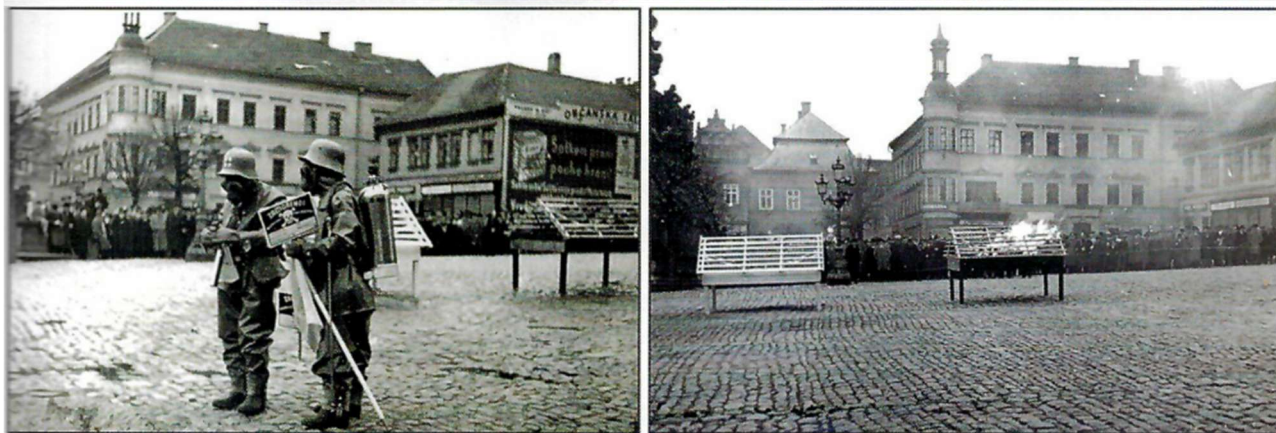
*Den brannosti 30. září 1934
v Chrudimi.*

Dne 24. května 1936 na schůzi župních a krajských náčelníků v Hasičském domě v Praze na Vinohradech zvítězila myšlenka intenzivní branné přípravy hasičů.

Dne 18. dubna 1937 se v Chrudimi na Riegrově náměstí

konal kurs protiletecké ochrany za účasti hasičských sborů Chrudim a Topol.

Dne 18. dubna 1937 se za účasti sborů Chrudim a Topol konal kurs protiletecké obrany na Riegrově náměstí v Chrudimi.

V roce 1937 skládaly hasičské sbory přísahu věrnosti Československé republice. Ve stejném roce vyšel zákon č. 184/1937 Sb. o branné výchově, který hasičské sbory začaly intenzivně naplňovat. Od ledna 1938 bylo české hasičstvo v pohraničí v pohotovosti. Hrozbou bylo německé obyvatelstvo, které vidělo v Československu svého nepřítele, a hrozily různé formy sabotáží.

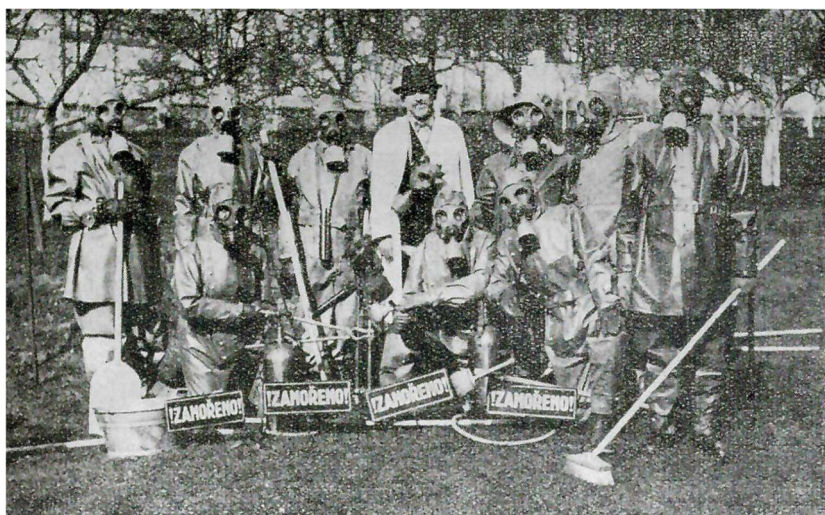
Hasičstvo spontánně vyjádřilo svoji loajalitu k republice, jako například v manifestu na obranu republiky „Věrní zůstaneme!“ z 15. května 1938. Manifest vytvořila skupinou intelektuálů v reakci na „anšlus Rakouska“ a kladl si za cíl mobilizovat veřejnost proti německé agresi. Podle publikace „Pod nadvládou nacismu“ ve dnech 13. - 14. srpna 1938 při branném srazu Okresní hasičské jednoty č. 38 v Roudnici n. Labem provedli hasičské sbory následující hasičský slib: „*My dobrovolní členové okresní hasičské jednoty na Podřipsku slibujeme*

na svoji čest a dobré jméno české, že nejen věrně budeme hájit majetek a životy spoluobčanů v době míru, ale že také v době válečného nebezpečí jsme ochotni vykonati své povinnosti vůči našemu státu až do poslední možné míry. Slibujeme vzorně sloužiti demokratické republice Československé a po boku naší milé armády hájiti její svobody a nezávislosti. To slibujeme!“ Od roku 1938 vojenskou výchovu mužů od 24 - 30 let zajišťovala i branná komise ČZHJ.

Dne 1. února 1938 vydal Svaz českého hasičstva „Memorandum Svazu čsl. Hasičstva vládě Republiky československé“.

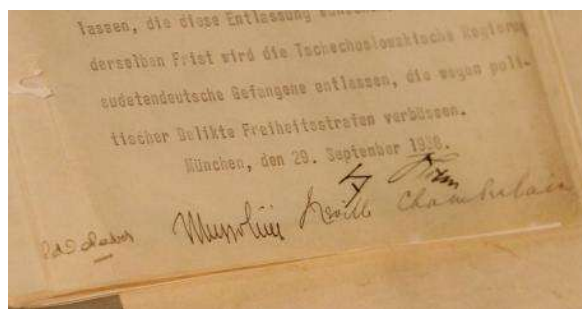

Branný sraz v Městci Králové 21. srpna 1938

VII. chemický kurs ČZHJ v Příbrami. Rodinný kalendář československého hasičstva na rok 1939.

Mnichovská dohoda

Zástupci čtyř zemí, a to Neville Chamberlain za Velkou Británii, Édouard Daladier za Francii, Adolf Hitler za Německo a Benito Mussolini za Itálii, se dohodli, že Československo

musí do 10. října postoupit pohraniční území obývané Němci Německu. Zástupci československé strany, pánové Hubert Masařík a Vojtěch Mastný byli v Mnichově přítomni, ale k jednání samotnému nebyli přizváni.

Počátkem října 1938 se na strastiplnou cestu do vnitrozemí s nezbytným majetkem vydalo české obyvatelstvo Sudet. Hasiči hledali asyl v obcích Čech a Moravy. Dokonce i pražský hasičský dům na Vinohradech byl dočasným domovem těchto hasičů uprchlíků.

V té době současně jednotky hitlerovského wehrmachtu a gestapa vstoupily do českého pohraničí. Státní hranice se posunula do vnitrozemí republiky. Například v severozápadních Čechách až za České středohoří k obci Dobroměřice u Loun. Vznikla litoměřická služebna gestapa s vedoucí úřadovnou v Liberci. Hnědé a černé košile počaly vládnout v Sudetech a uskutečňovat dlouholetý sen o „velkoněmecké říši“.

Protektorát

Dne 15. března krátce po půlnoci začalo v Berlíně jednání mezi prezidentem Emilem Háchou a Adolfem Hitlerem, kde bylo české straně oznámenou připravované obsazení zbytku Československa. Jednotky německé armády 15. března v 06.00 začaly obsazovat zbylé části Československa, které Německo a Polsko do té doby neobsadilo, tedy území Čech, Moravy a Slezska. Ještě 15. března 1939 se v Čechách a na Moravě rozjíždí operace „Mříže“, při které příslušníci gestapa začali zatýkat komunisty a levicově orientované osobnosti. Komunistická strana poté přešla do přísné ilegality. To významně utlumilo odbojové přesvědčení obyvatelstva.

Johannes Blaskowitz, velitelem německých okupačních vojsk, vydal 15. března rozkaz, ve kterém se doslova píše:

„Rozkaz pro Obyvatele!“

Na rozkaz Votze a nejvyššího Prezidenta německé Armady převzal sem v zemi české s naším dnem celou moc.

Hlavní-Quartier Praha, dne 15. Března 1939

Vrchní Komandant Armadní-Oddíl 3

Blaskowitz.“

Dne 16. března byl výnosem Adolfa Hitlera vyhlášen Protektorát Čechy a Morava, německy „Protektorat Böhmen und Mähren“ nebo také „Reichsprotektorat Böhmen und Mähren“. Byl zaveden nový státní znak se symboly Čech a Moravy a prapor ze složený ze tří pruhů: bílého, červeného a modrého.

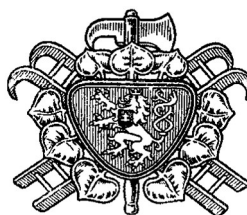

Dne 21. března 1939 Adolf Hitler jmenoval do funkce říšského protektora v Čechách a na Moravě bývalého německého ministra zahraničí SS-Obergruppenführera Dr. jur. Konstantina von Neuratha. V září 1941 jej Hitler nahradil zastupujícím protektorem Reinhardem Heydrichem pro údajnou shovívavost a neschopnost řešit český odboj. Von Neurath byl formálně protektorem až do srpna 1943, kdy jej nahradil říšský ministr vnitra Dr. jur. Wilhelm Frick.

Prvotní odboj

Po 15. březnu 1939 vznikla z bývalých československých vojáků, zejména důstojníků, nejznámější odbojová skupina „Obrana národa“. Počátkem roku 1940 se tyto organizace spojily v „Ústřední vedení odboje domácího“, které mělo koordinovat odbojové akce. Mezi další odbojové organizace, které se rodily po okupaci, patřily „Přípravný revoluční národní výbor“, „Rada tří“, Sokolská revoluční rada“ či „Zpravodajská brigáda“. Do národního odboje se zapojila také komunistická strana s programem blízkým „Obraně národa“. Specifické postavení v odboji proti německým okupantům měli čeští hasiči. Hasiče zatčené v rámci odboje čekali krutý výsledek a v lepším případě převoz do koncentračního tábora, v horším případě trest smrti.

Dne 31. března 1939 vyšel zákaz užívání názvu Československá republika, včetně zveřejňování symbolů. U stejnokroje českého hasiče se nesměly nosit na hlavách brigádýrky, povoleny byly jen „lodičky“. Změnu zaznamenal i hasičský znak.

Okupační správa potřebovala pro své válečné cíle hasičstvo, proto jej nemohla rozpustit jako v Sudetech. Aby měla jistotu, nechala si 1. dubna 1939 předvolat na gestapo funkcionáře ZHJ Jana Weisse a Dr. Slabého, kteří museli podat podrobnou informaci o české hasičské organizaci. Okupační správa neměla zájem o český hasičský dorost. Chtěla si vychovat vlastní dorost, který by postupně nahradil české hasiče. Z rozhodnutí Národního souručenství, což bylo od 1939 jediné povolené politické sdružení, česká hasičská mládež přešla do tělovýchovné organizace pod dohledem funkcionářů Hitler-Jugend, což byla fašistická organizace pro 14ti až 18ti letou mládež.

Dne 15. května 1939 vyšel výnos ministerstva vnitra o zřízení Svazu českého hasičstva v Čechách a na Moravě s českou hasičskou jednotou a moravskou hasičskou jednotou.

Mezi první oběti okupace patřili:

Vojtěch Homůlka, hasič z Čelákovic, zatčen v roce 1941, zemřel 1945 po převozu z koncentračního tábora.

František Fifer, hasič ze Dvora Králové, zatčen v roce 1941, popraven 1. června 1943 ve Stuttgartu.

Jan Janovský, hasič v Blatné, zatčen 4. prosince 1940, popraven 5. března 1943 v koncentračním táboře v Osvětimi.

Josef Morávek, hasič v Heršpicích, zatčen 1. září 1939, zemřel 7. srpna 1941 v Buchenwaldu.

Antonín Paldus, hasič z Mnichova Hradiště, zatčen 8. října 1941, zemřel 4. dubna 1942 v Osvětimi.

Vojtěch Homůlka, František Fíferna a Jan Janovský

Hasičstvo přes složitou situaci v protektorátu dál plnilo své úkoly, pracovalo v souladu se svým posláním.

František Procházka zahajuje kurz správních činností OHJ v Praze ve dnech 9. až 12. července 1939.

Heydrichiáda

Dne 27. září 1941 byl zastupujícím říšským protektorem jmenován SS-Obergruppenführer a generál policie, šéf Hlavního úřadu říšské bezpečnosti a Bezpečnostní služby, blízký spolupracovník Heinricha Himmlera Reinhard Heydrich celým jménem Reinhard Tristan Eugen Heydrich. Již den po svém nástupu do Prahy vyhlásil stanné právo. Mimo jiné také pronesl následující „Českomoravský prostor se nesmí nikdy ponechat natrvalo v takovém postavení, které by umožňovalo Čechům tvrdit, že to je jejich prostor“. Heydrich mimo jiné v roce 1939 zorganizoval přepadení vysílače v Gliwiczích, který měla doložit polskou agresi vůči Německu a před světem ospravedlnit německý útok na Polsko.

Tzv. druhá heydrichiáda přišla s atentátem na Reinharda Heydricha a byla velmi krutá. Například na střelnici v Praze Kobylisích bylo od 30. května do 30. června 1942 popraveno 384 osob, z toho 463 mužů a 76 žen a mezi popravenými byli také hasiči.

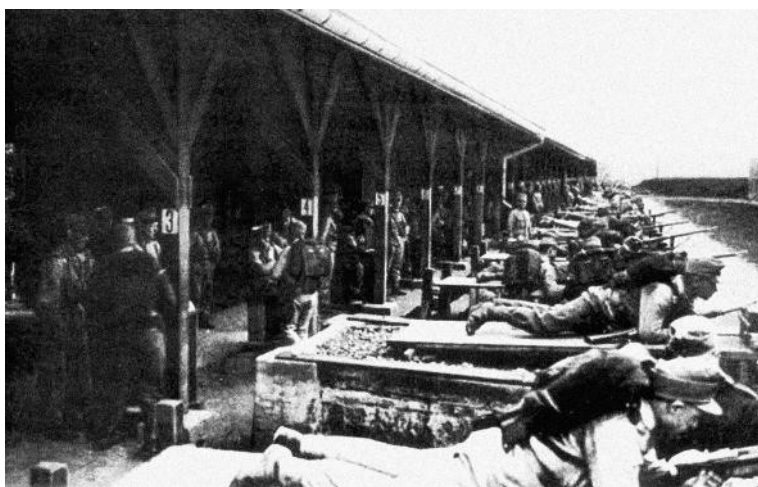
Dne 10. června 1942 německá armáda zcela vypálila obec Lidice a trosky budov později srovnala se zemí. Všechny muže popravila a děti do 15ti let a ženy internovala. Mezi zastřelenými muži hasičského sboru byli:

Horák František, narozený r. 1919. Členem sboru od r. 1938.

Houf Václav, narozený 24. VI. 1900. Členem sboru od r. 1933.

Kadlec Josef. Členem sboru od roku 1938.

Müller Václav, hutník, narozený 15. VI. 1882, Členem sboru od roku 1910.

Pospíšil Vladimír, narozený 4. X. 1920. Členem sboru od roku 1938.
 Rákos Václav, narozený r. 1917. Členem sboru od roku 1938.
 Růžička Václav, narozený r. 1919. Členem sboru od r. 1938.
 Saidl Edvard, narozený 30. IV. 1911.
 Spal Antonín, hutník, narozený roku 1898. Členem sboru od roku 1928.
 Straska Alois, narozený 25. VI. 1920. Členem sboru od r. 1938.
 Suchý Rudolf, narozený 11. XI. 1910. Členem sboru od r. 1930.
 Suchý Rudolf, narozený 24. XI. 1881. Členem sboru od 3. III. 1906.
 Šenfelder Josef, hostinský, narozený 31. III. 1881. Členem sboru od roku 1906.
 Tlatl Josef, narozený roku 1916. Členem sboru od roku 1938.

Trojice vlevo je sedlák a hasič Václav Růžička s rodinou, 10. června 1942 byl zastřelen se synem u Horákova statku. Skupina lidických mladých hasičů, všichni chlapani i muži na snímku byli zastřeleni 10. června 1942 u Horákova statku. (Eduard Stehlík)

Všichni muži z Lidic včetně hasičů (od 15ti let) byli popraveni ve vypáleném Horákově statku.

Občanské legitimace lidických hasičů, vlevo Josefa Šenfeldu a vpravo prostřelená legitimace Josefa Kadlece.

Ve sboru působily také Marie Jedličková a Zdeňka Kamínková, ty byly odvečeny do koncentračních táborů.

Dne 18. června 1942 ve 4.15 ráno, v pravoslavném kostele Cyrila a Metoděje v Resslově ulici v Praze, byl veden 760ti příslušníky SS zásah proti skupině parašutistů, kteří provedli atentát na zastupujícího protektora Reinharda Heidricha. Vedle několika desítek příslušníků gestapa byla použita jednotka pražských hasičů.

Podle záznamu o výjezdu jednotky požárního sboru Praha k dopadení parašutistů v kostele Cyrila a Metoděje měla celá akce tento postup. Protokol č. 494 ze dne 18. června 1942 uvádí telefonický požadavek německé tajné policie uplatněný v 6.41 h na poskytnutí pomoci a různé práce při dopadení pachatelů atentátu na p. Heydricha, a to s bouracím nářadím. Zprávu přijal telegrafista Rudolf Richter.

Ústřední požární stanice vyslala na adresu „pravoslavný kostel, Praha II, čp. 307, ul. Resslova, č. 9 jednotku, která byla na místě v 6.43 h. „V pravoslavném kostele byly prováděny různé práce dle rozkazu SS“. V 7.09 h byla vyslána II. pohotovost, v 8.45 h žádá podvelitel Klouček telefonicky o 2 potápěčské úbory a potápěče, v 9.01 h je vyslán odsavač kouře, v 9.05 h je vyslán telegrafista J. Urban jako elektromontér, v 9.20 h vyjelo potápěčské oddělení, v 10.07 h žádáno o přenosnou pumpu, v 10.10 h vyslána pumpa, v 10.22 hod. telefonicky hlásí řidič Dobr na rozkaz kontr. Bindra, aby byly vyslány všechny přenosné pumpy, v 11.50 h se vrátila stráž, II. odd., osvětlovací vůz a vůz s bouracím nářadím.

AMT DER HAUPTSTADT PRAG, ABTEILUNG 14 - Feuerwehr.
FAVBNÍ ÚŘAD HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY, ODBOR 14 - požární.

Zahl 584.
bžné 494
Protok
MELDUNG über
OZNÁMENÍ o

Brandstation Moskauer st. 63
Požární stanice
Brand - požár
Personenrettung
záchraně osob
blinden Alarm
plánem poplachu

am 18.6.1942
dne

Ort Teil Praha II
st. města
NC 307
čp.
Str. - ul.
Resslova ul.
Nr. 9
č.

Meldung zob. bláznů	Telefon	Durch wen?	Wann? Kdy?	um Uhr 6 v hod.	Min. 41
Standort na místě	um Uhr 6 v hod.	Km?	Rückkehr in die Wache sám. do střediska	um Uhr 11 v hod.	Min. 50

Eigentümer
des
Objektes
Vlastník
objektu

Name: Pravoslavný kostel
jméno: Praha II Resslova čp. 307
bytem: vedle národního divadla
pošta: 206, 199
na K: Schade K
Schade K

Der Geschädigte
Poškozený

Name:
jméno:
wohnt:
bytem:
verschert:
pošta:
na K:
Schade K

Lage des Objektes oder
der Räumlichkeit
Poloha objektu nebo místnosti

Keller, Erdgesch., Storkwerk, Boden, Loden, Werkstatt, Garage usw.
Sklep, přízemí, podkroží, půda, klenba, dlažba, garáž a t. p.

Welche Gegenstände
brannten und wo?
Které předměty hořely a kde?

Pravoslavný kostel byly prováděny různé
práce dle rozkazu SS.

Wahrscheinliche Ursache
Dravěpodobná příčina

Anzahl der Hydrantenströme
mit Zeilangebe
počet hydrantových proudů a doba

206, 199,
423, 174, 3/4 hod. a 2 proudy, 201, 202, 206, 199 a 2 hod.
2. kříž skafandry napraveny

Wer hat die Beendigung der
Arbeiten übernommen (Aufsicht,
Wache, Zahl) und Zeilangebe
kdo převzal dokončení prací
(dohled, hlídka), počet a doba

Ustřední stanice od 6.43 do 10.50 počalo do
16.30

Arbeitender Personen
Zahl und Zeit
práce osob současně
počet a doba

při pádu parašutistů zreflektor ze Jena i 192013
má být v ložnici a kumpán jako i kromě střílny
van č. 5

Občasně se používá loni Loučková, vč. 10.10
Karel K.

Welche Feuerwehkörper haben
sich beteiligt (in der Reihenfolge
des Eintreffens)?
Které sbory požární se účastnily
(v pořadí příchodu)?

Občasně se používá loni Loučková, vč. 10.10
Karel K.

Deutung des Verlaufes
des Einsatzes
Dopis přibývá záznamu

Kučašvil se p. k. k. Binder, na p. k. k. k.

Eintrag

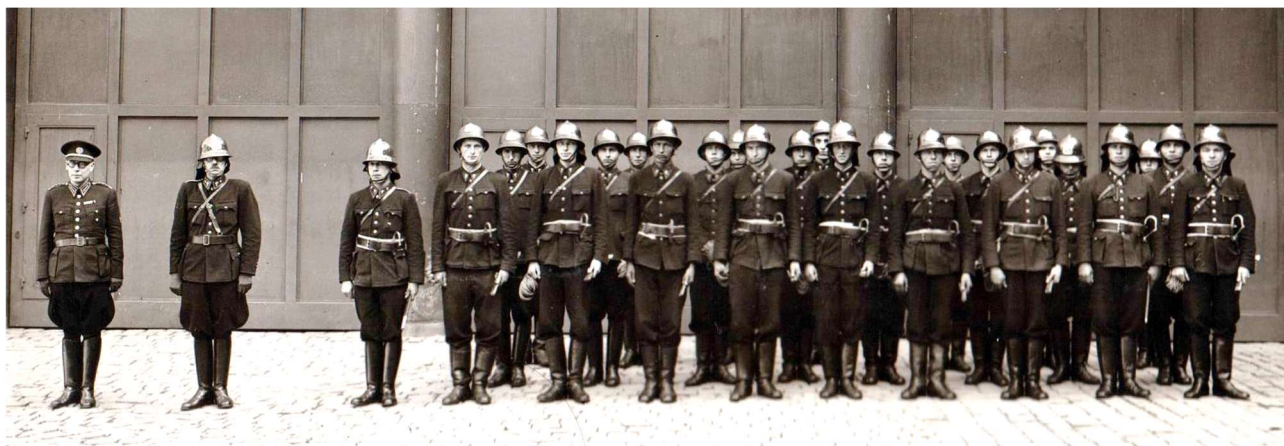
Der Wachmann - stál stráž.
Der Truppführer - stál stráž.

Eintrag

Při akci byly použity vozy a čerpadla po dobu 3/4 hodiny. Byl poškozen jeden reflektor Zeis Jena a také násady u lopat a krompáčů a karosérie přívěsu. Práci zúčastnili se tyto muži: Kontr. Binder, Novotný Karel, Bartoš Jan, Podvel. Klouček. Hertl Karel, Klíma, Komárek J., Vondřich, Kubeš, Urban, Dobr, Hrad, Konvalinka, Matschenbacher, Šach, Vlnas, Kovařík, Korba, Šimek Václ., Klein, Birka, Píala Old., Pavlík, Vobecký, Shrbený Václ., Ferina, Novák

J., Bach, Slepíčka, Vinter, Soustružník, Novák Karel. V protokolu, který sepsal velitel stráže Jaroslav Klouček a je v archivu HZS hl. m. Prahy, je uvedeno „Obzvláštně se přičinili Soustružník, Novotný Kar., Hertl Kar.“

*Záznam hlášení o zásahu Praha u pravoslavného kostela Cyrila a Metoděje
18. června 1942 vlevo, nářadí poškozené při akci upravo a nástup jednotky po akci dole..*

Za tzv. Heydrichiády od 28. května do 4. července 1942 gestapo zatklo 3 188 Čechů, nechalo popravit 1 357 (jiný údaj 1381) a při razířích ubilo 9 657 občanů. Adolf Hitler požadoval za smrt Heydricha deseti tisíc českých rukojmí.

Mezi popravenými hasiči byli v té době například:

Šperl Jiří, hasičský sbor Litomyšl byl popraven 19. června 1942 za schvalování atentátu na Heydricha.

Adam František, hasičský sbor Třebová byl popraven 26. června 1942 v Táboře za schvalování atentátu na Heydricha

Hanžla Vojtěcha, hasičský sbor Budyně byl popraven 28. června 1942 v Klatovech za schvalování atentátu na Heydricha

V říjnu 1942 převzal funkci šéfa pražského gestapa po Hans-Ulrichovi Geschkem důstojník SS doktor Ernst Gerke. Členem NSDAP a oddílů SA byl od roku 1932, později se stal Sturmbannführerem SS. Z osobních karet doktora Gerkeho uložených v archivu ABS lze vyčíst následující. Dr. Gerke Ernst nebyl podle obecného názoru schopen splnit úkoly v této oblasti, pokračoval však v zacházení s českým obyvatelstvem stejným způsobem jako jeho předchůdce, zúčastnil se různých výsledků ve věcech kriminálního komisaře Jantura a kriminálního rady Fuchse a při této příležitosti toleroval týrání vězňů, v mnoha případech vydal povolení pro přísnější výsledky zatčených. Jeho hlavním poradcem v mnoha záležitostech byl kriminální rada Schultze.

Akce gestapa „HASIČ“

PaedDr. Jindřich MAREK, historik z Vojenského historického ústavu v Praze zveřejnil následující informace. „Ve dnech 26. května až 5. června 1944 byla podle pozdějšího zjištění gestapa v jednotlivých okresech v různých časových termínech provedena „na úřední příkaz“ poplachová cvičení. Ze 113 007 povolaných hasičů dokázalo v krátké době nastoupit na určená místa 61 334 mužů. Například v okresech Roudnice nad Labem, Libochovice, Kralupy nad Vltavou a Velvary během patnácti minut ze zde 4 542 organizovaných hasičů nastoupilo 1 469 mužů!“

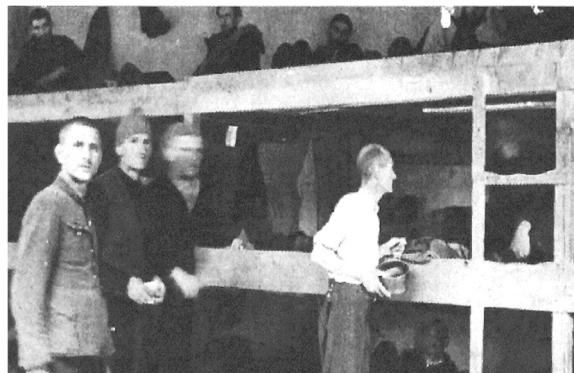
Dne 12. září 1944 kolínské gestapo zatklo starostu svazu Františka Procházku. V jeho stole měl být nalezen usvědčující materiál. Údajně mobilizační a nástupové plány hasičstva

pro povstání. Poté gestapo rozebralo činnost českého hasičstva, nasadilo své agenty a důsledně dokumentovalo odbojové hnutí proti zájmům říše.

Dne 13. září 1944 byl zatčen Josef Dědek ze sboru Svojšice, druhého obvodu OHJ č. 13, pracovník ZHJ. Po tvrdých výsleších gestapo zajistilo další důkazy na hasičské činovníky Kolínska. Ve stejný den v osm hodin byl u své školy v Hostovlicích obklopen gestapáky Břetislav Ludmila, starosta OHJ č. 2 Čáslav.

Dne 14. září 1944 zatčení neunikl Bohdan Wegner, velitel ZHJ. Byl obviněn, že Zemská hasičská jednota v Praze vycvičila deset útvarů, které by byly ve vhodném okamžiku vyzbrojeny z Anglie a v zádech německé armády by učinily vojenské operace. Z čelních činitelů byli uvězněni Josef Blecha, Jaroslav Makuš, Karel Králík, Václav Dřevo, Antonín Weiss a Karel Marek z Hasičské záložny (zářijová zpráva gestapa).

V Terezín, v Malé pevnosti bylo uvězněno 980 hasičů.

Zpráva o situaci za měsíc září 1944, kterou 4. října 1944 pražské gestapo odeslalo SS-obergruppenführerovi K. H. Frankovi, veliteli bezpečnostní policie a SS-standartenführerovi a plukovníkovi policie dr. Weinmannovi, řídícímu úseku SD, dále k rukám SS-obersturmbannführerovi Jacobiho v Praze a do Berlína, hlavnímu říšskému úřadu pro bezpečnost k rukám SS-sturmbannführera Pommereninga podává svědectví o odbojové činnosti hasičů. Český překlad byl pořízen Josefem Pomahačem a opis provedla praporčice Vlčková. V části C. situační zprávy „České odbojové hnutí“ se mimo jiné uvádí:

„Oblast Velká Praha:

Referát IV N zjistil zpravodajskou cestou z ústředí národního výboru v Praze, že v rámci legální organizace „Svazu českých požárníků v Čechách a na Moravě“ existuje odbojová skupina. Poboční úřadovna gestapa IV v Kolíně zjistila stejnou cestou totéž.

Zatčení vedoucích funkcionářů svazu požárníků Františka Procházky, řídící učitel ve výslužbě a Bohdana Wegnera, zemský velitel požárníků v Čechách.

Při domovní prohlídce u zastřeleného Ouředníka, byla zatčena jeho manželka a náhodou přítomný ilegální funkcionář, bývalý štábní štkpt. František Jiříkovský. Podle výpovědi zatčených byl Jiříkovský pověřen s vojenským výcvikem příslušníků ilegální odbojové skupiny Požárníků“.

Poboční úřadovna gestapa Kolín dále uváděla „Při likvidaci ilegální skupiny uvnitř hasičského sboru byli zatčeni jako funkcionáře: Bohuslav Ludmilla učitel obecné školy, zástupce okresního velitele hasičského sboru v Čáslavě, Václav Dřevo, řídící učitel, redaktor, zástupce okresního velitele hasičského sboru v Humpolci, Josef Dědek, obchodník, hospodářský referent hasičského sboru v Čechách. S dalšími zatčeními lze počítat“.

Jak dalece byla provedena opatření nařízená funkcionáři sboru, kteří byli současně funkcionáři ilegální skupiny, vyplývá ze dvou příkladů:

V říjnové zprávě bylo hlášeno, že požární sbor v jedné obci v Čechách uspořádal denní a noční cvičení. Byl zatčen místní velitel hasičů a tři nižší vedoucí. Při nynějších výsleších vyšlo najevo, že cvičení byla nařízena ústředím.

V oblasti poboční úřadovny gestapa v Klatovech byl zatčen zastupující zemský velitel hasičského sboru v Čechách Václav Klotz, z Volyně, okr. Strakonice, dále okresní požární ředitel František Šperl z Klatov a zástupce okresního požárního ředitele, dále velitelé okresních sborů v Klatovech a Strakonici, jakož i 4 distriktní velitelé v okrese, pro velezrádnou činnost.

Výsledky v Klatovech, provedené poboční úřadovnou gestapa rovněž potvrzovaly, že obvinění se taktéž připravili na to, že splní pokyny ilegálního ústředí v Praze. Příznačné je, že distriktní velitelé měli pokyny, aby předložili na obvyklých předtiscích spotřebu pohonných hmot při údajně provedených hasičských cvičeních příslušným okresním úřadům, aniž by cvičení s motorovými stříkačkami ve skutečnosti provedli. Ušetřené pohonné hmoty měly být k dispozici pro případ převratu.“

Situační zpráva dále obsahuje text:

„Oblast poboční úřadovny gestapa Pardubice.

Na základě likvidace skupiny „Hasičů“ a důkladné zpravodajské práce byl zjištěn v jedné hájence ilegální úkryt vedoucího funkcionáře Národního výboru pro Pardubickou oblast, bývalého podplukovníka Josefa Svatoň, který se od jara 1943 skrýval. Při zatčení došlo k střelbě, která trvala tři čtvrtě hodiny se čtyřmi obyvateli hájenky a v jejichž průběhu byli Svatoň a obchodník Eduard Soška, těžce postřeleni. Oba se zastřelili sami. Soška byl vedoucím funkcionářem moravského odbojového hnutí. Udržoval styky s profesorem dr. Grnou.

Pro činnost uvnitř ilegální skupiny „Hasičů“ byl zatčen velitel dobrovolných hasičů v okrese Vysoké Mýto Václav Heger, dále velitel distriktu Nassaberg a instruktor výcviku distriktu Chocẽ.

U Hegera byl nalezen jeden "Rozkaz č. 5" od velitelství skupiny I KLK, velitelské stanoviště, ze dne 20. 10. 1944 a jeden mobilizační rozkaz pro velitelé sborů. V rozkaze č. 5 jsou pokyny vrchního velitelství pro nasazení sborů v soudních okresech Vysoké Mýto a Skutči. Podepsán: skupinový velitel: Jiří.

Mobilizační rozkaz začíná slovy: „Nastal okamžik, kdy povstane celý národ, aby se chopil zbraní, a z vlastní síly přispěje k osvobození a k zničení úhlavního nepřítele. Hasičské sbory, jako jediná organizace bránit vlast. Rozkaz obsahuje přesné pokyny o výstroji, stravování, shromáždění atd., které je třeba ihned provést. Termín úderu ještě není stanoven. Podpis: Velitel okresního sboru hasičů.“

V situační zprávě se také uvádí:

„V průběhu likvidace ilegální skupiny „Hasičů“ odbojového hnutí „Národního výboru“, byl zatčen okresní velitel dobrovolného sboru hasičů v okrese Kladno Bohumil Matějka, řídící učitel, jakož i okresní velitel dobrovolných hasičů okresu Rakovník a vedoucí městského hasičského sboru ve Slaném.“

Situační zpráva dále uvádí:

„Dne 17. 11. 1944 se dostavil dobrovolně na gestapo bývalý čekatel požární policie, protektorátní příslušník Josef Eichler, nar. 17. 1. 1923 v Zirkwitz, okr. Kolín, bez trvalého bydliště;

Eichler se koncem září 1944 spolu a dalším příslušníkem vzdálil od své jednotky a přešel k bandám na Slovensku. Údajně prý byl na moravsko-slovenských hranicích poblíž Vsetína členem partyzánské tlupy v síle 26 mužů pod velením sovětského majora. Eichler navštívil svého poručíka (který je důvěrníkem poboční úřadovny gestapa v Kolíně) a prohlásil, že, bude-li mu zaručena beztrestnost, tak se okamžitě dá k dispozici německé policii, protože se mu již nechce déle zdržovat u tlup. Byl také ochoten vydat skupinu banditů německým úřadům. Eichlerovi byla prostřednictvím důvěrníka zaručena beztrestnost a on se uskutku dostavil příštího dne na poboční úřadovnu gestapa v Kolíně, kde se hlásil a předal svou pistoli, 29 kusů nábojů a jeden ruční granát.

Terezín

Podle Zemské hasičské jednoty měl v roce 1941 český dobrovolný hasičský sbor v Terezíně 49 mužů, 7 žen, 6 samaritánů a 4 samaritánky, v roce 1942 byl rozpuštěn. Ve stejném roce byl v terezínském ghettu založen 80ti členný hasičský sbor složený z vězňů téměř všech národů světa a jeho velitelem byl jmenován ing. Leo Holzer. Inženýr Holzer byl dlouholetý technický a organizační hasičský odborník, který byl do Terezína dopraven s transportem stavebního komanda 4. prosince 1941. Sbor byl vybaven Davidovou hvězdou na přílbách. Kromě vlastní protipožární služby sbor pomáhal při příjezdu a odstavování transportů, při kopání hrobů a při převozu mrtvých. Sbor se zúčastnil i sanitní služby. Jeho úkolem bylo proplachování latrín v době epidemií, spalování zavšivených a infikovaných slamníků, prádla a šatstva.

Ing. Leo Holzer

Na podzim 1944, pravděpodobně 28. září, i přes odpor Ing. Holzra bylo deportováno celé hasičské mužstvo terezínského ghetta i s rodinami s transportem 2.500 vězňů neznámo kam. Poté byl utvořen nový hasičský sbor.

Hasičský sbor terezínského ghetta v únoru 1945 likvidoval požár v obuvnických dílnách a v březnu v Hamburských kasárnách (G III). Oblíbenou zábavou opilého scharführera (zástupce velitele) K. Haindla bylo zakládání požárů. 28. února 1945 na příkaz velitele tábora Karla Rahma Haindl na různých koncích ghetta založil čtrnáct požárů. Teprve když se oheň rozhořel, povolil hasičům výjezd. To mu nestačilo, a tak ještě se stal žhářem ve sklepech hasičské zbrojnice s výmluvou, aby vyzkoušel pohotovost sboru v případě leteckých náletů. Haindl měl na Rahmův příkaz založit 18 požárů. Krutost velitele Rahma lze dokumentovat výpovědí Ing. Holera z 31. ledna 1947: „U požáru 18. února 1945 v Ševcových barácích, vytloukl mně tři zuby a šileně do mne tloukl hydrantovým klíčem tak dlouho, až jsem zůstal ležet na zemi v bezvědomí.“

V květnových dnech se sbor skládal z Čechů, Slováků, Němců, Holanďanů, Poláků, Maďarů a Francouzů. V noci z 3. na 4. května mělo celé mužstvo nepřetržitou službu. Ve 4 hodiny po přeletu neoznačeného letadla byl „západní barák“ č. 7 v plamenech. Zde se šily a opravovaly stejnokroje pro vojsko. Hovořilo se, že požár měl na svědomí Haindl, neboť poté již v terezínském táboře nebyl spatřen.

Dne 1. května 1945 byl v ghettu potvrzen první případ onemocnění skvrnitého tyfu, 3. května převzal zástupce Mezinárodního červeného kříže Paul Dunant pod ochranu židovské ghetto a Malou pevnost. Den nato po půl osmé hodině vydal hasičům příkaz k odjezdu dvou cisternových vozů s vodou pro Malou pevnost. Protože tyfus by mohl mít tragické následky na hasiče, 4. května bylo vybráno prvních šest dobrovolníků, Holanďan Hartog Grootker, Otto Gottlieb, Siegfried Seelig a velitel Holzer a ti přivezli první dodávku vody i přes značnou nelibost velitele pevnosti Jöckla přezdívaného Piňďa. Když nemohl střílet, tak si neodpustil dát facku a kopance veliteli hasičského sboru až upadl na zem, ale ten vstal a v bolestech pomalu odešel k hasičským vozidlům, aby s dobrovolníky zajel do Malé pevnosti. Voda znamenala uhašení žízně, možnost vaření, odvšivení a záchranu zbědovaných životů vězňů. Nad pevností vlála vlajka Červeného kříže a žlutý prapor označující všude na světě epidemii. Ve stejný den, 4. května do Terezína přijela první pražská skupina českých lékařů a zdravotní personál.

Bombardování Prahy 14. února

Dne 14. února 1944 při americkém náletu na Prahu byl značně poškozen Hasičský dům. Bombou byl přímo zasažen dům v Blanické ulici, v jeho těsné blízkosti.

V Blanické ulici při americkém bombardování Prahy 14. února 1945 letecká bomba zasažla obytný dům, tím byl poškozen protější Hasičský dům v Praze na Vinohradech.

Květnové povstání

Před polednem 5. května v 11.48 volal Československý rozhlas výzvu o pomoc. Sokolskou ulici vyjela čtyři auta s mužstvem a s hasebním náradím a také jednou pistolí. Na Vinohradské se vozy dostaly pod palbu. „Mužstvo se rozptýlilo a obratným přepadem vojenského auta se zmocnili několika pušek, pistolí a jednoho samopalu. Tím se stali bojovou jednotkou a jako jedni z prvních hasiči zasáhli aktivně v boji o rozhlas.“ Použili metodu zatopení sklepů vodou proti patnáctičlenné německé ostraze rozhlasu, tak jako v kostele v Resslově ulici v červnu r. 1942.

V neděli 6. května v 00:39 hodin byl vyhlášen Československým rozhlasem na vlně 415 m vyhlášen „Hasičský rozkaz“. Ten zněl: „Všem velitelům hasičských sborů! Svaz čs. hasičstva v Čechách a na Moravě nařizuje tímto okamžitou pohotovost všeho členstva a samaritských stráží. Velitelé hasičských sborů vstoupí ihned ve spojení s místními bezpečnostními orgány v zájmu zajištění pořádku a podřídí se příkazům příslušných úředních orgánů - vojenské nebo civilní správy. Samaritské stráže nastoupí v plném počtu pro případ poskytování první pomoci. Požární bezpečnost v obcích musí být plně zajištěna. Kázeň členstva musí být bezpodmínečně dodržena. Velitelé sborů i samaritských stráží vedou časově o všech úkonech a provedených příkazech záznam. Další pokyny budou vydány a sledujte rozhlasové zprávy!“

Vojenský velitel Prahy rozhodnul, že budou-li hasiči při práci ohrožováni střelbou německého vojska, musí být hašení ukončeno a mužstvo vyhledá úkryt. Požární velitelství požádalo velitelství policie, aby prostřednictvím rozhlasu vyzvalo pražské obyvatelstvo ke střežení domů, sklepů a půd a samo malé požáry likvidovalo.

V 10,45 hod. došlo na ústřední stanici hlášení, že hoří Staroměstská radnice. Hlášení bylo krátce po tom sice odvoláno, v 13,10 to už ale byla pravda. Po zásahu samohybného děla hořelo průčelí budovy a věž. Hasiči okamžitě vyrazili, ale do bezprostřední blízkosti ohrožené radnice se nedostali. Barikády a přímá dělostřelecká palba znemožnila provedení zásahu. Mezi-

tím byl zasažen Štorchův dům a dům Městské pojišťovny. Boj na náměstí pokračoval dál a hasiči se pokusili znovu o průnik k radnici. K večeru konečně utichly boje na Staroměstském náměstí a tak se mohlo přikročit k hašení. Nasazeno bylo šest družstev s motorovým žebříkem. Mnoho se však zachránit nedalo.

Fotografie z 8. května 1945 ze Staroměstského náměstí.

Praha zažila za 24 hodiny 8. května dvacet tři nebezpečných požárů. Ještě večer 8. května přichází další ohromující zpráva „Při ústupu zapalují Němci pražský Hrad! Jakmile vnikneme do Hradu, podáme další zprávu.“ Ihned učiněna všechna opatření, aby bylo možno s největší silou a v nejkratší době zasáhnout a zdolat tuto tragickou situaci. Největší potíže vznikaly opět s nacházením příjezdových cest. Naštěstí se později ukázalo, zpráva přeháněla, Němci pouze pálili kompromitující dokumenty a ničili rozhlasové zařízení. K hasebnímu zásahu tedy nemuselo dojít.

Na barikádách v Praze padli také čtyři hasiči, a to Josef Červený, Jiří Novák, Karel Fessl a Valentin Miloslav. Teprve v roce 1995 výbor Zpravodajské brigády, složky Svazu bojovníků za svobodu, udělil pražskému sboru vyznamenání za jeho činnost v květnových dnech roku 1945.

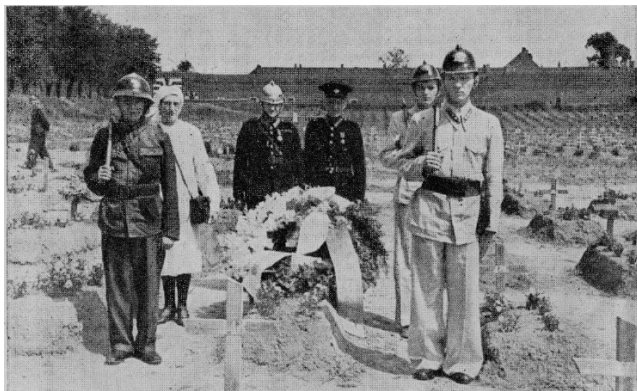
Nezapomeneme

Bezprostředně po konci okupace provedlo vedení hasičů dotazníkový průzkum obětí ve všech hasičských sborech.

[illegible][illegible][illegible]

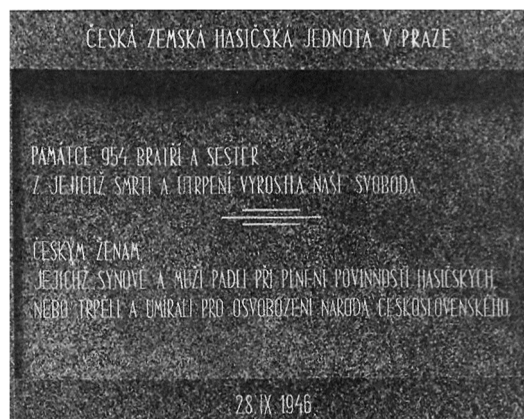
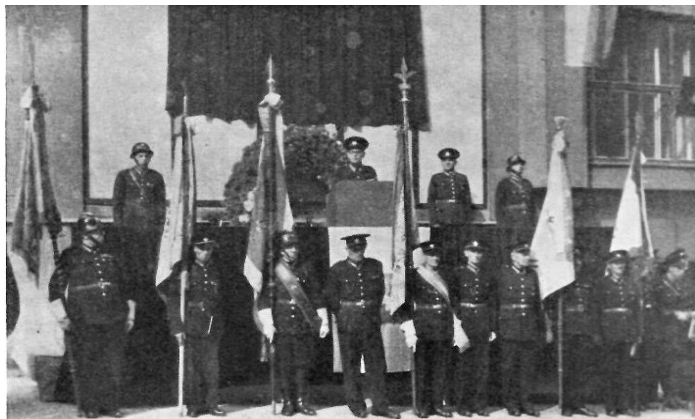
Ukázka vyplněných dotazníků.

Z dotazníků například víme, že v době okupace bylo uvězněno 2 088 hasičů. 1 042 hasičů bylo popraveno nebo umučeno, mezi nimi i starosta České zemské hasičské jednoty a zároveň starosta Svazu českého hasičstva v Čechách a na Moravě František Procházka. Zastřelen byl 12. září 1944 kolínským gestapem, zemřel 2. května 1945 v Malé pevnosti Terezín.

Pokládání věnce u hrobu Františka Procházky na národním hřbitově v Terezíně v roce 1946.

Dne 28. září 1946 se konala smuteční slavnost při odhalení pamětní desky památce 954 obětí války mezi hasiči.

Vývoj požárních automobilů I

Automobil - Je všeobecně známo, že myšlenku spalovacího motoru na plyn představil v roce 1860 Jean Lenoir, tu rozvinul o rok později Alphons Beau de Rochaz svým řešením čtyřtákního motoru. O praktické využití spalovacího motoru ve vozidlech se zasloužili pánové Siegfried Marcus, Nikolaus August Otto či Gottlieb Daimler. Vynálezcem odstředivého nebo také centrifugálního čerpadla je údajně Leonardo da Vinci v roce 1505.

Automobilová stříkačka – Je to požární automobil vybavený zpravidla pevně zabudovaným požárním čerpadlem, kabinou či nekrytými sedadly pro družstvo hasičů a schránkami pro příslušenství, a to zejména pro napojení na vodní zdroj a vedení hasebního zásahu. Pro rychlé zavodnění čerpadla bývá vybavena malou nádrží na vodu.

Historie - Automobily před první světovou válkou vykazovaly poměrně malou spolehlivost. Problémy způsobovalo zejména elektrické příslušenství, zvláště přehřáté elektromagnetické zapalování či znečištěné zapalovací svíčky. Časté problémy byly s nečistotami v karburátorech nebo malá účinnost brzd, brzda bývala pouze součástí převodovky nebo zadní nápravy. Tyto automobily také kladly výrazně větší požadavky na zručnost řidiče a případných dalších mechaniků.

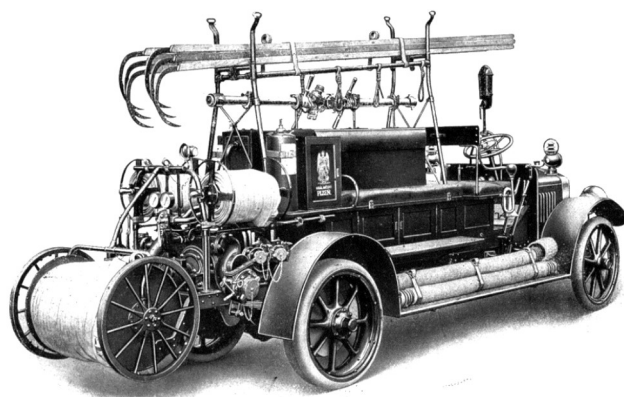
Nová technická řešení – V roce 1914 s vypuknutím světové války se začaly v armádách uplatňovat ve větší míře automobily. Armády však potřebovaly spolehlivou techniku, konstruovanou pro náročné podmínky provozu.

Mezi prvními požadavky bylo nahrazení těžkých litinových kola s pryžovou obručí pneumatikami nejlépe lehčími s paprskovitými disky. Problém se začal řešit a tak, že se plášť pneumatiky vystružil diagonálním ocelovým kordem a výrazně se tak snížila možnost prořazení. Armády rovněž požadovaly možnost spuštění motoru z místa řidiče, a tak startovací kliku, která byla pevně umístěna před motorem, doplnil elektrický startér a odpadla potřeba použití dekompresního kohoutu. To však znamenalo nutnost vybavit automobil akumulátorovou baterií. Akumulátor současně umožnil nahradit dosud používané a problematické elektromagnetické zapalování dynamo-bateriovým. Pro provoz v prašném prostředí byl také vyřešen způsob čištění vzduchu pro přívod do karburátoru, aby se nezanášel nečistotami. Brzdu na převodovce nahradily brzdy na zadní nápravě a u některých výrobců se nově objevila vedle provozní také parkovací brzda.

Podívejme se několik příkladů popsané modernizace v konstrukci požárního automobilu. Nejprve si popíšeme konstrukci automobilové stříkačky PRAGA z doby před světovou válkou.

Praga

V roce 1913 automobilové oddělení PRAGA začalo s vývojem a výrobou hned dvou typů automobilových stříkaček. Při stavbě obou typů bylo přihlédnuto nejen ke zvýšení výkonu benzinového motoru, ale i k zjednodušení obsluhy automobilu před a při jízdě. Konstrukteři řešili zejména zvýšení provozní spolehlivosti. Motor pro automobilovou stříkačku byl oproti běžnému provedení vybaven dvěma na sobě zcela nezávislými karburátory značky ZENITH. Každý z nich měl své vlastní benzinové potrubí s filtrem. Řidič během jízdy mohl podle potřeby jednotlivé karburátory přepínat, jejich společná činnost však možná nebyla. Podobně byl motor vybaven dvěma na sobě nezávislými elektromagnetickými zapalovacími sadami značky Bosch ZR 4. Každé magnetické zapalování bylo propojeno s vlastní řadou zapalovacích svíček. Přepínání jednotlivých zapalovacích obvodů bylo možné také během jízdy. S ohledem na tehdejší kvalitu zapalovacích svíček výrobce doporučoval obě zapalovací soustavy pravidelně přepínat.

Nákladní automobil Praga L

Automobilová stříkačka PRAGA		
Základní parametry	Menší typ	Větší typ
Počet sedadel pro řidiče a mužstvo	8	10
Výkon motoru při 1200 ot. (kW)	27	27
Palivová nádrž	130	130
Výkon čerpadla (l.min ⁻¹)	500-600	800-1000
Zavodňovací nádrž (l)	220	425
Délka (mm)	5800	6700
Výška (mm)	2500	3200
Šířka (mm)	1720	1800
Rozchod předních kol (mm)	1450	1360
Rozchod zadních kol (mm)	1360	1360
Vybavení	Menší typ	Větší typ
Dvoukolový naviják na hadice	1	1
Dvoustranný hydrantový nástavec (ks)	2	2
Extinktor 15 litrů (ks)	2	4
Hákový žebřík	4	2
Jednostranný hydrantový nástavec (ks)	1	1
Klíč hydrantový (ks)	2	2
Malá záchranná plachta	1	
Požární hadice se spojkami 25 m (ks)	20	32
Ruční naviják na hadice	2	2
Sací hadice 2 m (ks)	6	6
Sací koš	1	1
Skládací vodní nádržka	1	1
Velká záchranná plachta		1
Výsuvný žebřík 15 m		1
K dalšímu požárnímu příslušenství nebyly zjištěny potřebné údaje		

ním regulátorem obrátek", tyto přitom nesměly překročit hodnotu 1 200 otáček za minutu. Při těchto otáčkách byl výkon motoru 35 HP.

Požární čerpadlo bylo uloženo v zadní části stříkačky a na obě strany mělo vyvedena dvě výtlačná a jedno sací hrdlo. V prostoru mezi opěradly lavic pro osádku byla umístěna zavodňovací nádrž. Pro menší typ bylo užito nádrže o objemu 220 l a pro větší typ o objemu 425 l.

Kola stříkaček byla ocelová litá s dutými špicemi a loukotěmi a byla opatřena plnými pryžovými obručemi. Vedle klasické provozní a parkovací brzdy byl podvozek opatřen mechanickou „opěrou“ tedy „horskou vzpěrou, bránicí jízdy vzad při rozjíždění do svahu. Vedle pedálu akcelérátoru bylo možné otáčky motoru měnit i pomocí páčky, umístěné na volantu.

Osvětlení automobilové stříkačky tvořily dva elektrické světlomety, umístěné po stranách chladiče. Ty byly označeny podle svého výkonu jako 50ti svíčkové reflektory, Další elektrická otočná svítlna byla umístěna vzadu. Používala se při jízdě k zásahu jako výstražné světlo, při zásahu ji pak bylo možné pootočit tak, aby osvětlovala ovládací prvky požárního čerpadla. Vedle elektrického osvětlení byly automobilové stříkačky vybaveny spolehlivými petrolejovými lampami pro označení šířky vozidla. Funkci zvláštního výstražného zařízení zajišťovala silná houkačka a „elektrický zvonec“ ovládaný tlačítkem na volantu a také světelný ukazatel směru, vybavený červeným sklem s bílou šipkou, ve kterém při signalizaci odbočení blikaly dvě žárovky.

Lavice pro mužstvo byly vybaveny řemeny, které si sedící muži navlékali na paži. Každá spodní podélná stupačka byla vybavena úchyty pro uložení sacích hadic (savic) včetně sacího koše. Karosérie automobilu ukrývala nádrž na palivo, ta pojala 130 litrů benzinu, tehdy prodávaného hlavně v drogistických prodejnách a lékárnách. Karosérie obsahovala také úložný prostor pro tehdy moderní požární příslušenství, jako například „úplné přístroje k dýchání v kouři, Edisonovy akumulátory, apod.

Dobová a firemní literatura technické přednosti benzinové automobilové stříkačky vyzbrojené centrifugální pumpou" hodnotila nesmírně pozitivně. Tyto přednosti spočívaly mimo jiné ve velmi malé celkové hmotnosti ve srovnání s parní stříkačkou. Oceňována byla skutečnost, že automobilovou stříkačku bylo možné použít vedle stříkání také k dopravě mužstva a požárního nářadí na místo zásahu, což parní stříkačky používané u nás zpravidla neumožňovaly. Doslova jako technická bomba působilo použití odstředivého čerpadla, které se na rozdíl od dosud běžně používaných pístových nepoškodilo při náhlém uzavření všech proudnic nebo výtlačných hrdel. Významné bylo i to, že voda nepulzovala. Další přednosti „benzinové stříkačky automobilové“ byl její velký akční rádius a schopnost vyjet i „velké stoupání, kde koňským spřežením museli pomáhat hasiči a případní kolemjdoucí“.

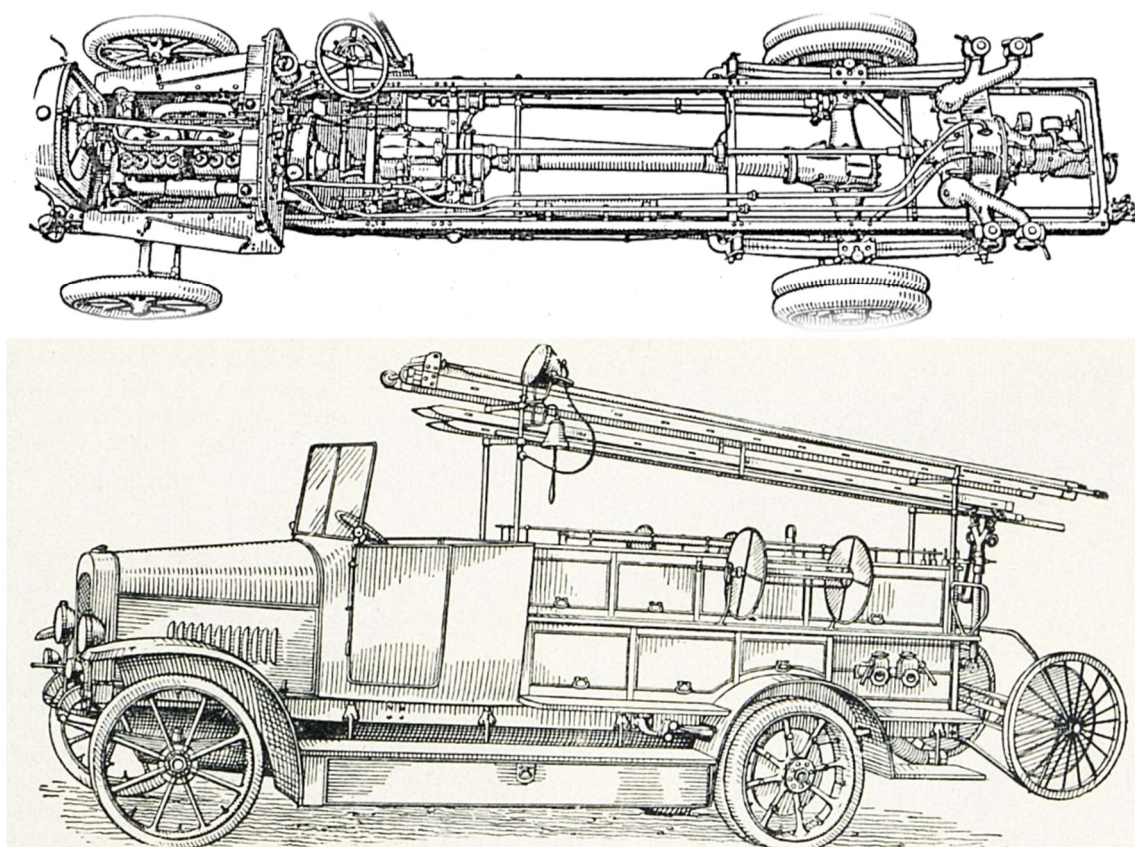
Pro porovnání automobilových stříkaček vyrobené před světovou válkou a po ní, na základě zkušeností konstruktérů z války, lze uvést stříkačku PRAGA vyráběnou po roce 1920. V konstrukci stříkačky jsou uplatněny veškeré výše uvedené požadavky vojáků.

Automobilová stříkačka Praga po roce 1922

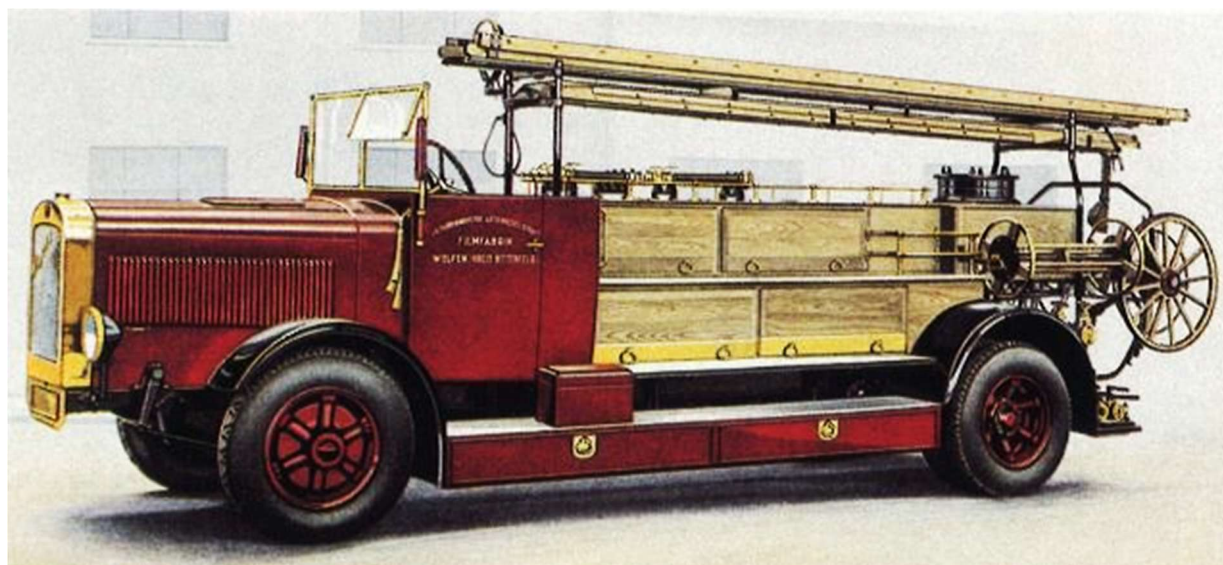
Magirus

Podobné odlišnosti v konstrukci automobilové stříkačky můžeme vidět i známé německé značky Magirus, kdy zejména uspořádání podvozkové části konstruované již na počátku století, byla určitým vzorem i pro další výrobce stříkaček. Na podvozku například velmi názorně vidíme ovládací páky brzd a řazení po pravé ruce řidiče sedícího vpravo. Vidíme také paprsková kola pravděpodobně s pneumatikami dvou velikostí.

Automobilová stříkačka Magirus vyobrazená ve Velkém ilustrovaném slovníku naučném.

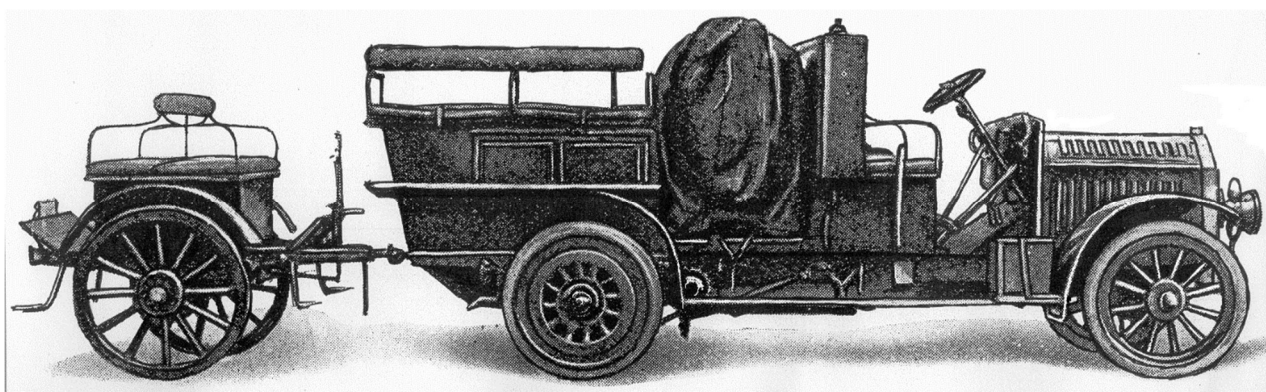
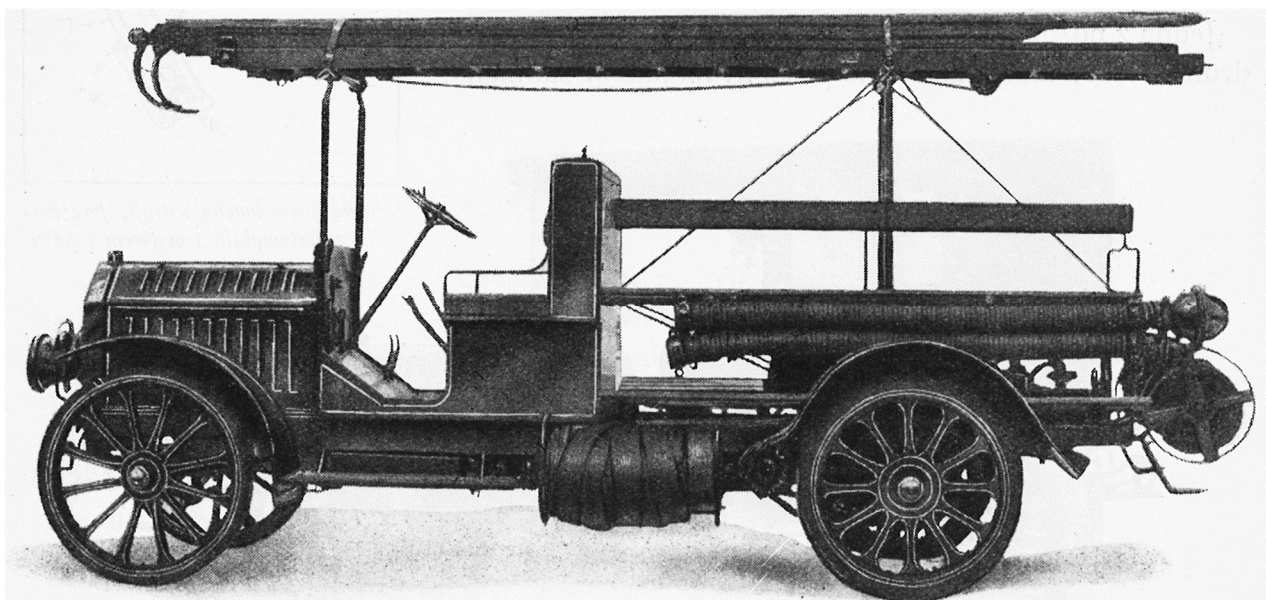
K porovnání je třeba uvést ještě konstrukci stříkačky Magirus z konce 20. let, která podobně, jako Praga má stále ještě otevřenou kabinu řidiče a nechráněné sedačky mužstva.

Automobilová stříkačka Magirus model Wolfen

NW - Tatra

Automobilová stříkačka vyrobená v Kopřivnici firmou Nesselsdorfer Wagenbau-Fabrik-Gesellschaft, tedy NW, svou konstrukcí odpovídá své době. Pohon zadní nápravy se v té době sice většinou řešil hřídelem a rozvodovkou v zadní nápravě, pro značku NW však byl s ohledem na požadovanou světlou výšku charakteristický hnací řetěz.

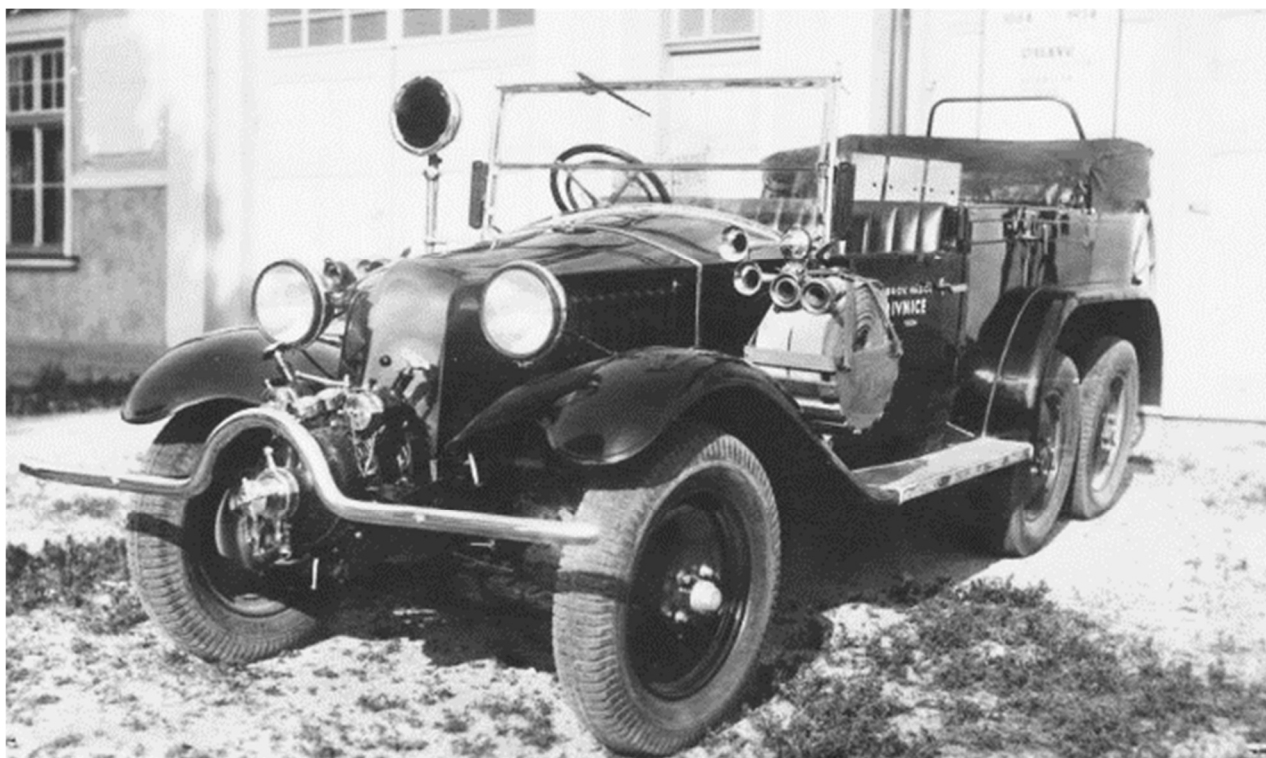
Automobilová stříkačka a rekvizitní automobil NW (Tatra) z roku 1910

Poválečné konstrukce automobilů NW vykazují významný technický pokrok. Svědčí o tom také automobilová stříkačka NW na podvozku Nesselsdorf U, později vyráběného jako Tatra 10. Přestože i některé předválečné automobily byly vybaveny pneumatikami, jednalo se o tzv. nízko profilové pneumatiky, které bývaly u některých typů pouze na zadní nápravě.

Automobilová stříkačka NW na podvozku Nesselsdorf U, později vyráběný jako Tatra 10

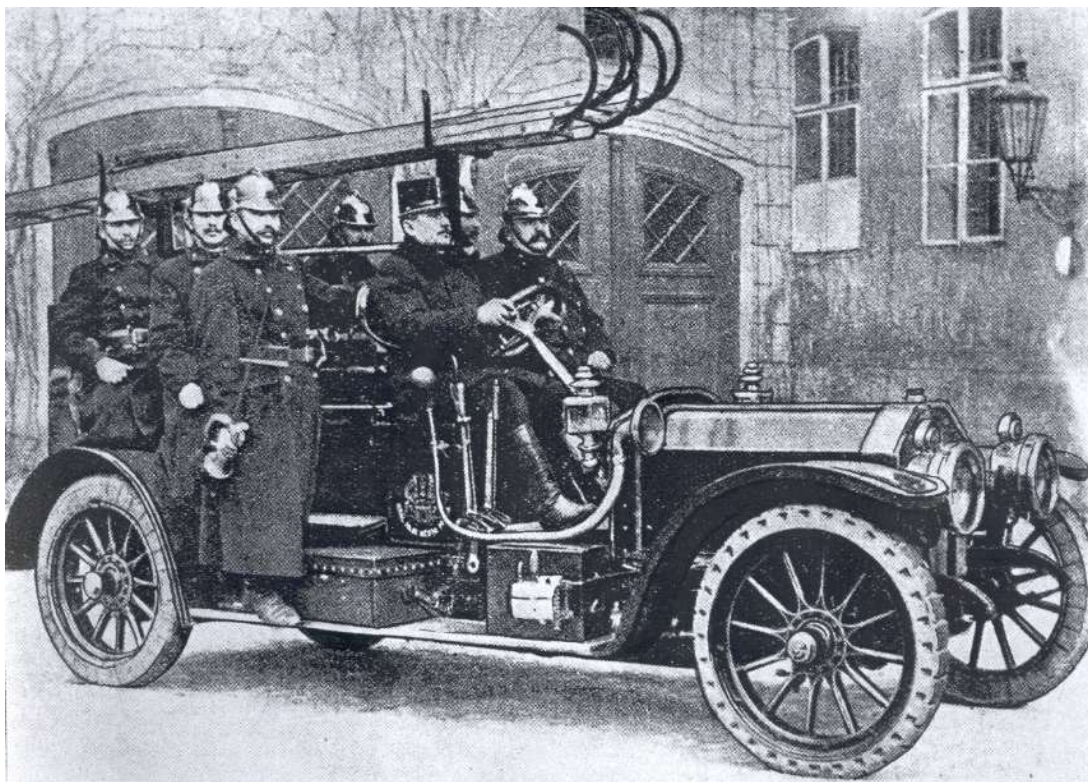
Unikátem je automobilová stříkačka postavená na původně vojenském podvozku Tatra 26 zavedená do výroby právě v roce 1926. Jedná se o nejmenší třínápravový automobil Tatra, který vykazoval na svou dobu neuvěřitelné jízdní vlastnosti ve složitých terénních podmínkách.

Automobilová stříkačky Tatra 26

Laurin a Klement

Podobnou konstrukční proměnou za světové války prošla i společnost Laurin a Klement z Mladé Boleslavi, mimochodem společnost v době světové války byla jedním z největších výrobců leteckých motorů v té době.

Sbor pražských hasičů a automobil Laurin a Klement

Opět můžeme porovnat konstrukci požárních automobilů před a po světové válce,

Automobilová stříkačka Laurin a Klement

Závěrem je nutné dodat, že světová válka sice urychlila technický pokrok v automobilovém průmyslu, nesmíme však zapomínat, že tato válka stála miliony životů a nesmírnou materiální devastaci. Každý pokrok by měl plynout z potřeb lidstva žijícího v míru.

Hasiči na poštovních známkách

Hasiči na poštovních známkách

Petr Motl

Trochu historie

1840 1. květen - první poštovní známka na světě byla vydána v Anglii - komplexní poštovní reformu začal prosazovat Rowland Hill, venkovský učitel a pozdější generální poštovní mistr.

královna Viktorie

2

1847 20. září - na ostrově Mauricius vydána známka modré barvy (známka odborně označovaná jako Mauritius post office) s nominální hodnotou 2 pence a známka červené barvy s nominální hodnotou 1 penny. Jedná se o vůbec první známky britské koloniální říše vydané mimo vlastní Velkou Británii. Každá z nich byla vydána v počtu pouhých 500 kusů. Mnoho z nich bylo použito na pozvánkách k plesu, které posílal tehdejší mauricijský guvernér Sir William Maynard Gomm krátce po jejich vydání. Z celkového původního nákladu 1000 ks se dodnes zachovalo 15 oranžových a 12 modrých.

Filatelie a filatelie

3

1850 červen - na našem území první známky vydala rakouská pošta

1885 - první německý filatelistický spolek na českém území

1887 8. srpen - v Praze založen Klub českých filatelistů

1897 25. února - klub vydává vlastní časopis pojmenovaný Český filatelista

1918 18. prosince - vydány první čs. známky

1922 - svaz zorganizoval v Hradci Králové svou I. výstavu poštovních známek

Filatelie a filatelie

4

1965 30. květen - v Praze ustavující konference Svazu československých filatelistů (SČSF)

V roce 1965 měl Svaz 32 000 členů s 4 000 v kroužcích mladých filatelistů, v roce 1984 již 75 000 členů, počet členů dětských kroužků se zvýšil na 11 000.

1990 6. prosince - zaregistrován Svaz českých filatelistů (SČF)

V rámci SČF působí kluby filatelistů, pracující na místním základě, odborné společnosti a jejich sekce, sdružující sběratele podle odborného zájmu. V roce 2024 bylo v SČF registrovaných na 3 000 členů v klubech, odborných společnostech a kroužcích mladých filatelistů.

Filatelie a filatelie

5

Námětová sekce Požární ochrana ve filatelii

• sekce byla založena v roce 1997 na našem území prvním Svazem českých filatelistů (22 členů)

• hlavní činností byla propagace požární ochrany s náměty:

➢ Oheň symbol života a smrti

➢ Požární ochrana

➢ Ochrana životního prostředí

➢ Civilní obrana

➢ Pojištníci

• sdružuje hasičské nadšence, kteří sbírají zejména filatelistický materiál (poštovní známky, příležitostná poštovní razítka, dopisnice apod.), pohlednice, pozvánky na plesy apod.

• byly vydávány filatelistické materiály k propagaci různých akcí (např. Pyrocar, soutěže v požárním sportu apod.).

• v roce 1989 měla sekce 51 členů včetně členů z Německa, Polska a 15 členů mládeže

• od roku 1993 sekce působila při Centru hasičského hnutí Příbyslav

• v roce 2022 sloučeni se sekci Sběratelů

Filatelie a filatelie

6

Filatelie a filatelie

7

Filatelie a filatelie

8

Filatelie a filatelie

9

15. října 2003 – Technické památky - hasičská technika

Filatelie a hačiči

21

Filatelie a hačiči

22

17. června 2009 – Mezinárodní soutěž hasičů CTIF v Ostravě

Filatelie a hačiči

23

5. března 2014 – 150 let českého dobrovolného hasičstva

Filatelie a hačiči

24

150 let českého dobrovolného hasičstva 1864 - 2014

Filatelie a hačiči

25

2020 – Poděkování

Filatelie a hačiči

26

Známky s vlastním vydáním

Perzonalizovaná známka je poštovní známka s nebo bez kupónu vlevo nebo vpravo, na který lze za poplatek umístit obrázek a / nebo text kupujícího. Pravidlo pro vydávání perzonalizovaných známek se v jednotlivých zemích liší. Známky jsou vydávány s kupónem vlevo nebo vpravo, s perforací nebo bez ní, samolepicí, případně i jako známkový sešit.

Filatelie a hačiči

27

Filatelie a hačiči

28

Filatelie a hačiči

29

Filatelie a hačiči

30

Děkuji za pozornost

Václav Ignác Stratílek

Výrobci hasičské techniky

- R. A. Smekal – Čechy u Prostějova (zal. 1820)
- Josef Vystrčil a syn – Telč (zal. 1858)
- Hrček & Neugebauer – Brno (zal. 1872)
- Reginald Czermack – Teplice (zal. 1876)
- **Václav Ignác Stratílek – Vysoké Mýto (1899)**

Václav Ignác Stratílek

Václav Ignác Stratílek se narodil 31. 7. 1873 jako syn Petra Stratílika (29.6.1844 – 1.3.1904), mistra kožárnického a sedlářského. Jeho matkou byla Marie, rozená Hanusová (1850 – 1915). Manželé Petr a Marie Stratílkovi měli celkem čtyři děti:

- Annu (1870 – 1947)
- Václava (1873 – 1940)
- Josefa (1882 – 1942)
- Emilku (1883 – 1902)

Václav se vyučil slévacem kovů v továrně na přístroje v Moravské Třebové.

**Anna Fikejsová,
Václav Stratílek,**

domohl se sňatku, že slub sňatek only dne 25. listopadu 1903 v 3. hod. odpol. v evang. chrámu Páně v Klimentě ulici v Praze.
Dělníky. Vys. Mýto.

Oženil se v roce 1903 s Annou Fikejsovou rozenou Kozlovou (9.11. 1869 – 22.6. 1925)

Vlastimil (20. 3. 1906 – 6. 11. 1983)
Václav (4. 9. 1907 – 27. 3. 1986)

9. října 1927 – Předslav u Klatov, předání nové stříkačky

4. srpna 1929 při ukázkách na náměstí Přemysla Otakara II. ve Vysokém Mýtě

1930 – společné foto s vysokomýtským sborem hasičů

1931 – jako čínovník v župě vysokomýtské č. 115

12 Václav Ignác Stratílek

24. července 1940 zemřel zakladatel firmy Václav Ignác Stratílek.

14 Václav Ignác Stratílek

Majitel závodu se svými zaměstnanci v roce 1930

34 Rozvoj podniku – zaměstnanci

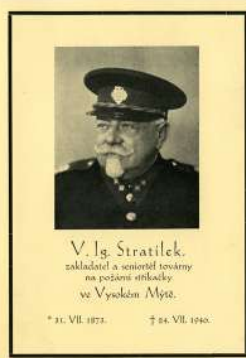

Zař. 1930 (Kronika Města Vysokého Mýta)
Koncem t.m. oslavovala firma Václava Ignáce Stratíla jubileum 1.000 stroje /hasičské stříkačky/, do světa zasláno, podělivě zaměstnance peněžitými dary.

35 Rozvoj podniku – zaměstnanci

17 Václav Ignác Stratílek

15 Václav Ignác Stratílek

16 Václav Ignác Stratílek

Václav Stratílek
obchodní činnost

13 Václav Ignác Stratílek

Vlastimil Stratílek
nový šéf firmy

Rozvoj podniku

20

První dílna ve středu města ve Vrchlického, dříve Sřecké ulici.

Svatýb

Pohled na podnik ve 20. - 30. letech 20. století

22

Rozvoj podniku

Svatýb

1910 – nové tovární prostory v ulici Riegrova.

21

Rozvoj podniku

Svatýb

Obrobná s transmisí

27

Rozvoj podniku

Svatýb

Slévárna

24

Rozvoj podniku

Svatýb

Kovárna

26

Rozvoj podniku

Svatýb

Montáž motorů

28

Rozvoj podniku

Svatýb

Montáž automobilových stříkaček

30

Rozvoj podniku

Svatýb

Tovární orchestr

39 Rozvoj podniku - zaměstnanci

Stratilek

Kulturní odbor zaměstnanců firmy

40 Rozvoj podniku - zaměstnanci

Stratilek

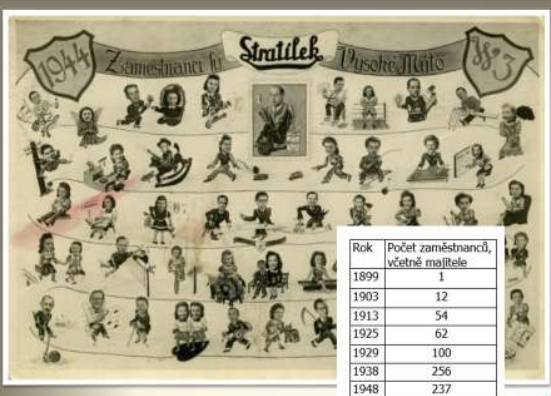
36 Rozvoj podniku - zaměstnanci

Stratilek

37 Rozvoj podniku - zaměstnanci

Stratilek

38 Rozvoj podniku - zaměstnanci

Stratilek

41 Rozvoj podniku - zaměstnanci

Stratilek

Ceník kolem roku 1920

43 Výrobní program

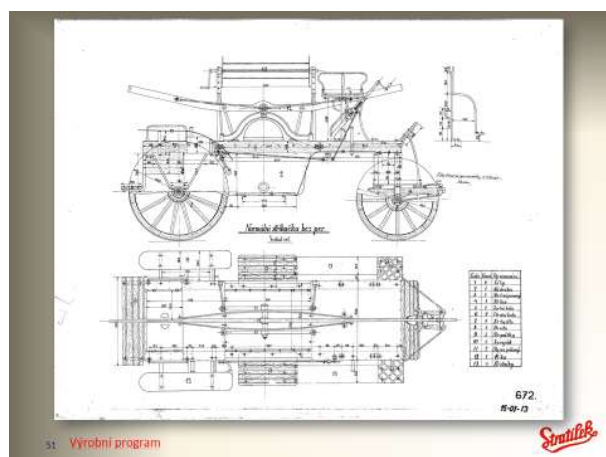
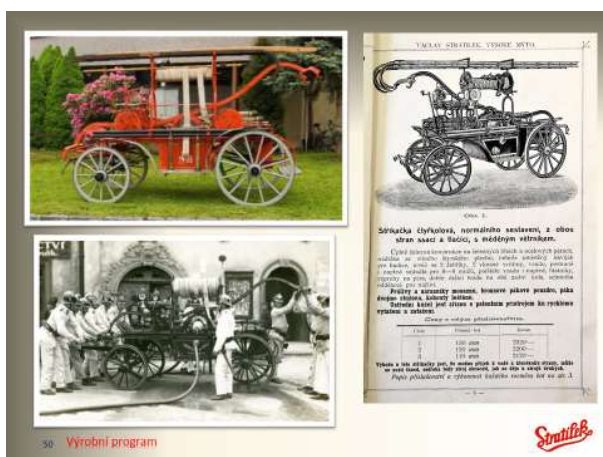
Stratilek

44 Výrobní program

Ceník č. 3 - 1905

Stratilek

34 Vyrobní program

Stratifik

35 Vyrobní program

Stratifik

36 Vyrobní program

Stratifik

37 Vyrobní program

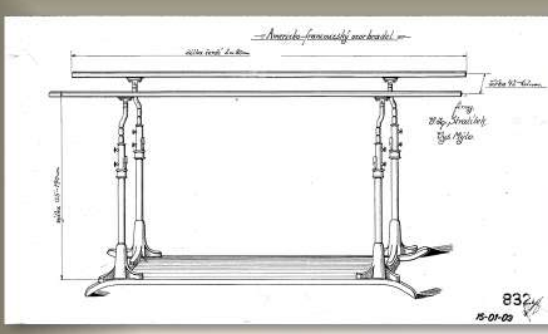
Stratifik

38 Vyrobní program

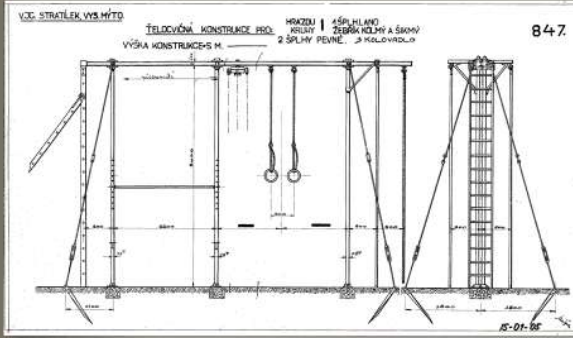

Stratifik

39 Vyrobní program

Stratifik

39 Vyrobní program

Stratifik

40 Vyrobní program

Stratifik

ELEKTRICKÉ A KOMBINOVANÉ STŘÍKAČKY

V. IG. STRATILEK, VYSOKÉ MÝTO.

Moderní motorová elektrická stříkačka na perách,
Model 1924. Novinka 1924. (model č. II)

s elektromotorem výborné konstrukce 16 až 22 HP, lizenová la známky, poháněním rychloběžné pístové čerpadlo pro výkon od 600–700 l v minutě, nejvyšší vlnití o-
světelné soustavy, vyznačující se svou
přesností a spolehlivostí, s novými
pro kbel a pístové čerpadlo od Kč 55.000—
S centrifugálním vysokotlakovým čerpadlem
Kč 50.000 —.

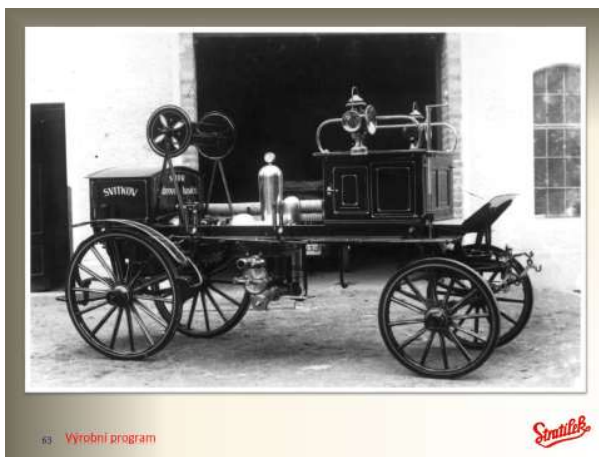
Model č. III. S motorem benzínovým
čtyřcylindrovým o síle 20–22 HP, nej-
ověřenější značky, s centrifugálním
vysokotlakovým čerpadlem pro výkon
600–1200 l v minutě, pro tlak 6–10 atm.
v ceně od Kč 50.000 do Kč 55.000.

S rychloběžným pístovým čerpadlem pro
výkon 700 l v minutě pro tlak 6–16 atm.
v ceně od . . Kč 55.000 do Kč 60.000—

Cena těchto nejmodernějších strojů vyhovuje tak s úplným přehledem ku stříkačce i motoru.
2-kolové stříkač motorové stroje. — Celkový popis a ceny na požádání.

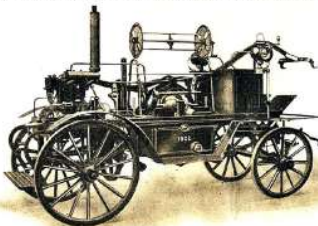
— 2 —

62 Výrobní program

V. IG. STRATILEK, VYSOKÉ MÝTO.

Moderní kombinované ruční stříkačky na perách
s 2-cylindrovým 4-taktovým motorem vlastní výroby zn. „Torpedo“, speciální konstrukce pro tento účel o síle 10 až 14 HP, umísťované s ocelovým převod-
ovým řetězem, s ocelovým soustředěním vzduchu,
zařizující stejnosměrně obě stříkač-
kové. Stříkač dříve přestavěný na
s pot. dočasně kalibrem, osazený novými
přístroji, s lizenovanými mosaz. bocemi
s lizenovanými písty, zakrosnými kov
na kov neproveditelné, se silnějšími
molekulami výměny až 25 cm, vysokode-
rym, oboustranně sací, 2-proudní,
s pojezdem tlakovým ventilu-
em na 12 atm., automatickým ma-
žadlem „Litech“ a dvojím chlá-
zením motoru, v nedostatečné ad-
koraci se mají soustavě s
v. olej. pístové čerpadlo.

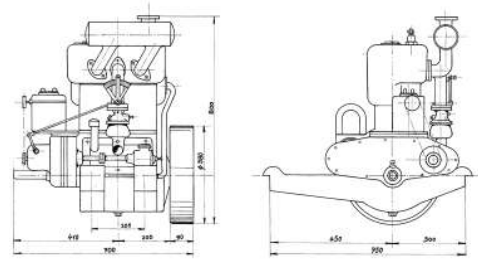

Čís. 1. 194 průměr bři 110 mm,
výška 1150 kg Kč 42.000—
Čís. 2. 194 průměr bři 120 mm,
výška 1250 kg Kč 45.000—

Technické záležitosti poskytnou:
Zařazení spolehlivá okamžít-
ta pohotovost, jednoduchá
rychlá obsluha. Řídícího
zvlášť pístů z mrtvého bodu.

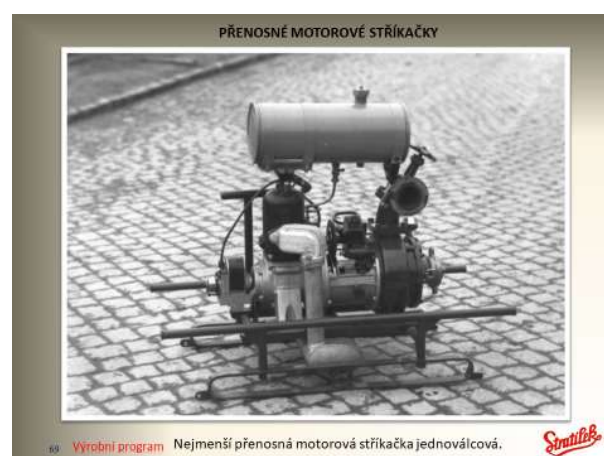
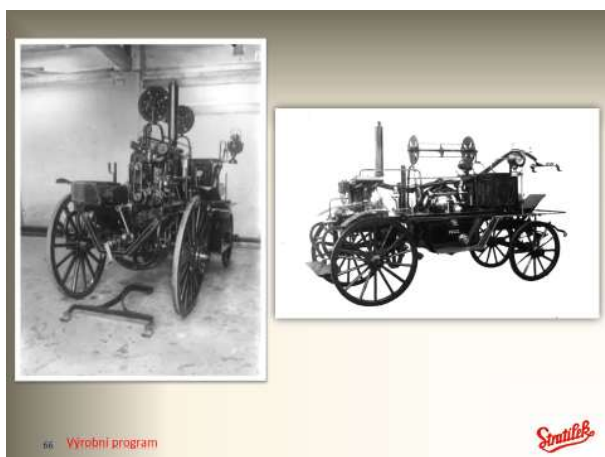
— 4 —

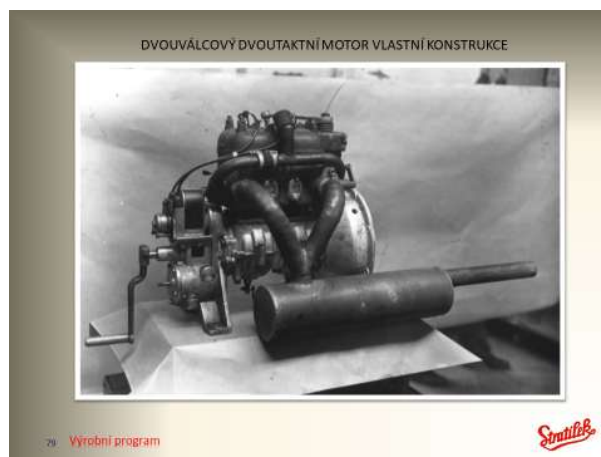
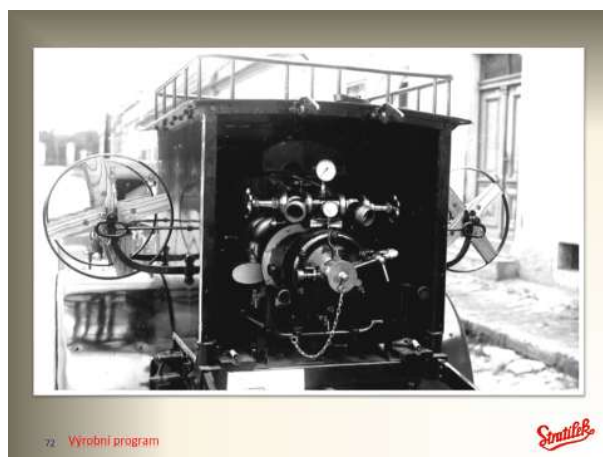
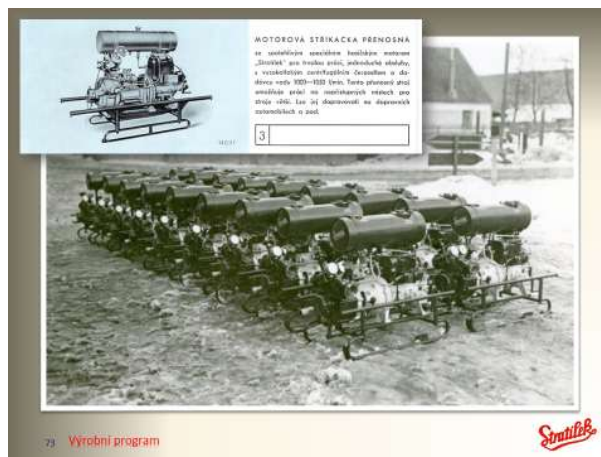
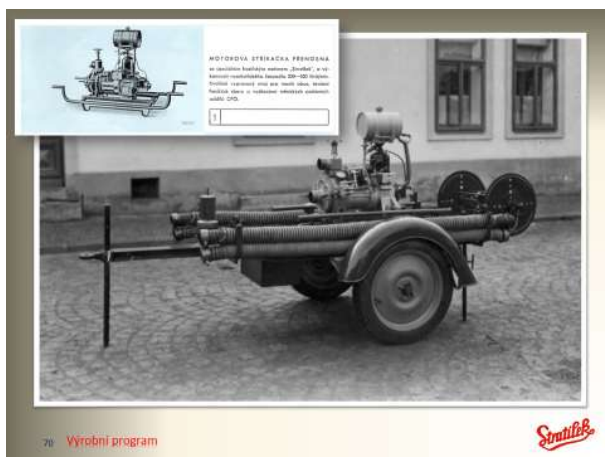
64 Výrobní program

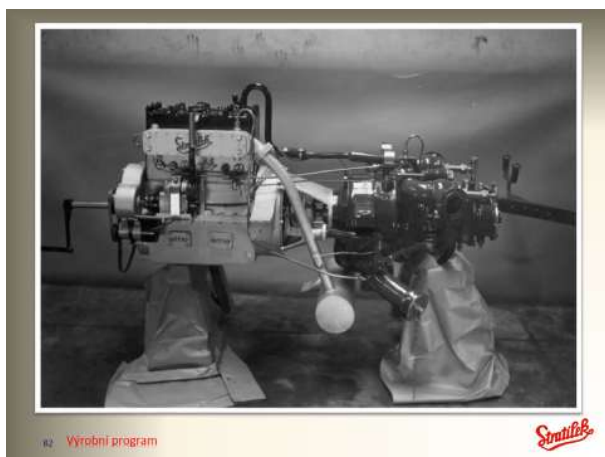
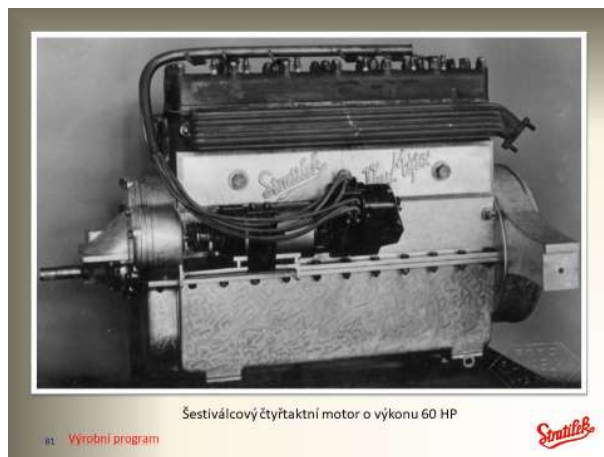

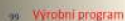
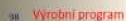
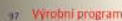
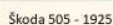
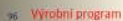
Dvouvalcový benzínový motor „Torpedo“
fy V. Ig. Stratilek.

65 Výrobní program

Chevrolet- 1936

100 Výrobní program

Stratílek

101 Výrobní program

Stratílek

102 Výrobní program

- Motor: Praga SV, vodou chlazený, šestiválec, obsah 3 468 cm³
- Nosnost 2-3 tuny
- Výkon: 72 HP
- Převodovka: 4+1
- Poháněná náprava: zadní
- Maximální rychlost: 80 km/h
- Spotřeba paliva: 25 l/ 100 km
- Obsah palivové nádrže: 100 l
- Výroba typ RN 1933 – 1953
- Výroba typ RND 1934 – 1955

Stratílek

103 Výrobní program

Stratílek

CISTERNOVÉ AUTOMOBILOVÉ STŘÍKAČKY

HASIČSKÉ AUTOSTŘÍKAČKY

KOMUNOVANÉ PRO VÝSTRAŽNÉ POUŽITÍ

uplatnění se pro potřeby: zvonění, světla a obel

FRACOVNÍ JARO:

HASIČSKÁ STŘÍKAČKA.

VŮZ KROPIČÍ A EVENT. UMYVACÍ.

STAOI PŘI KROPIČENÍ

V. IG. STRATÍLEK - VYSOKÉ MÝTO

112 Výrobní program

Stratílek

LEHKÉ TYPY

speciálních
automobilových
strojů

DODÁVATEL V TOMTO PŘÍPADĚ:

AUTOMOBILNÍ STŘÍKAČKY

pro hasení požárů (lehké, střední a těžké)

SEČKA - STŘÍKAČKA

pro hasení požárů a vrtání

KROPIČÍ A HASIČÍ VOZY.

VOZY PRO ODVOZ

PEKALÍ A ODPADKŮ

VOZY PRO ODVOZ BENZINU

(speciální konstrukce, která v čase spolehlivě)

V. IG. STRATÍLEK - VYSOKÉ MÝTO

TEL. 47 04 11 11

116 Výrobní program

Stratílek

105 Výrobní program

Stratílek

106 Výrobní program

Stratílek

116 Výrobní program

Škoda

117 Výrobní program

Škoda

KOMUNÁLNÍ A SPECIÁLNÍ TECHNIKA

Speciální kombinovaný automobil na podvozku Škoda

118 Výrobní program

Škoda

119 Výrobní program

Škoda

Speciální automobil na mytí a čištění komunikací na podvozku Škoda 606 D

120 Výrobní program

Škoda

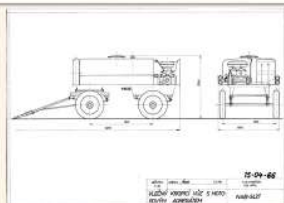
Automobil pro dopravu PHM na podvozku Škoda 706

122 Výrobní program

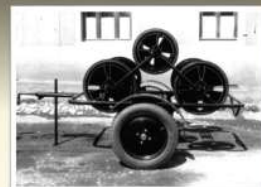
Škoda

123 Výrobní program

Škoda

124 Výrobní program

Škoda

125 Výrobní program

Speciální asanační přívěs.

Stratifik

126 Výrobní program

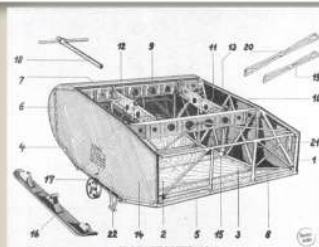
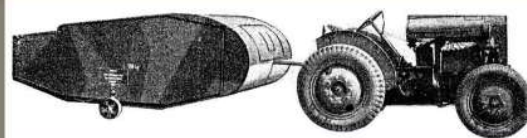
Stratifik

127 Výrobní program

Fieseler Fi 156 - Storch (Čáp)

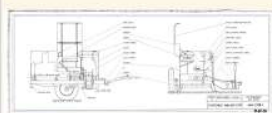
Stratifik

128 Výrobní program

Závěsné letecké kontejnery DOBBAS.

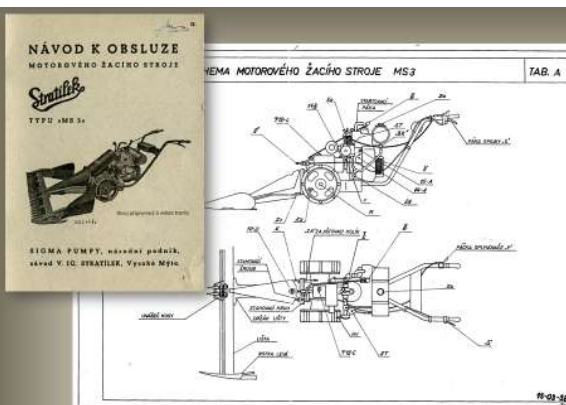
Stratifik

129 Výrobní program

Navijáky pro bezmotorové létání

Stratifik

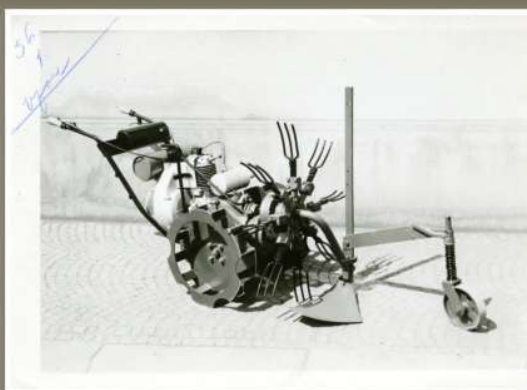
132 Výrobní program

Stratifik

130 Výrobní program

Stratifik

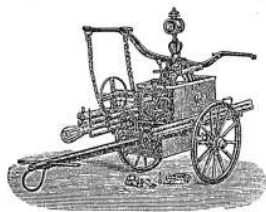
133 Výrobní program

Stratifik

Propagace firmy

Velmi důležitá byla propagace firmy jak formou inzerátů, ceníků i účasti na různých výstavách.

Výroba stříkaček a čerpadel, slévárna a soustružna kovů

Václav Stratílek ve Vys. Mýtě, království České

Stříkačky čtyř- a dvoukolové různých druhů nejlepších soustav se snadným a rychlým vyvedením kuželu. Berlovky nejnovější masivní s nadavky a ládností podle vzorů na ukádku, čerpadla vodní i na močuvku, mosazná šroubená, plyná stroje všeho druhu, patentní přístroje ku vstříknutí, těž se současným ztlakováním. - ZÁRUKA VICELETNOST. Konopná hadice o 3/4" a 1" levnější než jiné a vyřezané savičky nejlepší jakosti v ceně nejlevnější. Všechny správy vyřizují se levně a přesně. Přeměňují staré vynášené kužely na nový rýpný způsob. Cenník zdarma a franko.

Nedostizitelné!

Ceny mírné!

Zkuste!

Hasičské rozhledy - 1903

Stratílek

134

Vyznamenán na 8 výstavách prvními cenami poštovní v r. 1903 na hasičské výstavě v Praze, stříbrnou medailí Z. Ú. J. has. král. čen. v Pardubických při průmyslové výstavě slavnosti meceli.

Václav Stratílek,

Vysoké Mýto (král. české),
doporučuje

sl. ušlech. a sborům hasičským stříkačky vlastní výroby čtyř- i dvoukolové, se žilkovými botami a ústředním kuželem, zahrnujícími písky, prů-

livem a mosaznými nádrži, které jsou nejnovější, pracující lehkým chodem a vstřikující více vody, se zárukou po 5 až 6 roků.

Stříkačky berlové trakařové přenosné průlivy mosaznými, rozborné, nejdokonalější to výrobky odporované sl. ústř. jednotou v král. čen.

Berlovky zasílám franko v ceně s průdem přetiskovaným K 20-29, střílny K 33-29, do- střík od 16-18 metrů. S hadicemi kaudalovými vyšší se cena o 1 K. Neradíte při nákupu šetřit a nakupte si berlovku rozbornou k ramičkám přístupu. Více než 1000 kusů rozprodáno.

Sroubení normalní,

nádravce lyh., savičky, hadice od 12 do 16 až 25 atm. zkoušené, nejlepšího druhu se zárukou za ceny levné.

Vyrábím a dodávám vše v ceně nejlevnější.

Mnoho poctivých vyšetření a odporování po ruce

Žádejte cenník zdarma a franko.

Zastupované odborné síly přijímají se na provizi,

Ochrana hasičská - 1904

Stratílek

135 Propagace firmy

Václav Stratílek, Vys. Mýto (česky.)

Telegramy:
V. Stratílek Vys. Mýto.

Vyznamenán
na všech národních
výstavách
prvními cenami.

První východočeská továrna stříkaček,
čerpadel, hasič. nářadí a slévárna kovů.

Novinka světového patentu pod číslem:

patent: rakouský	4417.	francouzský	208.221.
uherský	16.622.	belgický	148.015.
německý	115.619.	americký	10.901.
anglický	5.282.		

± Parní a ruční stříkačka. ±

Přednost: Použití pohonu parního aneb
ručního v každé době.

Dodávka vody při parním pohybu 350-400 litrů za minutu.
" " " ručním pohybu 250 litrů za minutu.

Cena K

Cenník parních a ručních stříkaček na požádání.

136 Propagace firmy

Stratílek

Řešte teď, vyplňte následující otázky, vše níže
Vám spravíme a přepošleme zdarma ihned
poslouží.

Pro čerpadlo studniční.

1. Jak hloubka jest studně?
2. Největší a nejvyšší ether vody?
3. Jak velký výkon má stří. čerpadlo?
4. Pro jaký pohon má být stří. čerpadlo, ben-
zínový, motorový atd.?
5. Bude-li voda dále od studny vedena a jak de-
leho a vysokého?
6. Má být v ceně pojmuta montáž na místě či
nikoliv?

Pro čerpadlo na močuvku

1. Jak hloubka jest jámy?
2. Jde-li vytká jest od horeku jámy až ku otvoru
ve vsenici?
3. Má čerpadlo soustavně i se stříkačkou slavnou?

Pro styk se zákazníky byly
používány odpovědní listky.

139 Propagace firmy

Stratílek

Ocenění z Hasičské výstavy 16. srpna 1903

140 Propagace firmy

Stratílek

Okresní hospodářsko - průmyslová výstava ve Skutči 1908

141 Propagace firmy

Stratílek

142 Propagace firmy

Stratílek

143 Propagace firmy

Stratílek

144 Propagace firmy

Strátilék

145 Propagace firmy

Strátilék

1908 — 30 roků práce v hasičství — 1938

V. I.G.N. STRÁTILEK
vysoké myto

STŘÍKAČKY

Vyrobí:
Automobilní
Motorové čtyřkolové
Motorové dvakolové
Ruční požární
Automobilní dopravní vozy
Sanitní vozy
Věžové nářadí a výžebra
Nadice kavalitní a levné

Razíme si cestu dokonalým, dobrým strojem!

146 Propagace firmy

1898 1930

V. I.G. STRÁTILEK, VYSOKÉ MÝTO.

1.000. POŽÁRNÍ MOTOROVÉ STŘÍKAČKY

Výrobce: V. I.G. STRÁTILEK, VYSOKÉ MÝTO.

Strátilék

Strátilék

ZAVOD VŠESTRANNĚ DOPORUČEN
VYZNAMENAN NA ČETNÝCH VÝSTAVÁCH
PRVNÍMI CENAMI

TOVÁRNA STŘÍKAČEK, ČERPADEL,
HASIČSKÉHO NÁŘADÍ, SLEVNÁRNA KOVŮ
A ŽELEZA

V. J. STRÁTILEK, VYS. MÝTO

153 Propagace firmy

**AUTOMOBILNÍ
MOTOROVÉ STŘÍKAČKY**
NEJVYŠŠÍHO VÝKONU

HADICE NA VYSOKÝ TLAK.
HASIČSKÁ VÝZBOJA A NÁŘADÍ.

V. I.G. STRÁTILEK
TOVÁRNA POŽÁRNÍCH STŘÍKAČEK
VYSOKÉ MÝTO.

Strátilék

Speciální továrna na moderní auto- a motorové stříkačky a všeliké hasičské nářadí

V. I.G. STRÁTILEK
VYSOKÉ MÝTO.

ZALOŽENÁ R. 1908. PRVNÍ LACNOST
A VÝKONNOST VÝROBKŮ A VÝZBOJŮ
A. STAREK, ŽILINA

149 Propagace firmy

Strátilék

PŘEDNOSTI A VÝHODY NAŠICH STROJŮ

ZARUČUJEME:

nejvyšší kvalitu
průmyslové výroby
délku životnosti
délku životnosti

si jsou
při svých
přednostech
nejlacnějšími

Stříkačky „STRÁTILEK“

Něco z našich děl — chcete-li dobrý výrobek poznáte dobrou výrobu!

DODRŽUJEME JISME VÝŽEJE

NOVÝ ŽVÝR, který vám umožní snadno a rychle...

PRZEMYSLE NAŠÍ

150 Propagace firmy

Strátilék

Naše výroba, obchod a úkony:

VÝROBA

Naše výroba, obchod a úkony:

VÝROBA

Naše výroba, obchod a úkony:

VÝROBA

Zdarma! Vychází škrát do 30 dnů

HASIČSKO-TECHNICKÉ ZÁJMY

Časopis věnovaný zájmům požární bezpečnosti obcí a rep. č. 1.

Ročník 1. Červen-září 1935. Dvojit číslo 2-3.

ZBROJÍME! Dělá míra, která směřuje k lidem, ale člověk je před nebezpečným požárem. Škoda, že někdy se první k vyhasnění požáru nepoužijí nářadí, aby je vyhasl od valutových škůlků.

151 Propagace firmy

Strátilék

SPOLUPRACUJTE V HESLE: „MOTORISUJTE HASIČSTVO!“

MĚSTO DOBRÝCH POŽÁRNÍCH STŘÍKAČEK A VŠEKÝCH VÝZBOJŮ CPO

MOTOROVÉ STŘÍKAČKY 3500 NEJBOZÍŘEJŠÍ ZNAČKOU V Č.S.R.

K KAŽDÉMU POŽÁRNÍMU:

V. I.G. STRÁTILEK VYSOKÉ MÝTO

Podívejte-li se na tyto stroje, dopřete nám — jme Ván k dispozici!

152 Propagace firmy

Strátilék

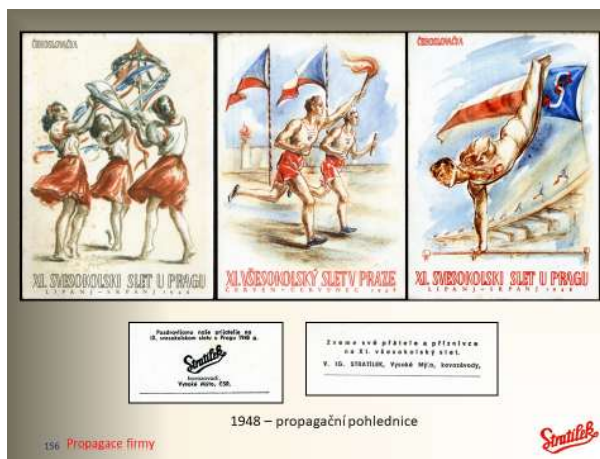
155 Propagace firmy

Stratilek

154 Propagace firmy

Stratilek

156 Propagace firmy

1948 – propagační pohlednice

Stratilek

157 Propagace firmy

Stratilek

CTIF - Mezinárodní asociace hasičských a záchranných sborů

Mezinárodní hasičské hnutí - ve druhé polovině 19. století vznikly v mnoha zemích regionální a národní asociace hasičských sborů. Setkání hasičských sborů, hasičské večírky, hasičské výstavy a hasičské soutěže vedly k výměně nápadů a zkušeností. Na velkých akcích hasičských sborů se konala i mezinárodní setkání. Všechny tyto aktivity měly mimo jiné za cíl standardizaci vybavení hasičských sborů a výcviku hasičských sborů.

(Zdroj: <https://ctif.org/sites/default/files/2021-01/100Years-CTIF.pdf>)

CTIF byl založen v roce 1900 v Paříži jako „Comité Technique International de prevention et d'extinction de Feu“ za účelem podpory a spolupráce mezi hasiči a dalšími odborníky v oblasti hasičské a záchranné činnosti po celém světě.

CTIF vyvíjí komplexní světové statistiky požárů publikováním výročních zpráv, které nabízejí data o požární problematice z 80 různých zemí a 90 hlavních měst. CTIF pořádá mezinárodní konference a soutěže, kterých se účastní více než 3 000 hasičů a mládežnických hasičských sborů z celého světa.

CTIF má oficiálně **členy ve 36** zemích Evropy, Severní Ameriky a Asie. Zapojeno je také přibližně 50 členských organizací. Prostřednictvím svých členů CTIF zastupuje 5 milionů hasičů, kteří chrání každodenní životy přibližně jedné miliardy lidí. Díky tomu je CTIF největší hasičskou organizací na světě.

Komise CTIF: (Zdroj: <https://ctif.org/>)

Vyprošťování a nové technologie

Komise pro požární prevenci CTIF

Komise pro zdraví hasičů CTIF

Komise pro ženy v hasičském a záchranném sboru

Statistika požárů

Nebezpečné materiály

Vyšetřování požárů

Přírodní katastrofy
Lesní požáry
Komise hasičského sportu
Komise exekutivy
Komise pro hašení v tunelech
Severská a Baltská pracovní skupina
Hašení a záchrana na letištích
Vedení mladých hasičů
Dobrovolní hasiči a

Historie hasičských sborů a CTIF, muzejnictví a dokumentace

Předseda komise historiků: Gerald Schimpf (Rakousko)

Členské země: Rakousko, Belgie, Chorvatsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Maďarsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Slovensko, Slovinsko, Švýcarsko, USA

Jazyky: Tato komise pracuje v němčině a angličtině.

Rok založení: 1998

Provozní postupy: Jedno roční zasedání v říjnu.

Komunikace: E-mail: Kontakt: Gerald Schimpf

Cíle komise jsou:

- Pomoc při přípravě historie hasičského sboru obecně i ve zvláštních případech (tematických) pro členy koordinační komise CTIF.
- Certifikace hasičských muzeí a hasičských sbírek. To by mělo být prvkem kvality pro příslušná hasičská muzea a zároveň by mělo zviditelnit CTIF.
- Klasifikace historických hasičských vozidel. Toto by mělo být kvalitativním prvkem pro daný hasičský sbor a jeho vozidlo a zároveň by mělo zviditelnit CTIF.
- Poradenství hasičským sborům a spolkům v otázkách historie a archivace hasičského sboru.
- Správa muzea CTIF v Příbyslavi s místními muzejními pracovníky.
- Organizace výročního zasedání výboru.

Produkty komise:

- Předpisy pro certifikaci hasičských muzeí a hasičských sbírek
- Předpisy pro klasifikaci historických hasičských vozidel

Členské státy a jejich delegáti:

Gerald Schimpf	Rakousko	předseda
Auvinen Jari	Finsko	
Berki Imre	Maďarsko	zástupce předsedy
Casano Nicoletta	Belgie	
Faes Luc	Belgie	
Fajfar Janez	Slovinsko	
Fastl Christian K.	Rakousko	
Fucarino-Kirn Gloria	Švýcarsko	
Gąsiorczyk Paweł	Polsko	
Jannsen John	Dánsko	
Juncker Patrick	Lucembursko	
Klaedtke Bernd	Německo	

Koutri Alexandra-Ioanna	Řecko
Krpálková Iveta	Česká republika
Lombardo Federico	Itálie
Löwe Carsten	Německo
Martins Marco	Portugalsko
Mitra Clemente	Portugalsko
Muller Patrick	Lucembursko
Paulus Ivo	Estonsko
Považan Vladimír	Slovensko
Runjić Vedran	Chorvatsko
Slaughter Rodney	USA
Tomat Viljem	Slovinsko
Van Haasteren Bianca	Holandsko

Komise má ještě několik sekcí:

Sekce pro klasifikaci historických strojů s ohledem na pravidla CTIF

Juncker Patrik (Lucembursko) koordinátor klasifikace strojů

Sekce pro certifikaci hasičských muzeí a hasičských sbírek dle pravidel CTIF

Knass-Rossmann Katrin Rakousko koordinátor klasifikace muzeí

Mezinárodní studijní skupina pro historii hasičských služeb a ochrany před požáry v CTIF. Tato sekce (mezinárodní studijní skupina) je otevřená komunita, která se zabývá různými tématy. Každý, kdo má zájem, se může zapojit. Studijní skupina jedná jménem Historické komise CTIF. Pracuje ve složení:

Fastl Christian K.	Rakousko	předseda
Klaedtke Bernd	Německo	zástupce předsedy
Gąsiorczyk Paweł	Polsko	řídící rada
Knaß-Roßmann Katrin	Rakousko	řídící rada
Van Haasteren Bianca	Holandsko	řídící rada

*Považujeme zde za nutné vysvětlit nejednotnost v názvu komise. Ta je dána jednak nejednotností překladů názvu, ale zejména používáním variací názvů, užívaných CTIF a vlastní komisí. V současné době je komise na oficiálních stránkách CTIF zmiňována jako **komise pro historii**.*

Pravidelné roční konference jsou pořádány v členských zemích. Vzhledem k ochotě českých pořadatelů (a nebudeme si zastírat, že i vzhledem k cenám, příznivým pro ostatní zahraniční účastníky) byly v historicky jubilejních třicet předchozích letech pořádány celkem čtrnáctkrát v ČR – v Příbyslavi.

Je třeba ještě zmínit, že spolupředsedou komise pro historii byl v letech 2009 – 2022 Mgr. Stanislav Bárta PhD., který byl zároveň historikem a archivářem Centra hasičského hnutí ČR v Příbyslavi.

31. konference pracovní skupiny pro historii hasičstva a ochrany před požáry při CTIF proběhla od 9. – 11. října 2024 v řeckých Aténách. Tématem této konference, dopředu vybraným a všem členským státům oznámeným, byly **HASIČSKÉ STAVBY**.

Kromě úvodních slov a zdravic měl první rozsáhlý a do širokého spektra zaměřený příspěvek na téma Hasičské stavby **místopředseda studijní sekce komise Bernd Klaedtke**.

Ze souhrnu obsahu tohoto příspěvku vybíráme pro tento drnovický příspěvek:

„Tato základní esej začala kategorizovat řadu staveb pro hasičské sbory a popisovat jejich historický vývoj v širokých souvislostech a kontextech. S ohledem na rozsáhlost tématu a složitost s tím spojenou to není snadné. Z tohoto důvodu jsme se pouze řady bodů pouze dotkli, zejména v historickém kontextu a nikoliv komplexně. Zdá se však, že toto téma je pro hasičské sbory velmi zajímavé. Není tedy divu, že mnoho budov hasičských stanic, které byly zničeny ve II. světové válce a v 50. a 60. letech byly opět vybudovány, je dnes třeba rekonstruovat nebo nově vystavět. Dnešní budovy hasičských sborů již často neodpovídají požadavkům technických výzev moderních hasičských sborů, a v mnoha částech německy mluvících zemí jsou částí plánovaných investic ve výstavbě hasičských budov. Vývoj jednotlivých typů objektů je dán regionálními podmínkami i místními standardy a normami, jakož i předpisy a postupy zadávání veřejných zakázek. Přesto zde byly identifikovány základní a společné rysy. Zatímco sbory dobrovolných hasičů se rozvinuly ze skladů techniky a zbrojnic, hasičské stanice pro profesionální hasičské sbory musely být nově koncipovány a vytvořeny a to od založení prvních profesionálních sborů v roce 1851. Vývojové fáze těchto organizačních forem jsou v článcích popsány ze strukturálního hlediska.

Pro určitý náhled a představu nyní uvedeme pouze přehled příspěvků jednotlivých členských států.

Jednotlivé příspěvky

(Zdroj: CTIF_Tagungsband_2024.pdf)

Spolková republika Německo

Vývoj hasičské stanice v jižní Horní Lužici, v zrcadle společnosti
Koncepte hasičských garáží v mezinárodní diskusi přelomu století
Hasičská zbrojnice, Albert Bürger a jeho vzorové stavby
"Na hasičskou zbrojnici jsme čekali 20 let" Náhled budov hasičského sboru v Salzbergenu
Služební budovy profesionálního hasičského sboru Hamburk – stanice hasičská, záchranná
a stanice hasičských člunů a další služební budovy
Oheň na ledě: Starý zimní stadion jako hasičská stanice
Hasičské stanice berlínského hasičského sboru
Hasičská zbrojnice vesnické komunity
Stavební fotografie na příkladu zemské hasičské školy Münster
Od hasičské zbrojnice k hasičské stanici – příklady poznatků a směry vývoje ve Westerwaldu
Hasičské rekreační domy v Německu
Drážďanské hasičské zbrojnice městského architekta Hanse Erlweina
Technické zkušební a testovací centrum v Regensburgu
Hasičské stanice v Kolíně nad Rýnem 1866-1945
Pomníky hasičů v Braniborsku
Budova hasičské stanice v průběhu věků – "Sklad hasičů v Lehe" od roku 1903, vzorový příklad jeho vzniku, provedení a použití až do současnosti
Budovy hasičského sboru Finsterwalde
Velitel hasičského sboru Tritschler a jeho nové budovy pro hasičský sbor ve Stuttgartu
Vstup "mnichovského baroka" z mnichovského sboru do přelomu století a jeho stavitelé

Francie

Historicky významné stavby - francouzské hasičské zbrojnice

Řecko

Historická budova "ulice Mourouzi 4" Symbol pro letopisy řeckého hasičského sboru

Chorvatsko

Památky související s hašením požárů v Chorvatsku

Belgie

Hasičská stanice Charleroi - myšlenka, která není od včerejška!

Prostorová reorganizace hasičských stanic v bruselském regionu v 80. letech 20. století

Z hasičské zbrojnice v roce 1870 v Rocherath do Střediska pohotovostní služby v roce 2002
do zóny pomoci (2015)

200 let hasičského sboru Herentals

Nizozemsko

Volací znaky Amsterdamských kasáren od Antona po Zebru

Hasičské stanice v severovýchodním poldru

Budovy hasičského sboru v Eindhovenu

Holandské hasičské zbrojnice

Rakousko

Hasičský rekreační dům v Opatiji – dílo historie starého rakouského hasičského sboru

Dlouhá cesta k moderní vzdělávací instituci – Burgenlandská státní hasičská škola v Eisenstadtu

Víceúčelové zbrojnice ve venkovských oblastech založené na hasičských sborech
okresu Horn, Dolní Rakousy

Ze stájí císařského domu k dobrovolnému hasičskému sboru Baden

Hasičská centrála sboru dobrovolných hasičů Blumau v Dolním Rakousku

Zapomenuté hasičské sbory vojenského výcvikového prostoru v Döllersheimu

Výstavba hornorakouské hasičské školy 1929

150 let hasičských stanic v zemi Salzburg od hasičské zbrojnice k Bezpečnostnímu centru

Štýrská zbrojnice v přerodu – na příkladu hasičského sboru Hörnsdorf

Budovy profesionálního hasičského sboru ve Štýrském Hradci od roku 1853 do roku 2024

Budovy sboru dobrovolných hasičů ve Štýrském Hradci 1865 – 1945 a 2008 – 2024

Od hasičské zbrojnice po moderní hasičskou stanici

Nemísto/místo pro historii hasičského sboru? – v běhu času vývoje hasičských stanic od
kůlny na náradí přes hasičské stanice až po Centrum nasazení.

Stavba a umístění techniky hasičského sboru Schwaz

O historii Thurnerova pomníku v Innsbrucku

Od Občanské zbrojnice k Ústřední hasičské stanici města Vídně

Polsko

Hasičské stanice v Polsku

Slovinsko

Hasičské stanice ve Slovinsku

Slovensko

Problematika hasičských skladov a strážnic v období fungovania Zemskej hasičskej jednoty
na Slovensku (1922-1951)

Česká republika

Přibyslavský hrad a centrum hasičského sboru v Přibyslavi

Centrální stanice pražských hasičů

Vybraná zajímavá témata z minulosti (již konaných konferencí):

1993	Přibyslav Zakládání sborů dobrovolných hasičů
1995	Myslovice (Polsko) Samaritánská služba u hasičů
1997	Eisenstadt, Rakousko Vzdělávání dobrovolných hasičů
1999	Přibyslav Vývoj hasičských uniforem V tomto roce bylo ještě setkání v rámci Mezinárodní hasičské propagační jízdy oldtimerů v Rakousku. Příspěvek: Automobilizace hasičů
2001	Jonsdorf, Německo Vyznamenání hasičů
2002	Přibyslav Mládež a ženy u hasičů
2005	Přibyslav Podnikoví hasiči
2008	Myslovice, Polsko Vývoj ochrany hlavy hasičů
2014	Celle, Německo Školy a vzdělávání hasičů
2019	Tulln, Rakousko Hasiči na vodě i pod vodou
2022	Přibyslav Parní stroje u hasičů
2023	Marienthal, Německo Hasičská muzea a hasičské sbírky

Místo konání a téma na letošní schůzku (říjen 2025):

Salzburk, Rakousko Vyhlašování poplachu a komunikace hasičů

Přílohy

XI. Propagační jízda Pardubickým krajem

Ze Svitav k Litoměřickým slavnostem 3. – 8. června 2025

Krajská rada Historie a muzejnictví při KSH ČMS Pardubického kraje na svém výjezdním zasedání na stanici HZS Litomyšl, dne 18. září 2024 projednala a schválila návrh Petra Bělohkávky o uspořádání Propagační jízdy historických vozidel Pardubickým krajem. Na dalším zasedání Petr Bělohlávek navrhl, že by bylo super propagační jízdu uspořádat k Litoměřickým slavnostem v červnu 2025 a tím navázat na deset propagačních jízd, které organizoval náš předchůdce Pepa Nitra. Do přípravy akce se zapojil Josef Wilder z okresní rady Historie a Muzejnictví Svitavy, na jehož pozvání se rada konala v Litomyšli. Na dalších schůzkách jsme již začali domlouvat trasování a časování jednotlivých denních etap. Původní návrh byl vyjet v pondělí 2. června, ale úvaha, že bychom strávili na cestách celý týden, nás vedla k přehodnocení startu na úterý 3. června ze Svitavského náměstí. Další problém se vyskytl s tím, kdo tuto akci zaštítí, protože je potřeba kvůli financím a případným sponzorským darům mít IČO. Po několika jednáních nám nabídl Krajský starosta KSH ČMS Pardubického kraje Josef Bidmon, že bychom mohli jet pod záštitou KSH, s tím, že si zajistíme sponzory. Zkontaktovali jsme se s Josefem Nitrou, Petr Bělohlávek ho označil za našeho tatku. Nejprve nám moc nevěřil a rozmlouval, ať si akci uskutečníme jen v Pardubickém kraji, ale my jsme se už rozhodli pro Litoměřice. Josef Bidmon se o připravované akci zmínil na Výkonném výboru Sdružení, jednání vyznělo, že Litoměřice nebudou ve velkém rozsahu, a tak jsme se rozhodli, že jízdu ukončíme v Mladé Boleslavi. Mezitím jsme začali řešit vozidla pro jízdu. Petr Bělohlávek si vzal knihu Martina Štěpána z Vysokomýtského muzea o Hasičské technice v Pardubickém kraji a začal obvolávat jednotlivé Sbory s historickou technikou. Účast nám přislíbili SDH Bystré, s vozem Phenomén Granit AS 16 z roku 1944 s řidičem Pepou Alexou a Lukášem Skalníkem. Jízdu bude doprovázet Jirka Kubík se svou populární Jawou 350 v barvách VB. Tento automobil i motocykl již několik jízd absolvovali, dále SDH Křižanovice se Škodou 4R z roku 1929. Obě vozidla by byla schopna a ochotná dojet až do Litoměřic. Dále se Petrovi povedlo zajistit vozidla SDH Borová Tatra 805 – Kačena, SDH Oldřiš Phenomén Granit AS 25, SDH Nová Sídla Praga RN AS 16, SDH Lubník Praga RN ASC 16 tyto by jeli jenom část jízdy. Součástí jízdy by byla doprovodná vozidla Jan Soural Jaroměřice Ford Eskort, SDH Nová Sídla s řidičem Kamilem Vokasem a OSH Pardubice s řidičem Bohoušem Hrachovinou a foto reportérem Petrem Motlem. Připravovali jsme současně trasy jízdy. Vyšlo nám to na tři etapy. První ze Svitav přes Poličku, Široký Důl, Desnou, Litomyšl, Nová Sídla, Suchou Lhotu Cerekvice a Vysoké Mýto s ubytováním na Jangelci. Druhá etapa by měla startovat ve Vysokém Mýtě, pokračovat na Radhošť, Moravany, muzeum Kočí, firma Kobit ve Slatiňanech. Další část etapy ze Sobětuch do Stolan, potom do Jezbořic, Přelouče, Řečan nad Labem. Následovat měla zastávka Vápno a dojezd do cíle v kempu Buňkov – Břehy. Návrh třetí etapy byl jednodušší, zastávka Hlavečník, Jestřabí Lhota a Sadská a potom muzeum Cukrovarnictví v Dobrovicích. Přes OSH Mladá Boleslav nám zajistili občerstvení i ubytování SDH Kosmonosy. Petr Motl nám na pátek 6. června ráno přes svého známého Přemysla Novotného domluvil návštěvu HZSp Auto-Škoda a muzeum Škoda Auto. Po prohlídkách jsme měli v Dobrovicích na radnici zajištěný oběd. Následně jsme chtěli ukončit jízdu. Podle zpráv Josefa Bidmona na dalším Výkonném výboru Sdružení Starostka Monika Němečková prohlásila, proč by nemohli dojet do Litoměřic. Tím jsme měli další problém, protože všichni se rozhodli, že skončí v Mladé Boleslavi a bylo potřeba zajistit náhradní vozidla. Petr Bělohlávek měl přislíbeno vozidlo z SDH Kopidlno Škoda 125. dále nám pomohl starosta OSH Litoměřice Ivo Šach. Přislíbil nám doprovodné vozidlo a vozidlo IFA 50, Praga RN a Tatra 815, které na nás budou čekat na HZS Mělník, a s Janem Souralem s Fordem Tranzit bychom měli dojet do Litoměřic.

Ještě jeden úkol byl před námi, zajištění financí a drobných upomínkových předmětů pro sponzory. K jízdě jsme u firmy Velebný zajistili výrobu praporu v rozměru 120*80cm dle návrhu Petr Pakosty. Dále hezky provedené keramické hrníčky a samolepky, jejíž výrobu zajistí Bohouš Hrachovina, dále placky a magnetky, které zajistil Josef Wilder. Z KSH nám zajistili zmiňované knihy „Hasičská technika v Pardubickém kraji. Jan Soural a Josef Bidmon zajistili cukrovinky pro děti, také zajistili tašky na pozornosti pro sponzory a pro účastníky jízdy. Z Výzbrojny a z THT nám dodali trika a drobné upomínkové předměty. Hlavní sponzor bylo KSH Pardubického kraje, Josef Bidmon. Navštívili jsme Starostu města Svitav a zároveň Senátora Davida Šimka. Většinu sponzorů jsme oslovili ve Svitavském okrese. Města Polička, Litomyšl a Vysoké Mýto, dále Cerekvice. Firmy, které nám také přispěly, byly ATOMSTEEL Svitavy, THT Polička, Flídr Široký Důl, HRG Litomyšl, Jangelec Vysoké Mýto, KOBIT Slatiňany, TEPOSTOP Přelouč, KSH Ústecký kraj, OSH Nymburk, OSH Pardubice a v neposlední řadě POŽÁRNÍ BEZPEČNOST – VÝZBROJNA a také Hasičská Vzájemná Pojišťovna.

Vlastní jízda začínala 3. června na Svitavském náměstí u Školy. Vozidlo SDH Křižanovice bylo přivezeno den před tím večer na podvalu. Auto parkovalo v HZS Svitavy. Ráno přijelo na náměstí, kam první automobily dojížděli už po sedmé hodině. Se starostou Svitav byla domluvena návštěvy několika škol, celkem asi 250 dětí. Zahájení jízdy se zúčastnili Senátor a starosta Svitav David Šimek, bývalý senátor a bývalý ministr vnitra Radko Martínek, první náměstek Sdružení Hasičů Čech Moravy a Slezska Josef Bidmon a duchovní otec a organizátor předchozích 10 jízd Pepa Nitra, který předal a věnoval Davidu Šimkovi svoji knihu Pompéři, Hasiči a Požárníci. Petr Bělohlávek zavelel nasednout a senátor Šimek nás odstartoval. Městská policie nás doprovodila mimo město a nám začala úžasná jízda. Hned v Hradci nad Svitavou byla první krátká zastávka u školy. Potom jsme už jeli směr Polička přes Radiměř a Pomezí. Za Radiměř jsme měli první zkoušku, ze Škody 4R SDH Křižanovice začala na silnici stopa od vody. Na kraji Pomezí jsme museli zastavit a doplnit vodu. Po krátké zastávce jsme následovali kolonu. Ostatní vozidla pokračovala směr Polička. Kolona se rozmístila na náměstí a nechali jsme místní obdivovat krásné historické stroje. Část osádek se vypravila k Pamětní desce Františka Procházky na budově Gymnázia uctít památku a pověsit věnec. Když jsme se vrátili, poděkovali jsme a požádali starostu pana Martinů, aby nás odstartoval k další zastávce do THT Polička. Zástupce firmy pan Lorenc nás přivítal a pozval na občerstvení a prohlídku továrny. Následně jsme pokračovali do Širokého Dolu k firmě Flídr Karel. Pozdravili jsme se s paní Omastovou, než přišel majitel firmy. Po podání hlášení jsme pokračovali přes Lubnou kolem Františka Flídra, na Desnou na Točnu k Láďovi Dvořákovi. Tam už na nás čekali občané obce a děti z místní školky. Zatím se nám dařilo dodržovat časový harmonogram. Z Desné jsme jeli do Litomyšle, kde jsme měli zábor na náměstí na obytné zóně. Po podání hlášení, jsme opět část členů jízdy měli naplánovanou návštěvu místního hřbitova k uctění památky Bedřicha Welze, místního lékaře, primáře a v neposlední řadě hasiče. Mudr. Welz byl zakladatel Samaritánského hnutí při Hasičském hnutí. Po návratu do města jsme nastoupili na vozidla a vyrazili přes Nové Sídla a Morašice do Suché Lhoty., odkud je velitel jízdy Petr Bělohlávek, tak své obci podal hlášení. Když jsme se posilnili tak jsme pokračovali k další zastávce v Cerekvici nad Loučnou u hasičárny. Opět pro nás bylo připraveno pohoštění. Dle časového rozvrhu jsme dál odstartovali do Vysokého Mýta, kde je v muzeu vytvořena expozice věnovaná firmě Stratílek a po prohlídce jsme ještě v bývalé škole navštívili připravované muzeum autobusů. První etapu jsme zakončili večerí a zhodnocení prvního dne. Večer se s námi rozloučil Láďa Dvořák. Uložili jsme se ke spánku v penzionu Jangelec. Vozidla první den doprovodné Jan Soural, Jawa 350 VB Jirka Kubík SDH Křižanovice, SDH Bystré, SDH Nová Sídla, SDH Lubník, SDH Oldříš, SDH Borová, doprovodná vozidla OSH Pardubice, SDH Nová Sídla a z Litomyšle do Vysokého Mýta Tatra 613 hasičský speciál.

Druhý den ráno po snídani se s námi rozloučili osádka SDH Lubník a vyrazili k domovu. Naše kolona se přesunula na náměstí do Vysokého Mýta. Na náměstí se ten den právě

konalo nějaké sportovní klání škol. Školní mládež měla možnost si prohlédnout naši techniku. O půl deváté jsme požádali místostarostu o odstartování druhé etapy. Přes Zámorsk jsme jeli navštívit hasiče z obce Radhošť, kteří založili jako třetí český hasičský sbor. Petr Bělohlávek podal hlášení starostovi sboru. V této obci na nás čekali hasiči z obce Jenišovice se svým historickým vozidlem Škoda 125 z roku 1928, který přestavěla karoserii firma Sodomka a hasičským zařízením vybavila firma Stratílek pro SDH Vysoké Mýto. Hasiči se rozhodli nás kousek cesty doprovodit. Po předání upomínkových předmětů velitel Petr Bělohlávek zavelel ke strojům a pokračovali jsme dále po plánované trase. Následovala další domluvená zastávka u školy v Moravanech. Když jsme přijeli, děti i s učitelkami už čekali po obou stranách silnice. Bylo úžasné sledovat radost a zájem dětí. Velice rádi si zazvonili a zatroubili. Po necelé půlhodině jsme pokračovali do další zastávky v obci Kočí, kde byla domluvena zastávka v muzeu u pana Morávka. V tamní restauraci jsme si mohli dát polévku a část se šla podívat do muzea. V obci Kočí jsme z jízdy oddělili vozidlo SDH Bystré a doprovodné z OSH Pardubice, abychom položili třetí věnec k pamětní desce Jana Figara, která je umístěna na budově HZS Chrudim. Jan Figar byl jeden ze zakladatelů hasičského hnutí a zakladatel Chrudimské župy. Po pietním aktu jsme z Chrudimi jeli do Slatiňan do firmy Kobit, kde jsme se setkali s druhou částí kolony, která dorazila z obce Kočí. Majitel firmy pan ing. Petr Nožička nás seznámil s výrobou Hasičských speciálů. V současnosti mají omezené možnosti, minulý měsíc strhli nejstarší výrobní budovu a v současnosti připravují výstavbu nové haly. Petr Bělohlávek zavelel nástupu, poděkoval za sponzorský dar i za prohlídku továrny a vyrazili jsme k další velice zajímavé části etapy do Sobětuch, kde již na nás netrpělivě čekal známý sběratel a historik František Pecka se svoji stříkačkou Stratílek z roku 1926, zapřaženou za koňským povozem na hadice, taženou párem koní. Jel před námi do obce Stolany, kde byla naplánovaná u školy další zastávka. Průběh zastávky jsme museli časově zkrátit, abychom dohnali malé zpoždění. V obci Jezbořice nás již očekávali místní hasiči a občané. Opět jsme měli naplánované rozdělení. Vozidlo SDH Křižanovice plus doprovodné vozidlo Jana Sourala se vypravily na okraj Přelouče do firmy TEPOSTOP, dalšího sponzora Jízdy. Museli jsme spěchat, protože jím končila pracovní doba. Majitel byl potěšen a přivítal nás. Po nezbytném hlášení a focení jsme pokračovali k další zastávce do Řečan nad Labem, kde již na nás čekal zbytek kolony z Jezbořic. Uvítali jsme občerstvení, protože už začínalo být velké teplo a dusno. V osádce SDH Křižanovice byl Hrázný (zvaný Paliza). Na mobilní telefon mu začali chodit zprávy z povodí, že se očekávají přívalové deště a kroupy do velikosti 30 mm. Na základě těchto upozornění se rozhodli, že s námi dojedou do Břehů do cíle druhé etapy a večer vyrazí k domovu (50 km), v obavě, aby vozidlo nedošlo k úhoně od krup. Osádky Vozidel z SDH Borová a SDH Oldříš původně chtěli ukončit svoji jízdu už v Jezbořicích, povedlo se nám je přesvědčit, aby s námi dojeli až do obce Vápno, kam jsme měli namířeno z Řečan nad Labem. Zastávku v obci Vápno jsme začali nástupem a hlášením. Po nástupu jsme zamířili k místnímu hřbitovu, kde jsme uctili památku Václava Šimáka, významného funkcionáře a organizátora hasičských soutěží pro mládež. Následovala beseda s místními hasiči. Proběhlo rozloučení a focení s osádkami SDH Borová s vozidlem Tatra 805 valník a SDH Oldříš s vozidlem Phenomén Granit AS 16. poděkovali jsme za účast na jízdě a popřáli šťastnou cestu domů. Odtud nás čekala poslední zastávka a ubytování v Autokempu Buňkov v obci Břehy. Po ubytování a večeři jsme se rozloučili s naším vlajkovým vozem Škoda 4R z SDH Křižanovice, kteří se v průběhu dne rozhodli, že skutečně pojedou domů. Před půlnocí přišla bouřková vlna, která trvala přes půl hodiny, a napadlo množství vody a poměrně se ochladilo. Ráno nás opustilo dle plánu další historické vozidlo Praga RN 16 z SDH Nová Sídla.

Třetí etapu jsme absolvovali ve složení doprovodné vozidlo Ford Tranzit Jana Sourala, Jirka Kubík s Jawou 350, Phenomen Granit AS 16, kam jsme přenesli vlajku a doprovodné vozidlo SDH Nová Sídla. Na třetí etapu už jsme neměli velké nároky. První zastávka byla v obci Hlavečnick, kde hasiči z Uhlířské Lhoty zorganizovali prohlídku z místní školky a po krátké zastávce jsme se přesunuli do Jestřebí Lhoty, kde nás opět pozdravili děti ze školy a místní občané. V Poděbradech se s námi rozloučil „Tatka“ Pepa Nitra. Který s námi jel ze

Svitav. Následná zastávka byla delší. Byli jsme pozváni do města Sadská do muzea, kde v podkroví vybudovali hasiči muzeum věnované hasičské historii, uniforem, přileb a náradí. Je tam část věnována starostovi hasičů v době Protektorátu Františkovi Procházkovi, který zahynul před koncem války v Terezíně. Největší zásluhu na vybudování mají Josef Bidmon a František Hep z Okresní rady Historie Nymburk. Kromě místních hasičů se také zúčastnila starostka OSH Nymburk Blanka Burianová. Dále jsme byli pozváni do Městského muzea. O patro níž, jsme byli pozváni na občerstvení před další částí etapy. Před odjezdem nás provedli místní hasiči svou hasičárnou. V průběhu dne nás několikrát potkal drobný déšť. Tento den už jsme měli poslední zastávku v Dobrovicích v muzeu cukrovarnictví. Starosta OSH Mladá Boleslav nám zajistil parkování v uzavřeném areálu. Zde se k nám připojil starosta OSH Litoměřice Ivo Šach s dvěma řidiči, co s námi pojedou poslední etapu do Litoměřic. Po prohlídce muzea nás hasiči z SDH Kosmonosy převezli na ubytování do autokempu a potom nás převezli k nim na stanici, kde připravili večeři. Pobesedovali jsme a po půl jedenácté nás převezli do kempu. Samozřejmě se ještě besedovalo v chatičkách a tam jsme učinili rozhodnutí, že SDH Bystré dojedou s námi až do Litoměřic s hláškou, že nemohou udělat Arnoštovy ostudu (Arnošt Štaud uvedl automobil do provozu), že by nedojeli do cíle.

Čtvrtý den jsme měli naplánovaný jako oddechový a poznávací. Po snídani v kempu nás vyzvedli příslušníci HZSp Auto – Škoda dvěma dopravními automobily a převezli nás do továrny. Provedli nás stanicí a seznámili s provozem. Jejich vybavení mohou na mnoha stanicích jen závidět. Potom nás převezli do muzea Škody Auto. Po prohlídce jsme se pokusili domluvit návštěvu v dílně, kde renovují historické automobily. Vedoucí dílny byl naším zájmem potěšen a projevil zájem o automobily Škoda z Křižanovic a Kopidlno. Slíbili jsme. Že mu dodáme výrobní čísla a že se potom podívá po historii vozidel. Po skončení návštěvy nás převezli do Dobrovic, kde už na nás čekali hasiči z SDH Kopidlno s vozidlem Škoda 125 a doprovodné vozidlo. Všechny, co jsme došli až sem, jsme pozvali na radnici na oběd jako poděkování. Přesunuli jsme se na dvůr muzea k vozidlům. Jirka Kubík naložil svoji motorku do dopravního vozidla SDH Nová Sídla a po rozloučení vyrazili k domovu. Kolona jela ve složení Škoda Octavia Ivo Šacha, dopravní vozidlo Jana Sourala, SDH Kopidlno, SDH Bystré a dopravní vozidlo SDH Kopidlno. Vlajku jsme přenesli na vůz SDH Kopidlno. V Mladé Boleslavi bylo krásné počasí, už před Mělníkem se ale obloha silně zatáhla a donutila jízdu zastavit a přečkat silný déšť. Na HZS Mělník se k nám připojily vozidla SDH Stražkov – Vodochody IFA 50, dále SDH Terezín Tatra 815. ještě měla dorazit Praga RN z SDH Brožany. Bohužel cestou měli nějaký problém, a tak na stanici nedojeli. My jsme už měli poslední úkol navštívit město Štětí. Přivítal nás starosta města Miroslav Andrt. Zastávka trvala asi půl hodiny. Ze Štětí nás doprovodila dopravní policie. V Litoměřicích jsme najeli do areálu výstaviště v pořadí Jan Sural s Fordem Tranzit, SDH Kopidlno se Škodou 125 a Phenomén z SDH Bystré. Vozidlo SDH Stražkov – Vodochody a doprovodné vozidlo Ivo Šacha už ochranka do areálu nepustila. Petr Bělohlávek nás šel přihlásit na registraci. Noc jsme přečkali ve stanovém městěčku.

Pátý, pro nás závěrečný den akce, jsme zahájili přípravou na slavnostní průvod po Litoměřickém náměstí. U bývalých kasáren jsme se dle určeného pořadí seřadili a přesunuli na náměstí. Slavnost začala státní hymnou a Husitským chorálem. Následovalo defilé praporů a dekorování stuhami. Poté byly předneseny projevy představitelů a hostů, následovaly ukázky a poté se dala do pohybu kolona moderní techniky, koňských spřežení a dle stáří seřazeny hasičské vozy. Naše propagační jízda byla prezentovaná vozem Škoda 125 z SDH Kopidlno s prezentováním naším praporem. Škoda, že komentátor při představování jednotlivých vozů na tento fakt neupozornil. Konečně jízdy na Litoměřickém náměstí na voze Škoda 125 s hasiči z SDH Kopidlno také jeli, vedoucí jízdy Petr Bělohlávek, praporečník Josef Wilder a řidič doprovodného vozidla, navigátor a pokladník jízdy Jan Sural a Bohouš Hrachovina. Při jízdě na náměstí k nám a členům SDH Kopidlno se přidal také Bohouš Hrachovina. Protože hasiči z SDH Bystré se rozhodli, že dojedou do Litoměřic na poslední chvíli, nebylo možno je do průvodu přihlásit, stejně by nebyli zařazeni k vozidlu SDH Kopidlno. Po

skončení průvodu jsme se přesunuli zpět do areálu Litoměřických slavností. Obešli jsme naše sponzory, co vystavovali na slavnostech, rozloučili se a poděkovali za pomoc. Před odjezdem ještě za námi přišel „taťka“ Pepa Nitra a nešetřil slovy uznání za naši odvedenou práci. Obě historická vozidla do domovských stanic, byly převezeny na podvalech. Dopravní automobil Jana Sourala nás rozvezl v pořádku do domovů v pozdních večerních hodinách.

Jako účastníci jsme hodnotili průběh celé cesty a akce velice kladně a obrovsky nás těší chvála, kterou nás hodnotil zakladatel jízd Pepa Nitra. Pětice mužů, která absolvovala celou jízdu ve složení: vedoucí jízdy Petr Bělohlávek, starosta OSH Svitavy Jan Soural, praporečník Josef Wilder, řidiči vozidla Phenomén Granit AS 16 Pepa Alexa a Lukáš Skalník. Dále musíme poděkovat prvnímu náměstkovi Sdružení Josefu Bidmonovi, Petru Motlovi, který nám dělal fotoreportéra, škoda, že nemohl celou cestu a dalším co akci obětovali mnoho času a úsilí. Dalším oceněním byly zážitky a radost při našich zastávkách. Na příští rok už jsme projednávali návrh na další navázání na předchozí jízdy – ze Sjezdu na Sjezd kde bychom mohli využít naše letošní zkušenosti.

Zapsal Josef Wilder

**DŮM TECHNIKY
ČESKÉ BUDĚJOVICE**
spol. s r. o.

**HASIČSKÝ
ZÁCHRANNÝ SBOR
JIHOČESKÉHO KRAJE**

**pořádají 29. ročník
konference požární ochrany
s mezinárodní účastí**

ČERVENÝ KOHOUT 2026

Konference se koná pod záštitou náměstka generálního
ředitele Hasičského záchranného sboru ČR
brig. gen. Ing. Daniela Miklóse, MPA
a primátorky Statutárního města České Budějovice
doc. Dr. Ing. Dagmar Škodové Parmové

24. 3. — 25. 3. 2026

**Clarion Congress Hotel
České Budějovice**

INFORMACE A KONTAKTY:

www.cervenykohout.com
+ 420 603 326 123
+ 420 737 138 373

www.dumtechnikycb.cz
markova@dumtechnikycb.cz
info@dumtechnikycb.cz

Spolupracující

Sponzoři a spolupracující:

- AGRICO Bohemia s.r.o.
- BZ- rent s.r.o. Pacov
- Dřevozpracující družstvo Lukavec
- Hasičská vzájemná pojišťovna a. s. - Brno
- Hasičská vzájemná pojišťovna a. s. - Žďár nad Sázavou
- HZS ČR
- Chládek a Tintěra Havlíčkův Brod, a.s.
- JHR WOOD Roman Háša a Jiří Kamarýt
- Krajské sdružení hasičů Vysočina
- Madeta a.s. Pelhřimov
- Medailér Bohuslav Cerman
- Město Černovice
- MIKHT- Milan Čapek, Šmolovy
- Nadace pro podporu hasičského hnutí v ČR
- Obec Věžná
- Okresní sdružení hasičů Pelhřimov
- Pacovská lesní s.r.o.
- Petr Horký
- Pivovar Poutník Pelhřimov
- Požární bezpečnost s.r.o., Robert Válal
- Řeznictví Kuran Pacov
- Sbor dobrovolných hasičů Černovice
- Sbor dobrovolných hasičů Pacov
- Schwan Cosmetics CR, s.r.o.
- Spolek černovických žen- Včera, dnes a zítra
- Zemědělské družstvo Černovice

Poděkování

*Sbor dobrovolných hasičů Černovice a členové organizačního týmu ve složení David Štěpán, Miloslav Hovorka, Jaroslav Maděra a Matej Holub děkují touto cestou všem sponzorům, vystavovatelům, přednášejícím, spolupracujícím a příznivcům akce **Setkání přátel hasičské historie 2024** za spolupráci.*

Seznam organizátorů a pořadatelů

Brečková Eliška,
Dlouhá Helena,
Dlouhý Vladislav,
Heřman Martin,
Hnát Vojtěch,
Holakovský Ondřej,
Holub Matěj,
Hovorka Miloslav,
Hrubý Jiří,
Kratochvíl Petr ml.,
Kratochvílová Martina,
Maděra Jaroslav,
Matějů Adéla,
Matějů David,
Pomazal Miroslav,
Pravda Marek,
Šach Zdeněk,
Šteflová Imelda,
Štěpán David,
Štěpán Jan,
Štěpánová Jitka,
Větrovská Petra,
Vošahlík Karel ml.

**SETKÁNÍ PŘÁTEL HASIČSKÉ HISTORIE III. ROČNÍK
SBORNÍK PŘEDNÁŠEK A PREZENTACÍ
Z KONFERENCE ČERNOVICKÝ KOHOUT 2025**

Sestavil a graficky upravil: Ing. Jaroslav Maděra

Vydal: Sbor dobrovolných hasičů Černovice

Vydání: První

Rok vydání: 2025

Náklad: 130 kusů

Nositel autorských práv: SDH Černovice (okres Pelhřimov)